

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach,
Ipeľská ul. č. 1, 040 11 Košice**

**PROGRAMY A PROJEKTY
ÚRADOV VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
na rok 2019 a na ďalšie roky**

**Odpočet plnenia úloh odborními Regionálneho úradu
verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach
za rok 2019**

Január 2020

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.2 Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

Vyhodnotenie za rok 2018:

Pracovníci odboru hygieny životného prostredia a zdravia pravidelne monitorujú kvalitu vody na kúpanie v troch prírodných vodných nádržiach (z toho počtu sa jedná o dve nádrže s vodou určenou na kúpanie a jedno prírodné kúpalisko). Zároveň vykonávajú štátny zdravotný dozor a odoberajú vzorky vody z umelých bazénov na kúpaliskách s celoročnou i sezónnou prevádzkou ako aj v relaxačných zariadeniach a hotelových komplexoch. V rámci platenej služby kontrolujú kvalitu vody na kúpanie aj v umelých bazénoch v zdravotníckych zariadeniach (výsledky analýz nie sú zadávané do Informačného systému Vody na kúpanie). Pri uskutočňovaných kontrolách dôsledne dbajú na dodržiavanie zásad schválených prevádzkových poriadkov a predkladanie výsledkov prevádzkovej kontroly kvality vody na kúpanie.

Počas kúpacej sezóny (ďalej len KS) 2019 bolo z VUK Ružín (okres Košice – okolie) odobratých 14 vzoriek vôd z monitorovacieho miesta „Pri móle“, z ktorých 5 nevyhovelo v biologických ukazovateľoch (cyanobaktérie, chlorofyl *a*). Z týchto dôvodov RÚVZ Košice nariadil dňa 26.07.2019 opatrenie na predchádzanie vzniku iných hromadne sa vyskytujúcich ochorení a iných porúch zdravia, ktorým zakázal kúpanie vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody vo vode určenej na kúpanie. O zistených skutočnostiach bol písomne informovaný aj Okresný úrad Košice, Odbor starostlivosti o životné prostredie. Z dôvodu premnoženia cyanobaktérií bolo z VUK Ružín odobratých ďalších 13 vzoriek vôd z miest s najvyšším výskytom cyanobaktérií ako aj vzorka vodného kvetu. Na základe vyšetrení uskutočnených na ÚVZ SR bolo zistené nasledovné percentuálne zastúpenie a druhová diverzita taxónov: *Aphanizomenon flos – aquae* 60 %, *Woronichia naegeliana* 30%, *Aphanizomenon klebahnii* 5 %, *Microcystis ichthyoxoblahe* 3 %, *Microcystis novacekii* 1% a *Microcystis aeruginosa* 1 %. Vo vode, odobratej z miesta najväčšieho premnoženia cyanobaktérií bola v laboratóriách na ÚVZ SR chemickými analýzami zistená prítomnosť cylindrospermopsínu v množstve 0,52 µg/l. Po skončení kúpacej sezóny a po zistení vyhovujúcej kvality vody vo VUK Ružín bolo nariadené opatrenie odvolané.

Z VUK „Pod Bukovcom“ bolo odobratých 7 vzoriek vôd z monitorovacieho „Pláž pravá strana“ a dve vzorky z iných miest. Voda počas KS 2019 vykazovala I. stupeň – vhodná kvalita vody – A, resp. II. stupeň – prípustná kvalita vody - B. Na vodnej hladine, ani v jej blízkosti sa nevyskytoval žiadny odpad ani prírodné znečistenie.

Zamestnanci RÚVZ Košice v roku 2019 vykonávali odbery vzoriek vody aj zo štrkoviska Jazero v Košiciach. Celkovo bolo odobratých 128 vzoriek vôd. Z dôvodu zhoršenej kvality vody v biologických ukazovateľoch začiatkom augusta vydal RÚVZ Košice pre citlivú časť populácie – pre deti, alergikov a osoby s oslabeným imunitným systémom odporúčanie nekúpať sa vo vode. Po prekročení medzných hodnôt v biologických ukazovateľoch koncom augusta, kedy boli zistené počty cyanobaktérií v rozmedzí od 1 153 000 buniek/ml do 1 410 000 buniek/ml vody a hodnoty chlorofylu *a* od 56,30 µg/l do 73,80 µg/l RÚVZ Košice nariadil opatrenie na predchádzanie vzniku iných hromadne sa vyskytujúcich ochorení a iných porúch zdravia a to zakázal kúpanie vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody v prírodnom kúpalisku. Keďže súčasťou prírodného kúpaliska je aj vodnolyžiarsky vleč, RÚVZ Košice nariadil jeho prevádzkovateľovi opatrenie a to zákaz prevádzky.

Vzorky vody z Jazera boli analyzované aj v laboratóriách ÚVZ SR. Chemickými analýzami bola vo vode zistená prítomnosť cylindrospermopsínu v množstve 0,42 µg/l.

Pokles počtu buniek cyanobaktérií pod MH bol zistený až pri analýzach vzoriek vôd odoberatých koncom septembra, následne boli nariadené opatrenia odvolané.

V KS 2019 bola jednorázovo monitorovaná kvalita vody v ďalších troch prírodných vodných plochách bez štatútu prírodného kúpaliska a vody určenej na kúpanie a to v štrkoviskách Geča a Čaña a v jazere IZRA. Všetky vzorky boli vyhodnotené ako nevyhovujúce z dôvodu zníženej priehľadnosti. V štrkovisku Čaña bola prekročená aj MH v ukazovateli chlorofyl a.

V roku 2019 bola kontrolovaná kvalita vody na kúpanie aj z umelých bazénov. Celkovo bolo odoberatých 398 vzoriek bazénovej vody, z ktorých 141 vzoriek nevyhovelo požiadavkám vyhl. vo všetkých skúšaných ukazovateľoch. Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a to zákaz kúpania vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody v umelom kúpalisku, bol vydaný na troch umelých kúpaliskách.

Mesto **Košice** je zásobované pitnou vodou z tzv. „Košického skupinového vodovodu“, resp. skupinového vodovodu „Turňa - Drienovec - Košice“. Pitná voda je do spotrebiska privádzaná z viacerých lokalít a v jednotlivých častiach mesta je miešaná. Zdrojom pitnej vody pre tento vodovod je povrchová a podzemná pitná voda z niekoľkých lokalít, a to z: Vodárenskej nádrže Starina, Vodárenskej nádrže Bukovec, Čermeľských prameňov, studní pri rieke Hornád a vodárenských zdrojov z lokality Družstevná pri Hornáde, sústavy vodárenských zdrojov Turňa - Drienovec - Košice a potoka Čierna Moldava. Mestská časť Kavečany má samostatný vodovod a je zásobovaná pitnou vodou z vlastných, podzemných vodárenských zdrojov „Pstružník“. Mesto Košice má takmer 99 % zásobovanosť z vodovodu. Kvalita pitnej vody v „Košickom skupinovom vodovode“ je stabilná a zdravotne bezpečná.

Zamestnanci RÚVZ odobrali v Meste Košice v roku 2019 - 85 vzoriek pitnej vody v rámci monitoringu kvality pitnej vody a 23 vzoriek pitnej vody v rámci výkonu ŠZD.

Obyvatelia okresu **Košice - okolie** sú v prevažnej miere zásobovaní podzemnou pitnou vodou, z povrchových zdrojov sú zásobované obce: Bukovec, Malá Ida, Baška, Budimír, Nová Polhora, Chrastné, Hrašovík, Kráľovce, Rozhanovce, Ploské, Herľany, Poproč a časť mesta Medzev. V 2 obciach (Vyšný Medzev - časť Lucia Baňa a časť obce Vajkovce - lokalita „Slnčná stráň“) je zásobovanie pitnou vodou riešené z podzemného a povrchového zdroja. V okrese Košice - okolie je napojenosť obyvateľstva na verejný vodovod cca 69 %. Okres aj naďalej ostáva hlboko pod celoslovenským priemerom v počte zásobovaných obyvateľov zdravotne bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov. Aj napriek tomu, že v niektorých obciach je vybudovaný verejný vodovod, stále zaznamenávame nižší záujem občanov o napojenie sa na existujúci vodovod, ako aj pokles spotreby pitnej vody na jedného obyvateľa. V roku 2019 naďalej trvala I. výnimka na použitie pitnej vody zo skupinového vodovodu Boliarov - Bačkovík - Kecerovce, ktorá nespĺňa limity ukazovateľov kvality pitnej vody v ukazovateli arzén (do 08. 09. 2020). V roku 2019 bolo v okrese Košice - okolie orgánom verejného zdravotníctva vydané opatrenie na zabezpečenie dostatočného množstva zdravotne bezpečnej pitnej vody pre obyvateľov obce Čakanovce v termíne do 31. 12. 2020. Aj napriek nepriaznivej situácii v zásobovaní obyvateľstva okresu Košice - okolie pitnou vodou, neboli v roku 2019 evidované epidémie, kde by faktorom prenosu bola pitná voda.

Zamestnanci RÚVZ odobrali v okrese Košice - okolie v roku 2019 - 186 vzoriek pitnej vody v rámci monitoringu kvality pitnej vody a 28 vzoriek pitnej vody v rámci výkonu ŠZD.

1.7 Zhodnotenie dodržiavania hygienických požiadaviek v prevádzkach solárií

Realizácia projektu v sledovanom období :

V roku 2019 bolo v Košiciach v prevádzke 21 zariadení s opaľovacími prístrojmi a v okrese Košice - okolie 8 zariadení s opaľovacími prístrojmi.

Pracovníci odboru hygieny životného prostredia a zdravia v rámci realizácie mimoriadneho cieleného štátneho zdravotného dozoru v prevádzkach solárií zameraného na dodržiavanie hygienických požiadaviek spojeného s meraním UV žiarenia vykonali 8 kontrol a uskutočnili 9 meraní opaľovacích prístrojov. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru boli zistené tieto nedostatky: prevádzkovanie zariadenia bez súhlasného rozhodnutia orgánu verejného zdravotníctva po zmene prevádzkovateľa a bez schváleného prevádzkového poriadku, nesprávne vedené prevádzkové dokumentácie k opaľovacím prístrojom, chýbajúce doklady preukazujúce odbornú spôsobilosť na vykonávanie epidemiologicky závažných činností v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo u obsluhy opaľovacích prístrojov. Pri meraní UV žiarenia bolo zistené prekročenie hodnôt celkovej účinnej ožiarivosti E_{eff} na 5-tich z 9-tich meraných opaľovacích prístrojov. Prevádzkovateľom zariadení boli uložené tri pokuty v celkovej sume 1050 Eur. Blokové pokuty v celkovej sume 240 Eur boli uložené 4 osobám bez odbornej spôsobilosti na vykonávanie epidemiologicky závažných činností.

Odbor chemických analýz:

Medziodborová úloha – plnia odbor hygieny životného prostredia a odbor objektivizácie faktorov životného prostredia

Dosiahnuté výsledky:

Prehľad o počte vykonaných meraní ultrafialového žiarenia na opaľovacích prístrojoch v roku 2019 v rámci plnenia úlohy 1.7 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tab.č.1

Počet prevádzok	Počet opaľovacích prístrojov	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
18	26	64	64	128

Meranie UV žiarenia bolo vykonané v soláriách situovaných v Košickom kraji v spolupráci s odborními HŽPZ na RÚVZ sídlom v Michalovciach, Trebišove, Rožnave, Spišskej Novej Vsi a Košiciach.

Z meraní vyplynulo, že z 26 opaľovacích prístrojov, na ktorých bolo v roku 2019 vykonané meranie UV žiarenia v rámci plnenia úlohy 1.7, požiadavkám Vyhlášky MZ SR č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo, v znení Vyhlášky MZ SR č. 75/2014 Z. z. nevyhovovalo 10 opaľovacích prístrojov a na 9-tich opaľovacích prístrojoch nebolo možné vyjadriť súlad alebo nesúlad so špecifikáciou. Ostatné opaľovacie prístroje (spolu 7) požiadavkám vyššie citovanej Vyhlášky MZ SR vyhovovali.

Maximálna doba opaľovania pre jednotlivé typy pokožky vyhovovala požiadavkám Vyhlášky MZ SR č. 554/2007 Z. z. v znení Vyhlášky MZ SR č. 75/2014 Z. z. na 10-tich opaľovacích prístrojoch, na 2 nebolo možné vyjadriť súlad alebo nesúlad so špecifikáciou, pretože vypočítaná doba expozície stanovená (stiahnutá) na účinnú prahovú dávku ožiarenia podľa miestne rozšírených typov pokožky bola nad limitnou hodnotou o hodnotu menšiu, ako rozšírená neistota merania. Na 9-tich opaľovacích prístrojoch bola maximálna doba

opaľovania prekročená a na 5-tich opaľovacích prístrojoch prevádzkovatelia nemali maximálnu dobu opaľovania uvedenú vôbec.

2 Odbor preventívneho pracovného lekárstva

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2019 bolo vydaných **76** rozhodnutí na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie, a to:

- a) **61** rozhodnutí na základe prehodnotenia zdravotných rizík s tým, že staré rozhodnutia na zaradenie prác do kategórie stratili účinnosť právoplatnosťou vydaných nových rozhodnutí.
- b) **15** nových rozhodnutí na základe návrhov zamestnávateľa na zaradenie prác do kategórie, pričom podkladom bola objektivizácia faktorov práce a pracovného prostredia a posúdenie zdravotného rizika pri práci.

Zrušených bolo **68** rozhodnutí na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie z dôvodu prehodnotenia zdravotných rizík, organizačných zmien a zániku pracovísk.

V sledovanom období bolo na rizikových pracoviskách vykonaných **173** kontrol, v rámci ktorých boli rozdané zamestnancom na vyplnenie aj kontrolné listy informovanosti v počte 158 (typ C - 30, H - 95, K - 3, V - 29, Z - 1).

Evidencia rizikových prác bola priebežne doplňovaná a aktualizovaná v programe ASTR_2011.

Za neplnenie povinností na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie a štvrtej kategórie, boli uložené 3 pokuty vo výške 2 400 € za nezabezpečenie posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu a nezabezpečenie vypracovania písomných posudkov o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou (Ing. Ladislav Popovič, ZTS VVÚ Machinery s. r. o., ZTS Výskumno-vývojový ústav Košice, a. s.).

Údaje v tabuľke porovnávajú počty vydaných rozhodnutí a ŠZD za roky 2018 a 2019

	rok 2018	rok 2019	trend
Nové rozhodnutia RP	12	15	+ 03
Prehodnotenú rozhodnutia RP	65	61	- 04
Vydané rozhodnutia spolu	77	76	- 01
Zrušené rozhodnutia RP	70	68	- 02
ŠZD – kontroly RP	173	173	rovnako

**Prehľad počtu subjektov s RP a exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom
za roky 2018 a 2019**

Okres	Za rok 2018			Za rok 2019		
	Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.		Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.	
		spolu	z toho žien		spolu	z toho žien
Košice I, II, III, IV a Košice – okolie	114	12 432	1 219	120	12 523	1 233

**Prehľad počtu exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom
za obdobie rokov 2015 – 2019 (trendy)**

Počet exponovaných rizikovým faktorom									
2019		2018		2017		2016		2015	
spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien
12 523	1 233	12 432	1 219	12 094	1 179	12 042	1 111	11 642	1 085

Z celkového prehľadu za posledných 5 rokov je zrejmé, že v priebehu roka 2019 došlo oproti predchádzajúcim štyrom rokom k zvýšeniu počtu zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie. Dôvodom je prehodnotenie expozície faktorom práce na existujúcich pracoviskách a vzniku nových pracovísk s rizikovými prácami.

Odbor chemických analýz:

CHEMICKÝ FAKTOR:

Pevný aerosól

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	<i>141</i>	<i>332</i>	<i>468</i>
<i>stacionárny</i>	<i>7</i>	<i>32</i>	<i>35</i>
<i>spolu</i>	<i>148</i>	<i>364</i>	<i>503</i>

Stanovenie koncentrácie pevných aerosólov bolo vykonávané za účelom objektivizácie pracovného prostredia pre okres Košice, Košice okolie, Rožňava, Trebišov, Sobrance, Vranov n/T a pre Prešovský kraj. Prevádzky, na ktorých sa vykonávali odbery boli: **TBG Slovensko** - vo firme *Betonáreň Košice* bola odobratá 1 vzorka na stanovenie pevného aerosólu, limit nebol prekročený.

ZOI Haniska – 2 osobné odbery, prekročenie v 1 prípade.

ZŤS VVÚ – bolo odobratých 5 osobných a 4 stacionárne odbery, limit nebol prekročený.

Okres Rožňava – z firmy *Belmer* nám bolo dodaných 93 vzoriek na stanovenie koncentrácie pevného aerosólu, z toho v 4 vzorkách bol limit prekročený.

V okrese Trebišov bol vykonaný odber 4 vzoriek osobným odberom vo firme **K+K servis**.

Okres Sobrance – Lesy SR, odber 2 vzoriek, prekročenie viac ako 2-násobné.

Okres Vranov n/T – Colas Slovakia, Obaľovacia súprava Vechec – 4 osobné odbery a 1 stacionárny, z osobných odberov 1 prekračuje limit.

Prešovský kraj – IS Lom Maglovec – 6 osobných odberov, z toho v 4 prípadoch prekročenie limitu, v 1 z prípadov prekročenie viac ako 2-násobné.

Okres Rožňava – firma Badinotti – pri drvení kartónového odpadu, 1 osobný a 1 stacionárny odber, osobný odber prekračuje limit.

Košice okolie – KUENZ Kechnec – stanovenie pevného aerosólu, chrómu a niklu, 3 osobné odbery, pevný aerosól prekročený vo všetkých prípadoch, chróm a nikel v limite.

Chemické faktory v ovzduší

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	12	102	193
<i>stacionárny</i>	112	508	1362
<i>spolu</i>	124	610	1555

Stanovenie koncentrácie chemických faktorov bolo vykonané v okresoch Košice, Rožňava, SNV, Sobrance, Snina a v Prešovskom kraji.

V okrese Prešov boli prchavé organické látky stanovené vo firme **Prysmian Kablo Prešov** Záborské formou osobného a stacionárneho odberu, stanovoval sa butanón, etylacetát, izopropylalkohol a výsledky boli v limite.

Na klinickej patológii Prešov bol okrem prchavých organických látok (xylén, izopropylalkohol, acetón), ktoré boli v limite, stanovený aj formaldehyd, pričom 2 osobné odbery boli prekročené menej ako 2-násobne a z troch krátkodobých stacionárnych odberov boli všetky prekročené, 1 z nich viac ako 2-násobne.

V okrese Rožňava vo firme Essity na 2 prevádzkach boli stanovované benzén, toluén, etylbenzén, m-xylén, p-xylén, o-xylén, n-butylacetát, n-butanol, izobutanol, styren, acetón, metylacetát, etylacetát, butanón, izopropylalkohol, výsledky boli v limite. Ďalej tu boli merané amoniak, formaldehyd, kyselina sírová a chlorovodíková, oxidy dusíka a formou detekčných turbíčiek sírovodík, chlór, fosforovodík, fluorovodík a etylmerkaptán. Všetky hodnoty boli v limite.

V okrese SNV vo firme Embraco sme merali koncentrácie oxidu uhoľnatého na siedmich stanovištiach, pričom na 2 miestach bolo prekročenie menej ako 2-násobné.

V okrese Sobrance boli vykonané merania na hraničnom prechode **Vyšné Nemecké**, kde sme vykonali osobné odbery na oxidy dusíka a stacionárne odbery oxidu uhoľnatého, všetky limity sú v norme.

V okrese Snina sme vykonali merania na **hraničnom prechode Ubl'a** - osobné odbery na oxidy dusíka a stacionárne odbery oxidu uhoľnatého, všetky limity sú v norme.

Biologické expozičné testy

CHEMICKÝ FAKTOR	POČET VZORIEK			POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
	dodaných	odobraných	analyzovaných		
<i>Kyselina mandľová a fenylglyoxylová</i>	32	-	32	106	236
<i>Kyselina δ-aminolevulová</i>	7	-	7	14	56
Spolu	39	-	39	120	292

Vzorky na stanovenie kyseliny mandľovej a fenylglyoxylovej bolo dodaných firmou **Fiberstruct Strážske**.

Vzorky na stanovenie kyseliny δ-aminolevulovej boli dodané zo **Železničného zdravotníctva Košice**. V každej vzorke sa stanovila aj koncentrácia kreatinínu.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2019 bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) vykonaných 8 kontrol zameraných na kontrolu dodržiavania právnych predpisov na ochranu zdravia pri práci s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami (ďalej len VTLaZ a TLaZ).

Z uvedeného počtu boli 3 kontroly vykonané v spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o. (ďalej USSK), a to na pracovisku Útvary GM pre materiálové riadenie - sklad farieb a chemikálií, Útvary GM pre environment a na DZ Energetika Vodné hospodárstvo – ČOV Sokolany. V posledných dvoch pracoviskách sa VTLaZ používajú na laboratórne účely pri vyšetřovaní kvality odpadových vôd.

Ďalšie 3 kontroly boli vykonané v spoločnosti U. S. Steel Košice – Labortest s. r. o. na pracoviskách Laboratórium Studenej valcovne, Laboratórium Koksovne a Kvantometrické laboratórium. Kontrola bola vykonaná aj v spoločnosti ISS Facility Services s. r. o. v laboratóriu GM pre environment.

Pred vydaním rozhodnutia na skladovanie a manipuláciu s VTL a Z bol štátny zdravotný dozor vykonaný na Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, konkrétne na Katedre mikrobiológie a gnotobiológie.

V roku 2019 boli uvedené do prevádzky priestory laboratória skúšobne E71 v areáli VSD, a. s. v Lemešanoch, v ktorom sú na meranie obsahu vody v izolačnom oleji používané chemické látky klasifikované v triede akútna toxicita kategórie 3.

V roku 2019 bolo rozhodnutím do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre chemické faktory klasifikované ako TLaZ (trieda nebezpečnosti akútna toxicita kategórie 3) zaradených 218 zamestnancov, z toho 57 žien (v roku 2018 to bolo 194 zamestnancov, z toho 49 žien) a pre chemické faktory klasifikované ako VTLaZ (trieda nebezpečnosti akútna toxicita kategórie 1 a 2) bolo zaradených 21 zamestnancov, z toho 0 žien, a to v spoločnosti USSK.

V uplynulom roku bolo vydaných 6 súhlasných rozhodnutí na používanie, skladovanie a manipuláciu s VTLaZ. Dve rozhodnutia boli vydané pre Univerzitnú nemocnicu L. Pasteura Košice, a to pre Ústav patológie a Oddelenie patológie, na ktorých sú zamestnanci exponovaní VTLaZ pri laboratórnych činnostiach a pri vykonávaní mechanickej očisty

laboratórneho skla. Jedno rozhodnutie bolo vydané pre Univerzitu veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, a to pre Ústav mikrobiológie a gnotobiológie a Ústav imunológie na Katedre mikrobiológie a imunológie. Jedno rozhodnutie bolo vydané pre Univerzitu P. J. Šafárika v Košiciach, konkrétne pre vedeckovýskumné pracovisko Združenej tkanivovej banky. Vo všetkých uvedených prípadoch bol okrem súhlasu na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ vydaný aj súhlas na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov.

Podnikateľským subjektom vykonávajúcim prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie boli vydané dve rozhodnutia na skladovanie a používanie VTLaZ, a to spoločnosti DERO s. r. o. a fyzickej osobe – podnikateľovi Ing. Ladislavovi Popovičovi, podnikajúcemu pod obchodným menom DEZIN. VTLaZ sú insekticídy Quickphos a Ficam 80WP. Súčasťou rozhodnutí na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ bolo aj schválenie prevádzkových poriadkov pre prácu v expozícii chemickým faktorom.

Porušenie predpisov na ochranu zdravia pri používaní VTLaZ a TLaZ nebolo v priebehu uplynulého roka zaznamenané.

V sledovanom období bolo vydaných spolu **59** osvedčení o odbornej spôsobilosti, z toho **52** osvedčení bolo vydaných na prácu s VTLaZ a TLaZ a **7** osvedčení na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Na základe skúšky bolo vydaných **5** osvedčení (VTLaZ a TLaZ) a bez vykonania skúšky, t. j. na základe overenia dĺžky odbornej praxe, **47** osvedčení. Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s VTLaZ zasadala **2 krát** a komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie **1 krát**.

Mimoriadna udalosť bola zaznamenaná v mesiaci november, kedy došlo k úniku, resp. vyliatiu chemickej látky v priestoroch budovy Miestneho úradu Mestskej časti Košice – Západ na Triede SNP 39 v Košiciach. Na mieste zasahoval Hasičský a záchranný zbor Košice, ktorý usmernil vedenie úradu, aby zabezpečil evakuáciu zamestnancov. Následne boli privolaní zamestnanci Kontrolného chemického laboratória Civilnej ochrany z Jasova, ktorí odobrali vzorky ovzdušia. Z výsledkov vyšetrení odberov vyplynulo, že uniknutou látkou bol o-krezol, pričom nameraná koncentrácia neprekračovala najvyššie prípustný expozičný limit a z tohto dôvodu situácia nebola vyhodnotená ako havarijná. Bolo zabezpečené intenzívne vetranie zasiahnutých priestorov a ich dôkladné vyčistenie. U niektorých zamestnancov sa po čase prejavili dýchacie ťažkosti a nevoľnosť, na základe čoho boli privolané sanitné vozidlá.

Po vyšetrení boli zamestnanci prepustení domov a ani u jedného si stav nevyžadoval hospitalizáciu.

	Počet
Previerky	8
Osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s VTLaZ a TLaZ	52

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach vydal v roku 2019 **9 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF.

Pre spoločnosť U. S. Steel Košice, s. r. o. (ďalej len USSK) bolo vydaných 5 rozhodnutí, a to pre DZ Mechanika (expozícia Cr⁶⁺), útvár GM pre environment (pracovný proces s rizikom expozície polycyklickým aromatickým uhl'ovodíkom (ďalej len PAU), DZ Údržba (PAU), útvár pre spoľahlivosť VTZ (PAU) a DZ Koksovňa (expozícia benzénu a PAU).

Pre spoločnosť ISS Facility Services spol. s r. o. bolo vydané 1 rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie pre KaMF (PAU) na pracovisku DZ Koksovňa - práca vykonávaná profesiou čistič Koksovňa VKB1 a VKB3.

Pre spoločnosť KOKSMONT s. r. o. bolo vydané 1 rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie pre KaMF (PAU) na pracovisku DZ Koksovňa - práca vykonávaná profesiou pomocný pracovník v stavebnej výrobe.

V marci 2019 boli vydané pre Univerzitnú nemocnicu L. Pasteura Košice 2 rozhodnutia, a to na zaradenie prác vykonávaných na Oddelení patológie UNLP Košice na Rastislavovej 43 v Košiciach profesiami lekár, laboratórny diagnostik, zdravotnícky laborant a sanitár do tretej kategórie a na Ústave patológie UNLP Košice na Rastislavovej 43 v Košiciach profesiami lekár, zdravotnícky laborant a sanitár do tretej kategórie pre karcinogénne a mutagénne faktory, konkrétne 10 % pufrovaný formaldehyd.

V októbri 2019 bolo vydané pre súdnolekárske a patologicko-anatomické pracovisko Košice Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou rozhodnutie na vyradenie prác vykonávaných profesiou toxikológ VŠ zo štvrtej kategórie pre KaMF, konkrétne benzén.

V porovnaní s rokom 2018 sa **znížil** v roku 2019 počet zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre KaMF **o 35**. V roku 2019 to bolo spolu **773** (808 v roku 2018) zamestnancov, z toho 219 žien (206 žien v roku 2018) (zdroj ASTR), pričom v tretej kategórii prác to bolo 648 zamestnancov (703 zamestnancov v roku 2018), z toho 219 žien (206 žien v roku 2018) a vo štvrtej kategórii 125 zamestnancov (105 zamestnancov v roku 2018), z toho 0 žien (3 ženy v roku 2018).

Najviac zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF, konkrétne PAU, vykonáva prácu v DZ Koksovňa, USSK. Ide o 545 zamestnancov spoločností USSK, ISS Facility Services s. r. o. a KOKSMONT a. s. Košice.

Na druhom mieste v počte zamestnancov exponovaných KaMF sú zdravotnícke zariadenia, v ktorých je do tretej kategórie zaradená práca s cytostatikami (**176** zamestnancov). Ide o zdravotnícke zariadenia: Východoslovenský onkologický ústav a. s. s pracoviskami Oddelenie klinickej onkológie, Oddelenie radiačnej onkológie a Nemocničná lekáreň, Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice s pracoviskami Klinika hematológie a onkohematológie, Nemocničná lekáreň, Detská fakultná nemocnica Košice s pracoviskami Oddelenie detskej onkológie a hematológie, Nemocničná lekáreň a Odbor prevádzkových a technických činností - referát upratovacích činností. Významný je aj počet zdravotníckych zamestnancov, a to **41**, ktorých práca je zaradená do tretej kategórie pre expozíciu formaldehydu, ktorý je podľa nariadenia EPaR č. 1217/2008 v platnom znení klasifikovaný v triede nebezpečnosti karcinogenita kategórie 1B. Ide o práce vykonávané v Dezinfekčnej stanici UNLP Košice profesiou verejný zdravotník a zdravotnícky asistent pri riedení 37 % formaldehydu na 10 % pufrovaný formaldehyd a práce vykonávané na Oddelení patológie UNLP Košice na Rastislavovej 43 v Košiciach profesiami lekár, laboratórny diagnostik, zdravotnícky laborant a sanitár a na Ústave patológie UNLP Košice na Rastislavovej 43 v Košiciach profesiami lekár, zdravotnícky laborant a sanitár.

V sledovanom období bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) vykonaných **27 kontrol** zameraných na ochranu zdravia zamestnancov exponovaných na pracovisku karcinogénnym a mutagénnym faktorom (ďalej len KaMF). Z uvedeného počtu bolo 15 kontrol vykonaných na pracoviskách spol. USSK a v dcérskych spoločnostiach USSK

v areáli U. S. Steel Košice, kde je evidovaný najvyšší počet zamestnancov zaradených do 3. kategórie a 4. kategórie pre KaMF.

V DZ Energetika, spol. USSK, prevádzka Technické plyny sa na udržiavanie neustáleho pretlaku vysokopecného plynu v plynojeme používa špeciálny tesniaci olej Gasometer Abdichtmittel P, klasifikovaný v triedach karcinogenita, mutagenita zárodočných buniek a reprodukčná toxicita kategórie 1B.

V prevádzke Vodné hospodárstvo, pracovisko ČOV Sokoľany, spol. USSK sa pri laboratórnych analýzach kvality odpadových vôd používa okrem dichrómanu draselného aj chróman draselný klasifikovaný v triedach karcinogenita a mutagenita zárodočných buniek kategórie 1B. Chróman draselný sa používa aj pri laboratórnych analýzach na stanovenie chloridov v okruhoch chladiacich vôd na útvare manažéra Prvovýroby a podpory výroby pri laboratórnych analýzach na sledovanie kvality odpadových, podzemných a povrchových vôd na úseku Riaditeľa pre ochranu vôd a EMS.

Na Úseku GM pre bezpečnosť a hygienu a REACH USSK, oddelenie fyzikálnych a chemických faktorov, sa KaMF používajú na stanovenie 3,4 benzo(a)pyrénu.

Na DZ Mechanika spol. USSK, prevádzka Opravy valcovní, koksovne a vysokých pecí, Stredisko EM34, pracovisko Sintrovacia dielňa sú zamestnanci exponovaní pri opravách tzv. uzlov a pri výrobe a renovácii náhradných dielov a pri nanášaní a natavovaní kovových práškov NP-62 a NP-22 na valčekoch zväračským pevným aerosólom s obsahom niklu a jeho zlúčenín klasifikovaného v triede karcinogenita kategórie 1A a v triede reprodukčná toxicita kategórie 1B.

V prevádzke Metalurgia DZ Mechanika spol. USSK, sú zamestnanci pri zváraní vysokolegovaných nerezových materiálov na pracovisku zvárania „Lod’ č. 9“ exponovaní zväračským pevným aerosólom s obsahom šesťmocného chrómu (Cr^{6+}) a jeho zlúčenín klasifikovaného v triede karcinogenita kategórie 1A a mutagenita zárodočných buniek kategórie 1B.

V spoločnosti U. S. Steel Košice – Labortest, s. r. o., a to Laboratórium Studenej valcovne, Laboratórium Koksovne a Kvantometrické laboratórium sa pri laboratórnych rozboroch moriacich a chrómovacích roztokov, odpadových vôd, technického železa, ďalej pri stanovovaní fenolu a pri sušení vzoriek v exikátoroch používajú KaMF, konkrétne dichróman draselný (karcinogén kategória 1B, mutagén kategória 1B, reprodukčná toxicita kategória 1B) a fenolftaleín (karcinogén kategória 1B). V laboratóriu Koksovne sa pri analytických a mechanických skúškach používa aj fenol, benzol, benzén, bromičnan draselný, dichlórmetán, formaldehyd, síran hydrazínu a octan kademnatý.

V prevádzke Práčovňa spoločnosti U. S. Steel Services, s. r. o. sú zamestnanci exponovaní PAU, konkrétne 3,4 benzo(a)pyrénu pri chemickom čistení a praní pracovných odevov z DZ Koksovňa.

Pri týchto kontrolách neboli zistené porušenia zákona č. 355/2007 Z. z. a vykonávacích predpisov.

V roku 2019 bolo vydaných **6 rozhodnutí** na činnosti spojené s používaním, manipuláciou a skladovaním KaMF (Oddelenie patológie a Ústav patológie UNLP Košice pri laboratórnych činnostiach, Združená tkanivová banka LF UPJŠ Košice s. r. o. pri laboratórnych činnostiach, RMS Košice s. r. o. pre pracoviská DZ Údržba metalurgických pecí pri opravách tepelných agregátov v hutníckom cykle USSK, pri odlievaní surového železa a pri vulkanizérskych prácach a DZ Refrako pri výrobe žiaruvzdorných keramických materiálov, Ústav mikrobiológie a gnotobiológie a Ústav imunológie na Katedre mikrobiológie a imunológie UVLF v Košiciach pri laboratórnych činnostiach, C - bau, spol. s r. o. pri výmene izolačných materiálov v biomasových kotloch). V sledovanom období boli vydané **2 rozhodnutia**, ktorými bol schválený prevádzkový poriadok pre prácu v expozícii chemickým faktorom a pre prácu v expozícii KaMF, a to pre spoločnosť ESP ENVIRO

SERVICE s. r. o. pri stavebnej činnosti spojenj s odstraňovaním azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a pre súdnolekárske a patologicko-anatomické pracovisko Košice Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou pri pitvách, laboratórnem spracovaní a likvidácii biologického materiálu.

V roku 2019 vydal úrad **107 súhlasných rozhodnutí** na činnosti spojené s manipuláciou s materiálmi obsahujúcimi azbest, klasifikovaný v triede nebezpečnosti karcinogenita kategórie 1A a v triede nebezpečnosti látka s toxicitou pre špecifický cieľový orgán po opakovanej expozícii (STOT RE) kategórie 1, čo je o **6 rozhodnutí viac** ako v roku 2018.

Činnosti spojené s odstraňovaním azbestu v **exteriéri** boli schválené v 81 rozhodnutiach, z toho 53 x bol azbest odstraňovaný zo striech, resp. obvodových plášťov rodinných domov, 1 x zo strechy bytového domu, 19 x zo striech, resp. obvodových plášťov nebytových budov a 8 x bol odstraňovaný už demontovaný azbestocementový (ďalej azc) materiál uložený na pozemku.

Činnosti spojené s odstraňovaním azbestu v **interiéri** boli schválené v 23 rozhodnutiach, z toho 3 x bol azbest odstraňovaný pri demontáži kanalizačných potrubí, 5 x pri demontáži stropných podhl'adov v bytových domoch, 1 x pri demontáži azc dverí z podzemných priestorov kolektorov, 1 x pri odstraňovaní azc potrubí vzduchotechniky, 1 x pri odstraňovaní dažďových zvodov v chodbách bytových jednotiek, 8 x v lávkach v káblových kanáloch, 1 x pri odstraňovaní protipožiarnych dverí v teplovodných kanáloch, 1 x pri odstraňovaní stropných prestupov pod rozvádzacími skriňami, 1 x vo vnútornom plášti ohrievača vetra a 1 x vo vnútornej skladbe valcovej steny guľového mlyna v kotolni TEKO.

Spolu bolo odstránených cca 921,69 t materiálov s obsahom azbestu (v roku 2018 to bolo cca 5567,4 ton) a cca 558 m³ odpadu spolu s kontaminovaným materiálom v kontakte s azc prachom pri odstraňovaní azc dosiek v skladbe plášt'a OV 24 na stavbe „Rekonštrukcia OV 24, divízy závod VP2 v areáli U. S. Steel Košice s. r. o.“

V roku 2019 boli vykonané 3 kontroly zamerané na dodržiavanie nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci (ďalej len NV SR č. 253/2006 Z. z.). Jedna kontrola vykonaná v rámci ŠZD na základe oznámenia o začatí prác bola zameraná na odstraňovanie azc panelov zo stropnej konštrukcie v pivničných a spoločných priestoroch v bytovom dome na Čordákovej 31 a 33 v Košiciach. Práce boli vykonávané zamestnancami spoločnosti PROSERVIS Strážske, s. r. o. Kontrolou neboli zistené porušenia zák. č. 355/2007 Z. z. a NV SR č. 253/2006 Z. z.

Dve kontroly boli vykonané v súvislosti s prešetrovaním podnetov na odstraňovanie azbestu zo strechy rodinného domu na Východnej 44 v Poproči a administratívno-skladovej budovy na Jarmočnej 2 v Košiciach.

V čase prešetrovania anonymného podnetu na odstraňovanie azc strešnej krytiny z administratívno-skladovej budovy na Jarmočnej 2 v Košiciach boli demontážne práce ukončené, odpad bol odvezený a na streche sa nachádzala nová strešná krytina. Z tohto dôvodu nebolo možné objektívne sa vyjadriť k opodstatnenosti podnetu. Zhotoviteľ prác, spoločnosť ASTANA, s. r. o., predložila na tunajší úrad návrh na odstraňovanie azc strešnej krytiny z predmetnej budovy.

Pri šetrení podnetu na odstraňovanie azc strešnej krytiny z rodinného domu na Východnej 44 v Poproči bolo zistené, že demontáž a likvidácia pôvodnej eternitovej strešnej krytiny mala byť vykonaná spoločnosťou PP trader s. r. o. Konateľ uvedenej spoločnosti však uviedol, že došlo k zneužitiu mena spoločnosti, ktorá tieto práce nevykonala. Uvedená skutočnosť je predmetom šetrenia Okresného riaditeľstva Policajného zboru Košice – okolie, Odboru kriminálnej polície.

Ďalší podnet vo veci odstraňovania azc strešnej krytiny na rodinnom dome v obci Košické Oľšany 152 bol uzavretý ako opodstatnený. Práce však boli vykonávané svojpomocne, vlastníkom rodinného domu ešte v roku 2018, preto nebolo v kompetencii tunajšieho úradu uložiť mu pokutu.

V súvislosti s odstraňovaním azc strešnej krytiny boli na tunajší úrad doručené 2 oznámenia o priestupkoch. Išlo o rodinné domy na adrese Rešov Majer 4 v Košiciach a Nováčany 80. V oboch prípadoch bola vec podľa § 66 ods. 22 písm. a) zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov odložená, a to z dôvodov výkonu prác fyzickými osobami v prípade Rešov Majer a nemožnosti identifikácie konečného vykonávateľa prác (išlo o zahraničného prevádzkovateľa).

Znižovanie zdravotných rizík z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém bolo zamerané na ich aktívne vyhľadávanie.

V roku 2019 bolo zaradených **do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce** pre expozíciu látkam poškodzujúcich reprodukciu **279 zamestnancov, z toho 161 žien** (zdroj ASTR) v 6-ich organizáciách (Kerkotherm a. s., UN. L. Pasteura Košice, Východoslovenský onkologický ústav, a. s., ČaSS s. r. o. , detská fakultná nemocnica v Košiciach a USSK).

K najčastejšie sa vyskytujúcim látkam poškodzujúcim reprodukciu, patria dichróman draselný a fenoltaleín, ktoré sa používajú pri laboratórnych analýzach a sú zároveň klasifikované ako KaMF. Na pracoviskách v areáli USSK je významná aj expozícia 3,4 benzo(a)pyrénu.

Odbor chemických analýz:

PAU, BaP a azbest

ODBER stacionárny	POČET VZORIEK dodaných	POČET VZORIEK odobratých	POČET VZORIEK analyzovaných	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>PAU</i>	-	1	1	64	116
<i>BaP</i>	-	12	12	54	72
<i>Chróm</i>	5	1	6	6	8
<i>Benzén</i>	-	4	4	22	59
<i>azbest</i>	-	11	-	54	75
<i>SiO2</i>	-	4	-		
<i>Spolu</i>	5	33	23	200	330

Vo **firme Essity** bola odobratá aj 1 vzorka na stanovenie PAU. V **USS** sme odobrali v tomto roku 6 vzoriek BaP, okrem toho bolo spracovaných ešte ďalších 6 vzoriek BaP, ktoré boli odobraté v r. 2018 a analyzovaných v tomto roku kvôli poruche prístroja.

V Prešovskom kraji boli odobraté 4 vzorky azbestu, 3 pre **spoločnosť Frivan** v bytových domoch v Sabinove, 1 pre **Vokup klim** tiež v bytovom dome. V okrese Rožňava boli odobraté 3 vzorky pre **firmu FALCK** v Jablonove nad Turňou v spoločnosti eustream. V Košiciach bola odobratá 1 vzorka pre **spoločnosť ASTANA** v budove STV v KE a 3 pre **Leteckú fakultu TU** v Košiciach v ich budove. Vzorky boli následne zaslané na vyhodnotenie do NRC RÚVZ Nitra.

V **Košiciach** sme na **ÚDZS** (Úrad pre dohľad nad zdrav. starostlivosťou) vykonali osobné odbery na benzén, výsledky boli v limite.

Vzorky chrómu sme odobrali v betonárke **TBG Slovensko**, okrem toho boli dodané ďalšie vzorky 3 z **firmy Belmer**, 2 z **firmy Brenner**.

Na stanovenie oxidu kremičitého vo vzorkách pevného aerosólu boli tieto zaslané na RÚVZ Banská Bystrica. V 1 vzorke z Obal'ovacej súpravy **Vechec** bola hodnota SiO₂ menej ako 1% a v 3 vzorkách v **IS Lom Maglovec** bola hodnota SiO₂ vyššia ako 1%.

Genetická toxikológia

V roku 2019 sme monitorovali nasledovné pracoviská s vyhláseným rizikom karcinogenity, respektíve prevádzky s mutagénnym rizikom v pracovnom prostredí a chemické látky s možným, mutagénnym vplyvom :

- U.S.Steel, s.r.o. Košice, prevádzka DZ Koksovňa - VKB1,CHÉMIA, VKB3,TARV
- U.S.Steel, s.r.o. Košice, prevádzka DZ Koksovňa – profesia mechanik elektronického zariadenia
- STERIS AST SK s.r.o. Michalovce
- Kontrolná skupinu

EXPEDOVANÉ VZORKY: 122

- **89** z DZ Koksovňa - VKB3(22),VKB1 (24), CHÉMIA (22), Termoprocesy(21)
- **12** EWO Vojany spol., s.r.o.
- **2** ŠZD z DZ Koksovňa
- **5** Steris AST SK s.r.o. Michalovce
- **14** Steris odobraté z roku 2018

NEEXPEDOVANÉ UKONČENÉ VZORKY: 6

- **6** kontrolné vzorky

2.2. INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Úloha sa na plní vo všeobecnej rovine, nie je zameraná na konkrétne podniky. V rámci výkonu ŠZD sa vo všetkých dozorovaných zariadeniach kladie dôraz na kontrolu ustanovení platných právnych predpisov upravujúcich ochranu verejného zdravia, vrátane zdravia pracujúcej populácie z cieľom vytvorenia optimálnych - zdravých pracovných podmienok zo strany zamestnávateľov.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

MUDr. Tarabčáková sa ako člen Národnej siete EÚ OSHA v rámci roka pravidelne zúčastňovala na stretnutiach zástupcov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré sa konali na NIP v Košiciach.

V rámci kampane „Zdravé pracoviská kontrolujú nebezpečné chemické látky za obdobie v rokoch 2018 – 2019“, zamestnanci odboru vykonávali priebežne po celý rok ŠZD na pracoviskách, na ktorých sú zamestnanci pri výkone práce vo zvýšenej miere vystavení nebezpečným chemickým faktorom. Išlo najmä o pracoviská s výskytom chemických karcinogénov a mutagénov, toxických látok a zmesí a veľmi toxických látok a zmesí a reprodukčne toxických látok a zmesí.

Úrad pravidelne komunikuje s IP Košice, a to najmä pri plánovaní a koordinácii spoločných previerok v rámci košického kraja.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.2 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky

V rámci plnenia úlohy boli odobraté a laboratórne vyšetrené 2 vzorky obedového menu z prevádzok zariadení spoločného stravovania a to: M-Peko s. r. o., Jesenského 8 Košice a zo zariadenia Univerzitnej nemocnice L. Pasteura z oddelenia stravovacej prevádzky na Tr. SNP 1 v Košiciach. Zároveň boli odobraté tri vzorky chleba. V odobratých vzorkách bol stanovený obsah NaCl.

Všetky vyšetrené vzorky vyhoveli požiadavkám Výnosu MZ SR, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Výsledky boli spracované do určených tabelárnych prehľadov a boli zaslané na celoslovenské spracovanie RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

Odbor chemických analýz:

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Obsah pridávanej kuchynskej soli v hotových pokrmoch podľa výnosu MZ SR je maximálne 13 000 mg/kg a v chlebe a pekárskych výrobkoch maximálne 18 000 mg/kg.

V roku 2019 sme vyšetřili celkovo 41 vzoriek, ktoré boli odobrané odborom hygieny výživy, v ktorých sa monitoroval obsah kuchynskej soli.

Z RÚVZ Michalovce sme obdržali 8 vzoriek hotových pokrmov na obsah NaCl. Ani v jednej vzorke neboli prekročené limity.

Z RÚVZ Trebišov nám zaslali 6 vzoriek. Limitné hodnoty hotových pokrmov neboli prekročené.

Z RÚVZ Rožňava sme obdržali 6 vzoriek pokrmov. Ani v jednej vzorke neboli prekročené limity pre hotové pokrmy.

Z RÚVZ Košice sme vyšetřili 21 vzoriek. Z tohto množstva bolo 18 vzoriek hotových pokrmov (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba. V jednej vzorke hotového pokrmu (zemiaková plačka) bola zistená hodnota chloridu sodného 16 344 mg/kg ± 425 mg/kg, čo je cca o 3g viac ako spomínaných 13 000 mg/kg. Obsah soli vo vzorkách chleba prekročené neboli.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 - 2025 (NAPPO)

Realizácia projektu v sledovanom období:

Bodu a) Podpora zdravého štartu do života

Úloha prebiehala cestou odboru podpory zdravia.

Bodu b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Cielený výkon ŠZD, tak ako po minulé roky, bol prioritne zameraný na:

- posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy,
- kontrolu pestrosti stravy,

- kontrolu dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na OVD,
- dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach,
- odber vzoriek pokrmov na laboratórne vyšetrenie obsahu kuchynskej soli v pokrmoch podávaných v školských stravovacích zariadeniach,
- hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania.

Bodu c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- školiace akcie organizované SČK územný spolok Košice v rámci kurzov pred získaním odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažné činnosti pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín a pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, súčasťou ktorých sú aj prednášky o racionálnej výžive (6),

- edukačné aktivity v oblasti zdravej výživy detí, problematiky HACCP, prevádzkovej a osobnej hygieny, prevádzkových poriadkov, aktuálnej legislatívy, PZS v ŠJ, zdravotným dôsledkom pri nadmernej konzumácii kuchynskej soli: organizované zriaďovateľmi ZŠ a SŠ v rámci Košického kraja a mesta Košice a Národným centrom celoživotného vzdelávania Košice (počet prednášok : 8).

Bodu d) Podpora pohybových aktivít

Pracovníci odboru HDM v rámci výkonu ŠZD v školách, vykonávajú aj kontroly telocviční a ich zázemia. V roku 2019 boli skolaudované a uvedené do prevádzky 2 telovýchovné zariadenia (ZŠ Budimír, ZŠ s MŠ Bohdanovce). Na zlepšenie podmienok v telovýchovných zariadeniach prišli školy aj ku rekonštrukciám (ZŠ Polianska, Krosnianska 2 a 4, Gemerská a Požiarnická), čím sa značne zlepšili podmienky v týchto telovýchovných zariadeniach.

V rámci boja proti obezite aj v roku 2019 bol realizovaný projekt COSI. Projekt sa realizoval na základe plnenia uznesenia vlády SR č. 488/2015 k Národnému akčnému plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025.

V rámci spolupráce pracovníci vykonali v období od 19.11. do 21. 12. 2018 merania telesných proporcií žiakov základných škôl vo veku od 7 do 7,99 a 8 do 8,99 rokov, a to na území mesta Košice v ZŠ L. Novomeského 2, Košice, ZŠ Hroncova 23, Košice, a na území okresu Košice – okolie v ZŠ Pionierska 33, Čaňa a ZŠ Hlavná 55, Valaliky. Celkový počet žiakov bol 439. Získané údaje boli v mesiaci január a február 2019 zadané do tabuliek v programe excel, Realizácia projektu bola ukončená v mesiaci jún 2019, kedy boli zadané rodinné dotazníky obdržané od rodičov meraných detí na jednotlivých školách. Vyplnená databáza bola elektronicky zaslaná gestorovi projektu.

4.2 Zneužívanie návykových látok (alkohol, tabak, drogy) u detí a mládeže na Slovensku

Realizácia úlohy v sledovanom období :

Úloha bola realizovaná v mesiaci máj, nakoľko gestor projektu v súvislosti s problémami pri príprave dotazníkov zmenil termín realizácie uvedeného projektu (plánovaný termín od 18.03. – 22. 03. 2019).

Projektu sa malo zúčastniť 8 vybraných škôl, vzhľadom na vzniknuté problémy (nedostatok dotazníkov) sa projektu zúčastnilo 7 škôl a to: na území mesta Košice školy: ZŠ Trebišovská 10, Košice, SZŠ sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice, SZŠ Kukučínova 40, Košice, SOŠ Ostrovskeho 1, Košice, Evanjelické gymnázium J. Amosa Komenského, Škultétyho 10, Košice, Gymnázium a ZŠ, Kuzmányho 6 , Košice a na území okresu Košice – okolie Gymnázium Š. Moyses, Školská 13, Moldava nad Bodvou.

Celkovo bolo vyplnených 562 dotazníkov (56 žiakov 9. ročníkov ZŠ, študentov SŠ v počte 275 a 231 študentov gymnázií).

Nakoľko gestor projektu nezaslal dostatočný počet dotazníkov, projektu sa nezúčastnila SOŠ Jána Bocatia, Bocatiova 1 v Košiciach.

4.3 Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

Realizácia úlohy v sledovanom období :

V čase sezóny t. j. od 1.marca do 30.novembra 2019 bolo skontrolovaných 44 pieskovísk na území mesta Košice a okresu Košice okolie s následným odberom vzoriek piesku na laboratórny rozbor.

Nedostatky boli zistené v štyroch prípadoch na území mesta Košice (MŠ Park Angelínium 7, MŠ Ovručská 14, SMS Krosnianska 6, DI Tr. SNP – Narcisová), kde vzorky piesku z pieskovísk nevyhoveli limitu najvyššie prípustného množstva vybraných indikátorov mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku ustanoveného vyhláškou č. 521/2007 Z. z. (termotol. kol. baktérie, geohelminty, fekálne streptokoky).

Na základe uvedeného bolo na mieste uložené opatrenie v zmysle § 55 ods.2, písm. g) zák. č. 355/2007 Z. z. (nariadené uzatvorenie prevádzky pieskoviska).

4.4 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Realizácia:

V roku 2019 sa hodnotili jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november). V čase hodnotenia úlohy bolo vykonané hodnotenie JL za mesiac október a november. Hodnotenie bolo vykonané metodikou doporučenou ÚVZ SR. Bodové vyhodnotenie bolo nasledovné :

- **Mesiac október**

MŠ Palárikova, Košice koeficient pestrosti: desiaty 0,9; obed polievka 1, hlavné jedlo 1, olovrant 0,82

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:
desiaty a olovranty- veľmi dobré
obedy – veľmi dobré

Play School, Kmeťová 23, Košice koeficient pestrosti: desiaty 0,9, obed polievka 0,6, hlavné jedlo 0,8, olovrant 0,9

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:
desiaty a olovranty - nízka úroveň
obedy – dobrý

MŠ Dénešová 53, Košice koeficient pestrosti: desiaty 0,7, obed – polievka 0,9, hlavné jedlo 0,9, olovrant 0,9

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:
desiaty a olovranty – výborný
obedy – veľmi dobrý

- **Mesiac november**

MŠ Palárikova, Košice koeficient pestrosti: desiata 0,95; obed polievka 1, hlavné jedlo 1

olovrant 0,9

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

desiaty a olovranty – nízka úroveň

obedy – dobrý

Play School, Kmeťová 23, Košice koeficient pestrosti: desiata 0,8, obed polievka 0,7,

hlavné jedlo 0,8

olovrant 0,9

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

desiaty a olovranty – dobrý

obedy – dobrý

MŠ Dénešová 53, Košice koeficient pestrosti: desiata 0,8, obed polievka 0,9

hlavné jedlo 1

olovrant 0,8

frekvencia podávania vybraných druhov potravín/pokrmov:

desiaty a olovranty – výborný

obedy – dobrý

4.5 Úrazy u detí v SR

Realizácia:

V roku 2019 bol zahájený pilotný projekt, NCZI bola nahlásená v mesiaci december 2018 kontaktná osoba, ktorá zabezpečuje koordináciu projektu. V mesiaci január 2019 bola dohodnutá spolupráca s vedením DFN Košice. Prvý zber dotazníkov prebehol v mesiaci február, boli odovzdané 3 dotazníky od hospitalizovaných detí (1 dieťa z odd. detská neurológia a 2 deti z kliniky pediatrickej anestéziológie a intenzívnej medicíny). Druhý zber prebehol v mesiaci júl, bolo s úrazmi hospitalizovaných 13 detí, 7 rodičia vypísali dotazník (6 detí z odd. detská neurológia, 3 deti z odd. chirurgie, 3 deti z kliniky pediatrickej anestéziológie a intenzívnej medicíny a 1 dieťa z ORL). Tretí (posledný) zber bol v mesiaci október, v DFN bolo s úrazmi hospitalizovaných 10 detí, dotazníky boli ochotní vypísať 7 rodičia (3 deti z odd. chirurgie, 4 deti z odd. detská neurológia a 0 z kliniky pediatrickej anestéziológie a intenzívnej medicíny).

Vyplnená excelovská tabuľka bola zaslaná mailom zodpovednému pracovníkovi NCZI v mesiaci november 2019.

5 ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1. Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov z lekárskeho ožiarenia

Plnenie úlohy

Realizáciu tejto úlohy zabezpečuje skupina pracovníkov zložená zo zástupcov pracovník radiačnej ochrany na jednotlivých úradoch verejného zdravotníctva. V roku 2019

bola úloha zameraná na stanovenie individuálnych dávok pacientov a kolektívnych dávok pacientov z najfrekvencovanejších vyšetrení pomocou počítačovej tomografie a najfrekvencovanejších vyšetrení v nukleárnej medicíne. V júni 2019 sa uskutočnila pracovná porada členov pracovnej skupiny, ktorá zabezpečuje realizáciu úlohy. Na porade boli schválené metodiky pre hodnotenie dávok pacientov pri predmetných vyšetreniach a schválený bol postup pri zabezpečení zberu a spracovaní údajov, ktoré sú potrebné pre stanovenie dávok pacientov.

Keďže hodnotenie dávok pacientov pri jednotlivých vyšetreniach sa uskutočňuje na všetkých pracoviskách nukleárnej medicíny a všetkých pracoviskách, kde sú vykonávané CT vyšetrenia v rámci Slovenskej republiky, v prvej etape riešenej úlohy bol pripravený prehľad všetkých predmetných pracovísk v SR. V rámci Košického kraja je 12 pracovísk, kde sa vykonávajú CT vyšetrenia a 11 pracovísk v rámci Prešovského kraja. Vyšetrenia metódami nukleárnej medicíny sa vykonávajú v Košiciach a v Michalovciach – Košický kraj a v Prešove a v Poprade – Prešovský kraj.

Na odbore ochrany zdravia pred žiarením na UVZ SR boli vypracované štandardné formuláre pre zber údajov z CT pracovísk a pracovísk nukleárnej medicíny a pokyny pre ich správne vyplňanie. V mesiacoch september a október boli uvedené materiály rozposlané na pracoviská v rámci Košického a Prešovského kraja. Dotknuté pracoviská zabezpečia zber údajov za obdobie 3 mesiacov v roku 2019. V prípade, že na pracovisku je zavedený elektronický systém zaznamenávania údajov, doručené budú dáta za celý rok 2019. V rámci CT pracovísk sa sumarizovali údaje o počtoch vyšetrení, o typoch jednotlivých CT vyšetrení a o údajoch, ktoré sú potrebné pre stanovenie veľkosti efektívnych dávok vyšetovaných pacientov pri počítačovej tomografii. Rovnako bolo potrebné zabezpečiť zber údajov týkajúcich sa vyšetrení na pracoviskách nukleárnej medicíny (identifikácia vyšetrovaného pacienta, špecifikácia vykonaného vyšetrenia, údaje o aplikovanom rádiofarmaku a údaje o expozícii pacienta pri vyšetrení kombinovanom s CT.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2019

Prípisom ÚVZ SR HH SR č. OE/93312018, RZ-30336/2018 zo dňa 18.12.2018 bol aktualizovaný očkovací kalendár pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2019. Na povinné očkovanie dočiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam boli k dispozícii 13-valentná a 10-valentná konjugovaná vakcína. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonávalo kombinovanou očkovačou látkou každých 15 rokov, prvé preočkovanie dospelých sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov. Aktualizovaný očkovací kalendár bol uverejnený na internetovej stránke RÚVZ.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním, manažment očkovania

Priebežne je vykonávaný monitoring ochorení preventabilných očkovaním vrátane laboratórnej diagnostiky. Z ochorení, proti ktorým sa vykonáva pravidelné povinné očkovanie boli hlásené výskyty ochorení na **pertussis**, **parotitídu** a na **morbili**.

V roku 2019 bolo hlásených 88 ochorení na **morbili**. V 86 prípadoch bolo ochorenie laboratórne potvrdené prítomnosťou IgM protilátok. Rozdelenie chorých podľa vekových skupín a ich očkovač status: 0 roč. = 24x (neočkované pre vek 23x, očkované v rámci postexpozície profylaxie 1x), 1-4 roč.= 25x (neočkované 20x, očkované 5x), 5-9 roč. = 9x (neočkované 8x, nezistené 1x), 10 – 14 roč.=3x (očkovaní 2x, neočkovaní 1x), 15-19 roč.=3x

(očkovaní 2x, neočkovaný 1x), 25-34 roč.=2x (nezistené 2x), 35-44 roč.=17x (očkovaní 4x, nezistené 13x), 45 – 54 roč. = 4x (očkovaní 4x), 55 -64 roč.=1x (neočkovaný 1x). Vo všetkých ohniskách nákaz bolo vykonané epidemiologické vyšetrenie a nariadené protiepidemické opatrenia. Opatrenia v ohniskách boli zamerané na aktívne vyhľadávanie prameňa pôvodcu nákazy a vnímavých kontaktov. U kontaktov bol nariadený lekársky dohľad a zabezpečená postexpozičná profylaxia.

V prípade ochorení na **pertussis** bolo spolu zaznamenaných 50 ochorení: v okr. Košice I – 14, Košice II – 10, Košice III – 5, Košice IV – 10, Košice okolie – 11. Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 5 - 9 roč. =2x, 20 - 24 roč. = 2x, 25 - 34 roč. =11x, 35-44 roč. = 10x, 45 - 54 roč. = 9x, 55 - 64 roč. =7x, 65 roč. a viac= 9x. V 16 prípadoch boli chorí očkovaní, 11 neboli očkovaní pre vek (dospelé osoby) a v 23 prípadoch sa údaj o očkovaní nepodarilo zistiť.

Laboratórne boli potvrdené 4 sporadické ochorenia na **parotitídu**: v okr. Košice IV (1x) a Košice okolie (3x). Ochorenia sa vyskytli vo vekových skupinách: 0 roč.= 1x, 20-24 roč.=2x a 45-54 roč.=1x. V dvoch prípadoch boli chorí očkovaní 2 dávkami a v dvoch prípadoch chorí neboli očkovaní pre vek.

Zároveň bola v roku 2019 z mikrobiologického laboratória hlásená bezpríznaková izolácia kmeňa *Corynebacterium diphtheriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín z výteru z nosa u 0 ročného dieťaťa z okresu Košice okolie. Toxicita kmeňa bola určená v NRC pre diftériu na RÚVZ Košice.

V súlade s listom ÚVZ SR č. OE/3299/96396/2019 zo dňa 16.4.2019 boli dňa 16.5.2019 vyhodnotené aktivity „**Európskeho imunizačného týždňa 2019**“, ktoré boli realizované od 24. do 30.4.2019. Posolstvo každoročnej kampane vyjadruje slogan „Prevent Protect Immunize“/„Predchádzať Chrániť Očkovat“. Aktivity na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania sú realizované v priebehu celého roka cestou Poradne očkovania, pre zdravotníckych pracovníkov organizovaním seminárov a sprístupňovaním aktuálnych informácií o ochoreniach preventabilných očkovaním na webovej stránke úradu. Kampaň bola orientovaná na laickú verejnosť, zdravotníckych pracovníkov a rómsku komunitu s využitím printového média (KOŠICE:DNES), webovej stránky tunajšieho úradu, edukačných a propagačných letákov a pod. Spolu bolo realizovaných 465 aktivít, z toho bolo 345 určených pre laickú verejnosť, 113 pre zdravotníckych pracovníkov a 7 pre rómsku komunitu. Edukačné aktivity vykonávali odborní zamestnanci Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia.

Okrem vyššie uvedeného bola v roku 2019 realizovaná zdravotnovýchovná aktivita pre laickú verejnosť. Zamestnankyňa odboru sa aktívne prezentovala prednáškou o povinnom očkovaní detí v centre pre rodičov s deťmi.

Traja zamestnanci odboru sa zúčastnili **XXII. Východoslovenského vakcinačného dňa L. Pasteura**, ktorý sa konal 20.06.2019.

Kontrola očkovania

V období september - november bola vykonaná kontrola povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek v zmysle Odborného usmernenia ÚVZ SR č. OE/5499/2019, RZ-120622/2019 zo dňa 9.7.2019, vrátane spracovania a vyhodnotenia výsledkov na okresnej a krajskej úrovni.

Výsledky kontroly pravidelného očkovania boli na celokrajsej úrovni priaznivé. Celková zaočkovanosť v rámci Košického kraja bola 96,1 % (pohybovala sa od 95,6 % do 96,6 %), minulý rok 96,1 % a predminulý 96,5 %. K poklesu zaočkovanosti pod 95 % na celookresnej úrovni došlo v 3 okresoch – v okresoch Košice II, III a v okr. Spišská N. Ves. Na znížení percenta zaočkovanosti sa podieľali predovšetkým:

- vysoký počet odmietaní povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek zo strany zákonných zástupcov. Ako dôvod sú uvádzané: obavy z možného vzniku nežiaducich reakcií po očkovaní, výhrady vo svedomí – náboženské dôvody (v prípade vakcíny proti MMR), výhrady voči zloženiu vakcín (konzervanty, adjuvansy), výhrady voči kombinovaným vakcínam pre veľké množstvo prítomných antigénov. Príčinou je spochybňovanie významu očkovania v rámci agresívnych antivakcinačných aktivít zameraných cielene na rodičov detí a na budúcich rodičov,
- posun povinného pravidelného očkovania zo strany zákonných zástupcov do neskoršieho veku detí,
- chyba malých čísiel v pediatrickom obvode,
- dlhodobý pobyt v zahraničí bez vyradenia z evidencie ambulancie.

Na požiadanie všeobecných lekárov pre deti a dorast boli RÚVZ Košice u 77 detí schválené návrhy očkovacích schém na dodatočné doočkovanie detí v rámci povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

Plnenie:

V zmysle pokynov ÚVZ SR boli spracované štatistické a analytické podklady a vypracovali sa *výročné správy* za rok 2018 za okr. Košice I-IV, Košice okolie a Košický kraj v termíne a požadovanej kvalite a rozsahu. Pravidelne a podľa potreby sa vypracovávali analýzy aktuálnej *epidemiologickej situácie* a výskytu mimoriadnych situácií v spádovom území RÚVZ.

Cielene podľa aktuálnej epidemiologickej situácie sa sledoval stav *zaočkovanosti u nákaz* zaradených do Národného imunizačného programu SR (NIP). V sledovanom období nebolo hlásené podozrenie ani ochorenie u detí na tetanus, poliomyelitídu a rubeolu. Pretrváva výskyt ochorení na pertussis. V okr. Košice I - IV bolo hlásených 39 ochorení (v r. 2018 21 ochorení) a v okrese Košice okolie 11 ochorení na pertussis (v r. 2018 7 prípadov). Potvrdené boli 4 prípady ochorení na parotitídu (r. 2018 – 0 prípadov) V sledovanom období bolo nahlásených 88 prípadov ochorení na morbilli (r. 2018-2x). Mikrobiologické laboratórium hlásilo bezpríznakovú izoláciu kmeňa *Corynebacterium diphtheriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín z výteru z nosa u 0 ročného dieťaťa z okresu Košice okolie s negatívnou cestovateľskou anamnézou. Toxicita kmeňa bola určená v NRC pre diftériu na RÚVZ Košice.

V súlade s listom ÚVZ HH SR č. OE/2460/2013, RZ-9842/2013 zo dňa 07.05.2013 sa pokračuje v sledovaní ochorení a úmrtí na SARI.

Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2018/2019

Aktivitu chrípky v chrípkovej sezóne 2018/2019 v okresoch Košice I-IV možno charakterizovať poklesom výskytu ochorení na akútne respiračné ochorenia (ARO) a chrípku v porovnaní s predchádzajúcou sezónou a v okrese Košice – okolie poklesom ochorení

na akútne respiračné ochorenia a nárastom výskytu chrípky. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky až na malé epidémie v predškolských a školských zariadeniach.

Priebeh sezóny:

V sezóne 2018/2019 bolo v **okresoch Košice I-IV** hlásených 69199 ARO, čo predstavuje chorobnosť 239813,8/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 2687 ochorení, chorobnosť 9311,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 3,8%. Spolu bolo hlásených 464 komplikácií (0,7%).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 79985 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 70736,07/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 4663 ochorení, chorobnosť 4123,8/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k poklesu počtu hlásených ARO o 10786, čo predstavuje 13,4% a chrípky o 1976 prípadov, čo je 42,3% .

V **okrese Košice okolie** bolo hlásených 19879 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 54672,5/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 1565 ochorení, chorobnosť 4304,2/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 7,8%. Spolu bolo hlásených 106 komplikácií (0,5%).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 20924 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 55039,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 1124 ochorení, chorobnosť 2956,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k poklesu počtu hlásených ARO o 1045, čo predstavuje 4,9% a nárastu chrípky o 441 prípadov, čo je 39,2%.

V okresoch Košice I-IV sa krivka chorobnosti pohybovala od najvyššej 4176,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov (v 7. KT), kedy bolo hlásených 4483 ARO (z toho 660 chrípok) po najnižšiu 838,3/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov (v 44. KT), hlásených bolo 649 ochorení ARO (z toho 2 chrípky).

Najviac komplikácií – 56 bolo hlásených v 6. KT, čo tvorilo 1,23% z celkového počtu hlásených ochorení v tomto KT.

V okrese Košice okolie sa chorobnosť na ARO a chrípku v chrípkovej sezóne pohybovala od najvyššej 4166,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 6. KT, kedy bolo hlásených 1367 ARO (z toho 75 chrípok), po najnižšiu 786,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 1. KT, hlásených bolo 339 ARO (z toho 6 chrípok).

Najviac komplikácií - 13 bolo hlásených v 3. KT, čo tvorilo 1,6% z celkového počtu hlásených ochorení.

Vekovo-špecifická chorobnosť:

Najvyššia vekovo - špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I-IV bola v okrese Košice II vo vekovej skupine **0-5 ročných** – 18308,8/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 445 ochorení v 7 KT.

V okrese Košice okolie bola najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine **0-5 ročných** a činila 12900,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 418 ochorení v 5. KT.

Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I-IV bola v okrese Košice III vo vekovej skupine 60+ 0,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri nulovom výskyte ochorení v 2. KT.

V okrese Košice okolie bola najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine 60+ ročných a činila 269,6//100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 17 ochorení v 44. KT.

Protiepidemická komisia:

Z dôvodu nárastu počtu hlásených ochorení na akútne respiračné ochorenia a chrípku bola dňa 11.02.2019 zvolaná Regionálna protiepidemická komisia pri Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach, na ktorej boli prijaté opatrenia:

Prijaté opatrenia

A. Odporúčané opatrenia v zdravotníckych zariadeniach na území okresov Košice I-IV a okresu Košice okolie:

1. Zákaz návštev v lôžkových zdravotníckych zariadeniach na území okresov Košice I-IV.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: riaditelia lôžkových zdrav. zariadení

2. Izolovať chorých na chrípku od ostatných pacientov, zabezpečiť bariérovú ošetrovateľskú techniku a vyradiť chorý zdravotnícky personál z pracovných činností.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: riaditelia lôžkových zdrav. zariadení

3. Sledovať výskyt akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení v lôžkových zdravotníckych zariadeniach. Vzniknuté nozokomiálne nákazy, úmrtia, SARI ihneď telefonicky hlásiť na RÚVZ Košice, odbor epidemiológie ☎ 0918389841, 055/7860164.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: riaditelia lôžkových zdrav. zariadení

4. Prerušiť činnosť detských poradní a preventívnych prehliadok u detí a dospelých v okresoch Košice I-IV a v okrese Košice okolie.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: KSK – oddelenie zdravotníctva

B. Odporúčané opatrenia pre ostatné zariadenia a organizácie na území okresov Košice I-IV a okresu Košice okolie:

1. Ak absencia v predškolských a školských zariadeniach dosiahne 25 % skutkový stav konzultovať s RÚVZ Košice, odborom Hygieny detí a mládeže ☎ 055/6233055, 055/6220175. Prerušenie výchovno-vzdelávacieho procesu bude odporúčané RÚVZ v prípade absencie detí nad 30-35 %.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: riaditelia predškolských a školských zariadení

2. Zákaz návštev v domovoch sociálnej starostlivosti a zariadeniach opatrovateľskej služby.

T: od 11.2. - 28.2.2019

Zodp.: KSK – odbor sociálnych vecí

Vyučovaci proces:

V okresoch Košice I-IV bol z dôvodu viac ako 30% chorobnosti žiakov prerušený vyučovaci proces v 70 MŠ, 8 ZŠ a 10 SŠ. V okrese Košice okolie bol prerušený vyučovaci proces v 60 MŠ a 27 ZŠ.

V sledovanej sezóne bol vo virologickom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Košiciach izolovaný:

vírus chrípky A(H1)pdm09 - 26x

vírus chrípky A/Michigan/45/2015(H1N1)pdm09 – like 9x

vírus chrípky A - 5x

vírus chrípky B - 1x

vírus chrípky A/Singapore/2016(H3N2) – like – 1x

Sentinelová surveillance SARI a chrípky A(H1N1):

V chrípkovej sezóne 2018/2019 bolo hlásených z okresov Košice I – IV a okresu Košice okolie 26 ochorení na chrípku A(H1N1), a to z okresu Košice I 6x, Košice II 7x, Košice III 2x, Košice IV 3x a z okresu Košice okolie 8x.

V uvedenej sezóne sme zaznamenali 12 ochorení na SARI a to z okresov Košice I 3x, Košice II 2x, Košice III 1x, Košice IV 2x a Košice okolie 4x. Vírus chrípky A(H1)pdm09 potvrdený v 8 prípadoch, 4 ochorenia mali negatívny výsledok. Z uvedeného počtu 7 ochorení končilo úmrtím (z odobratých materiálov bol u všetkých potvrdený RT-PCR vírus chrípky A(H1)pdm09).

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Plnenie:

Nad'alej priebežne pri metodických návštevách lekárov prvého kontaktu a v rámci odborných seminárov boli informovaní zdravotnícki pracovníci o možnosti *využívania systému EPIS* v lekárskej praxi – on-line hlásenia infekčných ochorení. Nad'alej priebežne pri metodických návštevách všeobecných lekárov sú zdravotnícki pracovníci informovaní o možnosti využívania systému EPIS v lekárskej praxi. Dosiaľ túto možnosť využívajú 7 praktickí lekári, z toho 2 z okr. Košice okolie. On-line hlásenia do EPIS podávajú 2 mikrobiologické laboratória (Medirex, a.s. a Alpha medical,s.r.o.) a NRC. Kontrola kvality údajov v EPISe sa vykonáva priebežne a 1x mesačne na základe zaslaných výstupov z RÚVZ B. Bystrica. Pre zabezpečenie rozšírených údajov v programe EPIS a posúdenie objemu práce v ohnisku nákaz sa komplexne spracovávali ohniská vybraných nákaz.

V roku 2019 bolo spracovaných a do systému EPIS:

- vložených a potvrdených individuálnych prípadov prenosných ochorení: 4235 (z toho 815 nozokomiálnych nákaz)
- počet hlásení do SRV: 72
- počet epidémií: 46, z toho 38 rodinných (s počtom chorých 2-3) a 1 epidémia s počtom chorých 40 (morbilli).

V rámci epidemiologického vyšetrovania a prijatých opatrení bolo vydaných 32 rozhodnutí (21 v okr. Košice I-IV a 11 v okr. Košice okolie). Úplnosť a správnosť povinných údajov a premenných zadávaných do EPISu je pravidelne kontrolovaná vedúcim pracovníkom.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Plnenie:

Analýza a evidencia hlásených nozokomiálnych nákaz (ďalej NN) sa vykonáva v pravidelných mesačných intervaloch. Za obdobie r. 2019 lôžkové zdravotnícke zariadenia nahlásili **815 nozokomiálnych nákaz** (v r. 2018 - 744), z toho bolo **226 črevných nákaz** (164 klostrídiových infekcií, 42 rotavírusových, 9 norovírusových, 6 adenovírusových, 2 infekcie enteropatogénnymi E. coli, 1 šigelóza a 1 črevná infekcia spôsobená Pseudomonas aeruginosa), **142 respiračných infekcií** (r. 2018 - 146), **96 infekcií v mieste chirurgického výkonu a popálenín** (r. 2018 - 133), **136 septických infekcií** (r. 2018 - 127), **115** ochorení zo skupiny **ostatných nozokomiálnych nákaz** (r. 2018 - 70), **58 urogenitálnych infekcií** (r. 2018 - 49) a **42 nákaz kože a slizníc** (r. 2018 - 7).

Etiologický agens bol potvrdený v 778 prípadoch (4 x negatívny výsledok kultivácie, 33x biologický materiál neodobratý). Najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: mikroorganizmy rodu Staphylococcus 219x – druh Staphylococcus aureus 118x (z toho 87x MRSA), Staphylococcus epidermidis 50x (z toho 36x MRSE) a Staphylococcus haemolyticus 41x (z toho 33x MRSH). Ďalšími najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: Clostridium difficile 164x, Klebsiella pneumoniae 91x, Pseudomonas aeruginosa 60x, rotavírus 42x, a E. coli 40x. **262 nozokomiálnych infekcií (t.j. 33,67 %) bolo vyvolaných polyrezistentnými mikrobiálnymi kmeňmi. 92x bola nozokomiálna nákaza vyvolaná kmeňmi Enterobacteriaceae produkujúcimi karbapenemázy (Klebsiella pneumoniae 68x, Pseudomonas aeruginosa 22x, Acinetobacter calcoaceticus 1x a Enterobacter cloacae 1x).** Na pracoviskách, kde bol zaznamenaný výskyt mikroorganizmov s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie voči antibiotikám, boli prijaté protiepidemické opatrenia na zabránenie ich ďalšieho šírenia. Za uvedené obdobie nebol v zdravotníckych zariadeniach zaznamenaný epidemický výskyt septických infekcií spôsobených metilín – rezistentným mikrobiálnym kmeňom. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky.

Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice hlásila 321 nemocničných nákaz (r. 2018-267x), Detská fakultná nemocnica Košice 212 ochorení (r. 2018 - 242x), Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb a.s. Košice 125 ochorení (r. 2018 - 79x), Nemocnica Košice - Šaca, a.s., 1.súkromná nemocnica 72 ochorení (r. 2018 - 65x), Východoslovenský onkologický ústav a.s. 28 NN (r. 2018 - 32x), Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický n.o. sv. Lukáša v Košiciach 23 prípadov (r. 2018 - 32x), Železničná nemocnica s poliklinikou Košice - 32 NN (r. 2018 – 8x). Po 1 prípade nemocničnej nákazy zaznamenali v neštátnom zdravotníckom zariadení – ambulancii praktického lekára pre deti a dorast Balmed, s.r.o. a v dialyzačnom stredisku FMC - dialyzačné služby s.r.o.

V súvislosti s monitoringom hygienicko - epidemiologického režimu ako prevencie vzniku nozokomiálnych nákaz bolo v rámci ŠZD vykonaných 340 kontrol, počas ktorých bolo odobratých 2297 vzoriek, z toho 724 cielených sterov z prostredia, predmetov a plôch, 297 sterilných predmetov, 1256 biologických a chemických indikátorov na kontrolu účinnosti sterilizačného procesu sterilizátorov, 8 vzoriek dialyzačných vôd, 2 dezinfekčné roztoky na kontrolu účinnosti a 10 vzoriek z ovzdušia. Za sledované obdobie bolo posúdených 189 prevádzkových poriadkov s hygienicko – epidemiologickým režimom. Výkon ŠZD zameraný na dodržiavanie hygienicko - epidemiologického režimu, bariérovej ošetrovacej techniky, dodržiavanie dekontaminačných (sterilizačných a dezinfekčných) procesov bol v tomto roku zameraný predovšetkým na neštátne gynekologické ambulancie na území okresov mesta Košice a Košice - okolie.

V rámci tohtoročnej kampane „**Clean care is safer care**“ boli vykonané kontroly dodržiavania pracovných postupov pri hygiene rúk zdravotníckych pracovníkov a vybavenia

pracovníkmi pripravkami a pomôckami k hygiene rúk na 54 pracoviskách v šiestich ústavných zdravotníckych zariadeniach. Zároveň boli realizované prednášky s problematikou hygieny rúk zdravotníckych pracovníkov, pri ktorej bolo edukovaných spolu 349 zdravotníckych pracovníkov, zamestnancov v zariadeniach poskytujúcich sociálne služby, študentov strednej zdravotníckej školy a poslucháčov lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach. Všetkým ústavným zdravotníckym zariadeniam bola poskytnutá informácia o tejto kampani a o možnosti zaregistrovať sa do siete nemocníc WHO.

Do programu **HELICS** v súčasnej dobe nie je zapojené žiadne lôžkové zdravotnícke zariadenie.

V súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou bola v priebehu roka 2019 realizovaná **Surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile**. Prípady infekcií spôsobených Clostridium difficile zaznamenané za uvedené obdobie (165x) boli štandardne zadané do EPIS a následne exportované doTESSy.

Odbor mikrobiológie životného prostredia:

Pri plnení úlohy sa analyzovali vzorky na kontrolu dekontaminácie, sanitácie a sterility predmetov v rámci monitoringu hygienicko - epidemiologického režimu ako prevencie vzniku nozokomiálnych nákaz. Celkovo bolo pri plnení tejto úlohy analyzovaných 3943 vzoriek, čo predstavuje 4421 ukazovateľov a 21159 analýz.

Súčasťou vykonaných kontrol v zdravotníckych zariadeniach bolo skúšanie účinnosti vzoriek dezinfekčných roztokov, celkovo bolo vyšetrených 23 vzoriek. Na kontrolu účinnosti sterilizačnej techniky bolo vyšetrených 398 sterilizačných prístrojov. V zdravotníckych zariadeniach bola sledovaná účinnosť sanitácie a dekontaminácie povrchov plôch, predmetov a ovzdušia, na tento účel bolo celkovo vyšetrených 3522 vzoriek.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy sa priebežne sledovali odozvy správy v SRV s využitím filtra „vlastné hlásenie“. Pre posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení sa využíval (denne a týždenne) systém rýchleho varovania (SRV) v SR. V sledovanom období bolo do SRV zadaných 72 hlásení. Informácie z ÚVZ SR, ako kontaktného bodu o výskyte prenosných ochorení a preventívnych opatreniach sú okamžite sprístupnené na internetovej stránke úradu resp. sú postúpené ďalej lekárom či zdravotníckym zariadeniam.

V zmysle prílohy č. 6 Usmernenia HH SR „Koordinácia postupov pri zistení vysoko nebezpečnej nákazy v Slovenskej republike“ zo dňa 18.6.2015 pod č. OE/2312/2015 boli vykonané školenia všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých, operátorov krajského operačného strediska ZZS Košice a primárov CPO lôžkových zdravotníckych zariadení v Košickom kraji. Predmetom školenia boli postupy a používanie OOPP pri zistení osoby podozrivej z ochorenia na VNN.

V súlade s plánom hlavných úloh v oblasti prípravy na obranu, krízové situácie a na plnenie opatrení hospodárskej mobilizácie v rezorte zdravotníctva sa zamestnanci odboru epidemiológie zúčastnili praktických nácvikov zameraných na precvičenie postupov centrálného prijímacieho oddelenia pri zistení podozrenia na výskyt VNN v 2-lôžkových zdravotníckych zariadeniach (v Univerzitnej nemocnici L. Pasteura Košice a v Detskej fakultnej nemocnici Košice).

V súlade s Plánom hlavných úloh v oblasti prípravy na obranu, krízové situácie a na plnenie opatrení hospodárskej mobilizácie v rezorte zdravotníctva pre rok 2019 sa dvaja zamestnanci odboru dňa 26.06.2019 zúčastnili štábného nácviku činnosti zdravotníctva kraja

po vyhlásení núdzového stavu na území Slovenskej republiky v príčinnej súvislosti s pandemiou chrípky.

Na odbore je zriadená výjazdová skupina (3 zamestnanci), ktorej členovia zabezpečujú úlohy v mieste zistenia osoby podozrivej z ochorenia na VNN. Pre udržanie si nadobudnutých zručností v používaní OOPP zamestnanci pravidelne 2x ročne nacvičujú obliekanie skafandrov a manipuláciu s nimi.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Plnenie:

Odbor epidemiológie:

V januári bol Odborom lekárskej mikrobiológie RÚVZ Košice vypracovaný harmonogram odberov odpadových vôd z ČOV pre Východoslovenský región pre sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí.

Pracovníci odboru epidemiológie spolu odobrali 10 vzoriek odpadových vôd v lokalitách spádového územia určeného pre RÚVZ Košice: ČOV Kokšov-Bakša a ČOV Moldava nad Bodvou v zmysle vypracovaného harmonogramu. Výsledky všetkých laboratórnych vyšetrení odobratých vzoriek odpadovej vody boli negatívne na prítomnosť enterálnych vírusov.

Každý týždeň je z DFN Košice hlásený výskyt hospitalizácie detí do 15 rokov s tzv. polio like ochorením s akútnou chabou obrnou. V roku 2019 nebol hlásený prípad akútnej chabej obrny u detí vo veku do 15 rokov.

V okresoch Košice I a Košice okolie bolo zaznamenaných 8 ochorení s dg. paréza nervu facialis (G51).

Odbor lekárskej mikrobiológie:

Dosiahnuté výsledky:

Systém práce pri riešení tejto úlohy spočíva v dodržiavaní vypracovaného časového harmonogramu odberu odpadových vôd, ich zaslanie do virologického laboratória RÚVZ Košice (v týždenných intervaloch z dvoch okresov), následné spracovanie a laboratórne vyšetrenie na výskyt poliovírusov a iných enterálnych vírusov.

V roku 2019 bolo vyšetrených 83 vzoriek odpadových vôd. Tri odpadové vody mali pozitívny výsledok kultivácie na bunkových kultúrach: 1x Coxsackievirus B5 a 2x non-polio enterálny vírus.

V hodnotenom období sme vyšetrili na prítomnosť enterovírusov 273 klinických materiálov od 216 pacientov, všetky s negatívnym výsledkom. Z toho s diagnózou suspektná akútna chabá obrna (ACHO) od pacientov do 15 rokov, sme nemali žiaden materiál a nad 15 rokov sme vyšetrili od jedného pacienta 3 materiály.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých doteraz vykonávaných aktivitách surveillance poliomyelitídy na udržanie stavu bez poliomyelitídy, predovšetkým v rýchlej detekcii zavlečených divokých vírusov a v detekcii cirkulácie vírusov derivovaných z vakcíny. Významnou aktivitou je vyšetovanie odpadových vôd, preto bol pre obdobie rokov 2019/2020 vypracovaný a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Košického a Prešovského kraja zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2019 – február 2020.

Návrh na ďalší postup:

Vzhľadom na výskyt VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v odpadových vodách Západoslovenského regiónu v minulých rokoch je nevyhnutné naďalej pokračovať

v monitorovaní cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd a stolíc od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy č. 6.7. Prevencia HIV/AIDS sa na realizácii edukačných aktivít podieľali pracovníci rôznych oddelení RÚVZ, predovšetkým oddelení epidemiológie a podpory zdravia.

Edukačné aktivity realizované RÚVZ v Slovenskej republike v rámci plnenia úlohy:

RÚVZ	Besedy/prednášky/ diskusie (.....x ZŠ/..... osôb,x SŠ/..... osôb)	Iné aktivity (.....x panely, média, letáky, WEB
Bardejov	4 SŠ/93	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka, 1x článok
Banská Bystrica	0	1x panel, 1x článok, 78x odber krvi, 142x poradenstvo
Bratislava hl. m.	1 SŠ/38	1x panelová diskusia, 2x média, 1x leták, 4x WEB
Čadca	23 ZŠ/469, 8 SŠ/179	1x panel, 1x WEB RÚVZ, 9x printové média
Dolný Kubín	1 SŠ/89	1x nástenka, 1x WEB RÚVZ, 33x letáky
Dunajská Streda	1 ZŠ/47, 1 SŠ/43	1x panel
Galanta	1 ZŠ/20, 1 SŠ/36	1x WEB RÚVZ, 1x panel
Humenné	12 ZŠ/222, 6 SŠ/123	1x panel, 1x WEB RÚVZ
Komárno	4 SŠ/83	1x panel, 1x WEB RÚVZ
Košice	43 ZŠ/1769, 15 SŠ/1159, 1 ŠI/60, 1 VŠ/32, 3 inštitúcie/45	2x WEB RÚVZ, informačný list, WEB stránky škôl
Levice	3 ZŠ/66, 10 SŠ/280	1x WEB RÚVZ, 3x média, 3x panel
Liptovský Mikuláš	3 ZŠ/85, 2 SŠ/202	7x maily, 23x odbery krvi HIV a konzultácia, 1x nástenka
Lučenec	3 ZŠ/134	0
Martin	0	27x konzultácie, 1x Červené stužky
Michalovce	3 SŠ/120	2x panel
Nitra	0	1x panel, 1x WEB RÚVZ
Nové Zámky	ZŠ/15, 2 SŠ/56	1x panel, 20x letáky, 1x WEB RÚVZ
Poprad	1 ZŠ/26	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka, 112x letáky
Považská Bystrica	1 ZŠ/23	1x panel
Prešov	1 ZŠ/30, 3 SŠ/75	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka, 33x odber krvi HIV, 53x poradenstvo

Prievidza	7 ZŠ/147, 1 SŠ/21	1x WEB RÚVZ, 1x názorná propagácia
Rimavská Sobota	0	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka, 3x regionálny WEB, 65x letáky
Rožňava	1 SŠ/83	1x WEB RÚVZ, 2x panel
Senica	5 SŠ/110	1x WEB RÚVZ, 3x nástenka, 5x beseda na školách
Spišská Nová Ves	8 ZŠ/200, 6 SŠ/150	1x WEB RÚVZ, 1x panel, 2x média, 1x leták, 1x Sviečkový pochod, 1x športové a 1x kultúrne podujatie
Stará Lubovňa	2 ZŠ/51, 2 SŠ/65	176x leták, 2x názorná propagácia, 1x WEB RÚVZ
Svidník	5 ZŠ/91, 6 SŠ/69	1x panel, 3x článok v novinách, 2x nástenka, 1x WEB RÚVZ
Trebišov	3 SŠ/83	1x WEB RÚVZ, 1x panel, 1x Sviečkový pochod
Trenčín	14 ZŠ/749, 8 SŠ/561, 1 reedukačný domov/9	1x názorná propagácia, 1x WEB RÚVZ
Topoľčany	1 SŠ/67	1x panel, 1x WEB RÚVZ
Trnava	1 ZŠ/70, 1 SŠ/22	1x WEB RÚVZ
Veľký Krtíš	2 SŠ/48	1x panel, edukačné materiály
Vranov nad Topľou	2 SŠ/93	1x panel
Zvolen	1 SŠ/29	1x panel
Žiar nad Hronom	2 ZŠ/62, 8 SŠ/237	1x panel, 1x banner, 1x WEB RÚVZ, 72x leták
Žilina	2 SŠ/43	0
SPOLU	135 ZŠ/4276, 110 SŠ/4257, 1 VŠ/32, 1 reeduk. domov/9	

V rámci úlohy „Prevencia HIV/AIDS“ bolo spolu zrealizovaných 247 aktivít pre 8565 žiakov a študentov a 9 klientov reedukačného domova. Na edukáciu a informačnú kampaň boli využité vzdelávacie aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom, ďalej média, webové stránky jednotlivých RÚVZ, nástenky, verejné tabule a distribúcia zdravotno-výchovných materiálov do školských a zdravotníckych zariadení. Zamestnanci niektorých RÚVZ usporiadali a aktívne sa zúčastnili Sviečkového pochodu a športového a kultúrneho podujatia s peer aktivistami. Na RÚVZ pracovali poradne prevencie HIV/AIDS, resp. telefonické linky pomoci AIDS.

6.8 Poradne očkovania

Plnenie:

Priebežne sa realizuje vzdelávanie zdravotníckeho personálu i rodičov o význame očkovania vzhľadom na opakované antivakcinačné aktivity a zabezpečení dôslednej dokumentácie o odmietnutí očkovania.

Od 21.09.2012 je súčasťou Poradenského centra ochrany a podpory zdravia na úrade Poradňa očkovania, ktorú v priebehu roka 2019 navštívilo na tunajšom úrade 50 osôb. Za sledované obdobie sa riešilo v rámci Poradne očkovania 51 prípadov odmietnutia

povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek zo strany zákonných zástupcov. V roku 2019 bolo na RÚVZ so sídlom v Košiciach nahlásených všeobecnými lekármi pre deti a dorast 143 odmietnutí povinného pravidelného očkovania zo strany zákonných zástupcov, čo predstavuje oproti roku 2018 vzostup o 36 odmietnutí.

Laická a odborná verejnosť bola v rámci EIW 2019 informovaná o vakcinologickom poradenstve na RÚVZ Košice prostredníctvom internetovej stránky úradu a cestou propagačných letákov.

V súvislosti s klesajúcou zaočkovanosťou detskej populácie RÚVZ so sídlom v Košiciach pokračoval v edukačných a proaktívnych aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania v centre pre rodičov a na strednej zdravotnej škole organizovaním odborných prednášok o aktuálnych poznatkoch v oblasti očkovania a o význame a benefitoch povinného očkovania so zdôraznením možných následkov neočkovania detí.

6.9 Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania

Plnenie:

V zmysle manuálu k danej úlohe bola v roku 2019 realizovaná edukácia študentov 2. a 3. ročníka na Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice. Na plnení úlohy sa podieľali zamestnanci Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia. Edukácie sa zúčastnilo 96 študentov. Efekt intervencie bol overovaný formou dotazníka vyplňaného pred a po edukácii. Celkovo bolo vyplnených 192 dotazníkov I a II, ktoré boli následne vyhodnotené v tabuľkovej forme v programe EXCEL. Vyhodnotenie bolo za účelom ďalšieho spracovania zaslané gestorovi projektu - RÚVZ so sídlom v Komárne.

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring vybraných prírodných vodných plôch a biokúpalísk

Pri plnení úlohy v roku 2019 bolo *Odborom mikrobiológie životného prostredia* analyzovaných 210 vzoriek vôd z prírodných vodných plôch. Z uvedeného počtu sa analyzovalo pre RÚVZ Košice 170 vzoriek z nasledovných prírodných vodných plôch: Košice Jazero, Bukovec, Ružín, Izra a Čaňa.

Pre RÚVZ Michalovce 38 vzoriek z prírodných kúpalísk: Zemplínska Širava, 4 odberové miesta - Biela hora, Hôrka, Kamenec, Paľkov a Vinianske jazero. RÚVZ Rožňava 2 vzorky: Palmanská Maša.

Odbor MŽP sa aj v roku 2019 podieľal na plnení projektu "Eliminácia výskytu siníc v lokalite - rekreačná oblasť Nad Jazerom Košice", ktorý vypracoval a realizoval Sdruženie Flos Aquae, pod vedením Prof. Ing. Blahoslava Maršálka PhD. Monitorovanie vzoriek vôd sa zahájilo už 05.06.2019, odber vzoriek prebiehal v týždenných intervaloch zo 4 odberových miest. Kvantitatívny rozbor sa vykonával z voľnej vody a na kvalitatívny rozbor sa vzorky odoberali planktónovou sieťkou.

Zo vzoriek vôd z Jazera Košice, podľa NV SR č. 308/2012 Z. z., bol prekročený limit pre ukazovateľ cyanobaktérie v 14 vzorkách a ukazovateľ chlorofyl v 11 vzorkách. Vo vzorkách vôd z vodnej plochy Ružín bol prekročený limit pre cyanobaktérie v 9 vzorkách a chlorofyl v 15 vzorkách. Vo vzorkách z ostatných prírodných vodných plôch Košíc a okolia bol

prekročený limit pre chlorofyl v jednej vzorke vody z prírodnej vodnej plochy Čaña a Bukovec 2 vzorky.

Vo vzorkách vôd zo Zemplínskej Šíravy bol prekročený limit pre ukazovateľ chlorofyl v 3 vzorkách. Z Vinianskeho jazera nevyhoveli 3 vzorky vôd tiež v ukazovateli chlorofyl.

Okrem biologických ukazovateľov sa vo vodách prírodných vodných plôch sledovali aj mikrobiologické ukazovatele, celkovo sa analyzovalo 75 vzoriek. Všetky vzorky vyhovovali limitom pre mikrobiologické ukazovatele.

Odbor hygieny životného prostredia a zdravia:

Na plnení tejto úlohy sa podieľali pracovníci odboru hygieny životného prostredia a zdravia, oddelenia hygieny zložiek životného prostredia odberom vzoriek vody z vodných nádrží, ktoré sú určené na kúpanie (ďalej VUK) - Pod Bukovcom a Ružín (okres Košice – okolie), z prírodného kúpaliska Jazero, na ktorom sa vykonávajú opatrenia na zníženie množstva cyanobaktérií a z vodných nádrží, v ktorých bolo potrebné v hodnotenom roku overiť kvalitu vody (dlhodobý zákaz kúpania, banské dielo sporadicky využívané na kúpanie) - Čaña, Geča, Izra.

Celkovo bolo na laboratórne vyšetrenie cyanobaktérií odobratých 166 vzoriek vôd. Zo štrkoviska Jazero v Košiciach bolo odobratých 128 vzoriek vody (76 vzoriek voľnej vody a 52 vzoriek vody planktónovou sieťkou). Začiatkom augusta bol vo vzorkách vôd zistený počet cyanobaktérií tesne pod MH, preto RÚVZ Košice vydal dňa 15. 08. 2019 pre citlivú časť populácie – pre deti, alergikov a osoby s oslabeným imunitným systémom odporúčanie nekúpať sa vo vode, v ktorej je počet cyanobaktérií v rozmedzí od 20 000 do 100 000 buniek/ml. K ďalšiemu zhoršeniu kvality vody došlo koncom augusta, kedy boli zistené počty cyanobaktérií v rozmedzí od 1 153 000 buniek/ml do 1 410 000 buniek/ml vody a hodnoty chlorofylu a od 56,30 $\mu\text{g/l}$ do 73,80 $\mu\text{g/l}$. Vo všetkých analyzovaných vzorkách boli zistené tieto dominantné taxóny cyanobaktérií: *Cylindrospermopsis raciborskii*, *Microcystos* sp. a *Aphanizomenon flos-aquae*. Následne RÚVZ Košice nariadil dňa 28.08.2019 opatrenie na predchádzanie vzniku iných hromadne sa vyskytujúcich ochorení a iných porúch zdravia podľa § 12 ods. 3 písm. h) zák. č. 355/2007 Z. z a to zakázal kúpanie vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody v prírodnom kúpalisku. Keďže súčasťou prírodného kúpaliska je aj vodnolyžiarsky vlek, RÚVZ Košice nariadil jeho prevádzkovateľovi opatrenie podľa § 12 ods. 3 písm. e) zák. č. 355/2007 Z. z a to zákaz prevádzky.

Z dôvodu prekročenia MH tohto ukazovateľa nad 100 000 buniek/ml vody bolo kúpanie v Jazere koncom augusta zakázané. Z Jazera boli v auguste 2019 odobraté 3 vzorky vody (pláž, KVL Trixen a appendix) a zaslané na vyšetrenie na ÚVZ SR. Ďalšia vzorka vody a vzorka vodného kvetu bola zaslaná na vyšetrenie na ÚVZ SR začiatkom septembra 2019.

Z VUK Pod Bukovcom bolo odobratých 9 vzoriek vôd (7 zo stáleho odberného miesta a 2 z iných miest), medzná hodnota cyanobaktérií nebola prekročená.

Z VUK Ružín bolo celkovo odobratých a vyšetrených na RÚVZ Košice 26 vzoriek vody (14 zo stáleho odberného miesta a 12 z iných odberných miest). Z dôvodu prekročenia MH v ukazovateli cyanobaktérie bolo kúpanie vo VUK koncom júla zakázané. Z tejto nádrže boli v auguste 2019 odobraté 2 vzorky vody (zátoka) a zaslané na vyšetrenie na ÚVZ SR. Pri tomto odbere sa nepodarilo nazbierať kašu vodného kvetu, preto bola vzorka vodného kvetu zaslaná na vyšetrenie na ÚVZ SR začiatkom septembra 2019.

Zo štrkoviska Čaña, Geča a jazera Izra boli odobraté celkovo 3 vzorky, v ktorých nebolo zistené prekročenie medznej hodnoty cyanobaktérií.

7.2 Kvalita vody a prostredia umelých kúpalísk a zdravotníckych zariadení

V roku 2019 sa *Odborom mikrobiológie životného prostredia* pri plnení úlohy analyzovalo 695 vzoriek umelých kúpalísk. Z toho pre RÚVZ Košice 483 vzoriek, RÚVZ Michalovce 169 vzoriek, RÚVZ Rožňava 26 vzoriek a RÚVZ Trebišov 17 vzoriek. Vzorky vôd umelých kúpalísk tvorili vzorky z bazénov s celoročnou prevádzkou, vonkajšie letné bazény, školské bazény a rehabilitačné bazény zo zdravotníckych zariadení.

Limitom pre mikrobiologické ukazovatele nevyhovelo 47 vzoriek bazénových vôd čo predstavuje 6,7% pozitívnych vzoriek. Prekročené boli limity pre kultivovateľné mikroorganizmy pri 36° C, *Pseudomonas aeruginosa* - 20 vzoriek a *Staphylococcus aureus* 5 vzoriek. Prítomnosť legionel vo vzorkách vôd umelých kúpalísk nebola zistená.

Vo vzorkách umelých kúpalísk sa sledovali aj biologické ukazovatele. Všetky analyzované vzorky umelých kúpalísk vyhovovali limitom pre biologické ukazovatele.

7.4 Rezíduá pesticídov v potravinách na výživu a výživové prípravky pre dojčatá a malé deti

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny výživy:

V rámci plnenia úlohy bola podľa plánu odobratá z distribučnej siete mesta Košice 1 vzorka potravinu pre dojčatá a malé deti: HiPP BIO Paella so zeleninou a kuracím mäsom - Zeleninovo – mäsový príkrm pre malé deti, od 1. roku, ktorá bola laboratórne skúšaná na prítomnosť 180-tich rezíduí pesticídov v laboratóriu ÚVZ SR.

Vyšetrená vzorka vyhovela požiadavkám PK SR podľa prílohy č. 1 k jedenástej hlave druhej časti.

7.10 Monitoring biologických alergénov v ovzduší (peľová informačná služba – PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

Sledovanie koncentrácie peľových zŕn a spór plesní v ovzduší

V rámci peľového monitoringu bolo analyzovaných 245 vzoriek ovzdušia. Priebežné výsledky výskytu peľových zŕn a spór plesní sú týždenne uvádzané na webovej stránke nášho úradu, www.alergia.sk a www.pelovespravy.sk. Peľový monitoring sa zahájil v 9. kalendárnom týždni. V priebehu roka boli vysoké koncentrácie peľových zŕn rastlín nasledovné: v mesiaci marec a apríl to boli hlavne peľové zrná liesky, jelše, topoľa a čelade tisovité, v mesiaci máj bola zaznamenaná vysoká koncentrácia peľových zŕn z čelade borovicovitých. V letných mesiacoch boli vysoké koncentrácie peľových zŕn čelade pŕhľavovité, lipnicovité, ambrózie a paliny. Vysoká koncentrácia spór plesní bola dosahovaná od februára a pretrvávala až do konca septembra.

7.13 Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

Odbor chemických analýz:

Počet vzoriek:	26
Počet ukazovateľov:	26
Počet analýz:	34

V rámci monitoringu TOC odobral RÚVZ so sídlom v Košiciach 8 vzoriek z prírodných kúpalísk a RÚVZ so sídlom v Michalovciach odobral 13 vzoriek tiež z prírodných kúpalísk. Na monitoringu TOC v umelých kúpaliskách sa podieľal RÚVZ so sídlom v Rožňave, odobral 5 vzoriek. V troch vzorkách umelých kúpalísk bola prekročená medzná hodnota pre TOC.

7.14 Epidemiologická prevencia rizika karcinogenity v populácii

Dosiahnuté výsledky

Odbor chemických analýz:

V roku 2019 sme spolupracovali s Východoslovenským onkologickým ústavom v Košiciach a s Ligou proti rakovine v Košiciach, pri získavaní údajov pre anamnestické analýzy pacientov, ktorí majú histologicky potvrdené rakovinové ochorenie (58 pacientov). Kompletné anamnestické údaje sme získali od 30 chorých pacientov, ktorí dobrovoľne poskytli údaje do projektu priamo na Klinike Východoslovenského onkologického ústavu.

7.17 Optimalizácia odberu a stanovenia minerálnych olejov vo vzorkách pracovného ovzdušia

Odbor chemických analýz:

CHEMICKÝ FAKTOR	POČET VZORIEK			POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
	dodaných	odobraných	analyzovaných		
<i>minerálne oleje</i>	-	10	10	43	63

V rámci odberu v *spoločnosti Essity* sme merali aj minerálne oleje, kde boli odobraté 2 vzorky, pričom hodnoty boli v limite. Meranie sme uskutočnili dvomi spôsobmi, výsledky boli zhodné. 8 vzoriek bolo odobratých a stanovených v spoločnosti *Embraco*, okr. SNV. Hodnoty boli v limite.

8 LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

8.1 Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení

Aktívna účasť pri plnení úloh vyplývajúcich z členstva v EISN- European Influenza Surveillance Network.

Dosiahnuté výsledky:

Priamy dôkaz: pokus o izoláciu vírusov na bunkových kultúrach a dôkaz vírusov chrípky metódou PCR.

V roku 2019 bolo vyšetrených 590 materiálov od 521 pacientov s ochorením horných ciest dýchacích, z toho bolo 70 odberov od sentinelových lekárov, 74 pitevných materiálov od 20 pacientov, 18 materiálov od pacientov s diagnózou SARI. Spolu bolo 146 materiálov pozitívnych na vírusy chrípky. Chrípka A bola identifikovaná 142-krát, z toho 41x od sentinelových lekárov, 4x od pacienta s diagnózou SARI a 8x z pitevného materiálu od 6 pacientov. Chrípka B bola identifikovaná 4-krát.

Za účelom bližšej identifikácie izolovaných kmeňov bolo 25 materiálov zaslaných do NRC pre chrípku na ÚVZ SR v Bratislave, kde boli identifikované nasledovne:

- 24-krát A/Michigan/45/2015(H1N1)pdm09-like (z toho 5 materiálov od sentinelových lekárov, 1 materiál s diagnózou SARI a 1 pitevný materiál),
- 1-krát A/Singapore/INFIMH-16-0019/2016(H3N2)-like

Metódou RT-PCR boli dokázané vírusy chrípky nasledovne:

- 69-krát A(H1)pdm09 (z toho 20-krát od sentinelových lekárov, 3x od pacientov s diagnózou SARI, a v 7 pitevných materiáloch od 5 pacientov),
- 3-krát B (z toho 1 materiál od pacienta s diagnózou SARI a 5 materiálov od sentinelových lekárov).

Rýchlotestom bolo vyšetrených 102 materiálov na chrípku A a B, z nich bolo 48 pozitívnych na chrípku A (z toho 16-krát od sentinelových lekárov) a 1 na chrípku B.

Nepriamy dôkaz: dôkaz protilátok:

V roku 2019 bolo na dôkaz protilátok proti respiračným vírusom vykonaných 2776 sérologických vyšetrení (506 vzoriek) metódou KFR. Štandardná sada vyšetrení obsahuje 6 antigénov (vírus chrípky A a B, adenovírus, RS-vírus, Mycoplasma pneumoniae, vírus parachrípky). Pozitívne vyšetrenia: 64x chrípka A, 13x RS-vírus, 6x mykoplasma, 3x adenovírus.

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG proti chrípke typu A a B bolo vyšetrených 94 sér od 75 pacientov. Z toho 4 vzorky mali zvýšenú hladinu protilátok triedy IgM proti chrípke A.

68 vzoriek malo zvýšenú hladinu protilátok triedy IgG proti chrípke A a v 38 vzorkách bola zvýšená hladina protilátok triedy IgG proti chrípke B (37x súčasne).

Na vyžiadanie vyšetrujeme metódou KFR aj protilátky proti ornitóze, Q-horúčke, chlamýdiómu skupinovému antigénu a legionelám. V tomto roku sme vyšetřili 41 vzoriek, všetky s negatívnym výsledkom.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Materiál na vyšetrenie od pacientov s akútnym respiračným ochorením odoberajú ošetrojúci lekári v spolupráci s pracovníkmi odborov epidemiológie jednotlivých RÚVZ Košického a Prešovského kraja. Hlásenie o výsledkoch sa posiela v týždenných intervaloch do NRC pre chrípku.

Návrh na ďalší postup:

Neustále sa snažiť o vylepšovanie laboratórnej diagnostiky chrípky a chrípke podobných ochorení.

8.4 Diagnostika exantémových ochorení

Aktívna účasť pri plnení úloh vyplývajúcich z procesu eliminácie osýpok v Slovenskej republike a vo svete.

Dosiahnuté výsledky:

Laboratórium vykonáva vyšetrenie protilátok triedy IgM a IgG u vzoriek sér dodaných od ošetrojúcich lekárov Košického a Prešovského kraja. V mesačných intervaloch k 20. dňu bežného mesiaca spracováva hlásenie v tabuľkovej forme o počte vyšetrených materiálov v stanovených vekových skupinách a zasiela elektronickou formou do NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu ÚVZ SR.

V roku 2019 bolo vyšetrených 5 vzoriek sér od 5 pacientov na prítomnosť protilátok triedy IgM a IgG u osýpok, celkovo 10 vyšetrení. Žiadna vzorka nebola pozitívna na prítomnosť IgM protilátok.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie obyvateľstva:

Osýpky (morbili) je infekčné ochorenie, ktoré spôsobuje epidémie najmä v detskom veku. Očkovaním sa výskyt tohto ochorenia znížil na minimum, ale v porovnaní s ostatnými vakcinovanými nákazami sa osýpky sporadicky stále vyskytujú. Je potrebné sledovať výskyt tohto ochorenia vyšetrovaním protilátok triedy IgM a tým zabrániť vzniku lokálnych epidémií v detskej populácii.

Návrh na ďalší postup:

Pokračovať v spolupráci s lekármi Košického a Prešovského kraja, s pracovníkmi jednotlivých oddelení epidemiológie RÚVZ a s NRC na zabezpečenie stavu eliminácie osýpok v Slovenskej republike.

9 PODPORA ZDRAVIA

9.1 Národný program podpory zdravia (NPPZ)

Medziodborová úloha – na jej plnení sa podieľajú odbory, ako podpora zdravia, epidemiológia, hygiena životného prostredia a zdravia, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena výživy a hygiena detí a mládeže.

Plnenie aktualizovaného Národného programu podpory zdravia v SR z roku 2014 (ďalej len *NPPZ*) bolo realizované činnosťou vzťahujúcou sa k dvom vymedzeným oblastiam (pozri body A. a B.).

Oblasť A. Preventívne opatrenia zamerané na zníženie výskytu chronických neinfekčných ochorení

I. Opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov, ktoré súvisia so životným štýlom jednotlivca či skupín obyvateľstva, participujeme súčasne na plnení ďalších programov, t. j. *Národného programu prevencie obezity* (2008) v gescii ÚVZ SR (vrátane *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*, schváleného vládou SR); *Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020* (schváleného vládou SR) v gescii ÚVZ SR; *Národného programu duševného zdravia* (2004) prijatého vládou SR; *Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020*; *Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2017 – 2020*; *Národnej protidrogovej stratégie na obdobie 2013 – 2020* (spolu s *Akčným plánom realizácie NPS SR na obdobie rokov 2017 – 2020* v rezorte zdravotníctva); *Národného programu kontroly tabaku* (2007) schváleného vládou SR; *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2020* a v neposlednom rade na plnení *Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020* a *Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020*. Jedným zo základných východiskových dokumentov, ktorý aktuálne určuje smerovanie nielen preventívnych programov podpory zdravia a prioritných oblastí pôsobenia je *Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*.

V praxi, prevenciu vybraných chronických ochorení realizujeme ovplyvňovaním informovanosti a zdravotného uvedomenia obyvateľov v zmysle zásad zdravého spôsobu života, uplatňujúc najmä zdravotno-výchovnú edukáciu a činnosti Poradne zdravia (stabilnej a mobilnej zložky). V poradni sú klienti, resp. záujemcovia vyšetrení v zmysle štandardnej metodiky za účelom identifikovania rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení (metabolického syndrómu). Na základe zistených údajov, nadväzujúce odborné poradenstvo

je zamerané na zlepšenie nameraných hodnôt a optimalizáciu zložiek životného štýlu nefarmakologickou cestou.

V hodnotenom období sme okrem individuálneho poradenstva (včítane telefonických konzultácií) v stabilnej Poradni zdravia, zorganizovali a uskutočnili akcie výjazdovou formou pre pracovné kolektívy, seniorov a ostatnú verejnosť, pri ktorých sa spolupracovalo s rôznymi inštitúciami (bližšia informácia je uvedená v **bodoch 9.2, 9.5, 9.6, 9.8**).

Výchovno-vzdelávacie aktivity sme orientovali predovšetkým na mladú generáciu. Objektom nášho záujmu sú však aj ostatné vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti NPPZ, t. j. bodov 1. až 4.:

1. Výživa a stravovacie zvyklosti

Rizikové faktory výživy obyvateľstva sledujeme hlavne cez analýzy anamnestických dát od klientov **Poradenského centra ochrany a podpory zdravia** (ďalej len PCOPZ), vkladaných do Testu zdravé srdce. Edukáciou a propagáciou v oblasti zásad správnej výživy sa snažíme zvyšovať celkové uvedomenie obyvateľstva, zlepšiť stravovacie návyky u všetkých jeho vekových skupín.

Téma ozdravenia výživy je v súlade s celoeurópskymi princípmi zahrnutými v dokumentoch, ako napr. *Zdravie 2020: Európsky politický rámec na podporu vládnych a spoločenských aktivít pre zdravie a prosperitu; Viedenská deklarácia o výžive a neprenosných ochoreniach v kontexte Zdravia 2020*; na národnej úrovni, napr. v *Strategickom rámci starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030; Akčnom pláne pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025*, resp. v úlohách spojených s ochranou a podporou zdravia obyvateľov SR. Nadväzujúc na uvedené spolupracujeme s Odborom hygieny výživy RÚVZ Košice prostredníctvom vybraných aktivít PCOPZ – *Poradne zdravia* (stabilnej aj mobilnej zložky) a *Poradne správnej výživy* (pozri **bod 9.2**). Činnosť si kladie za cieľ vplývať na zlepšenie stravovacích návykov vo vybraných populačných skupinách, realizovať monitoring, intervencie a tiež zisťovať ich výživový stav.

Zdravotno-výchovný charakter má z našej strany podpora **Stratégie SR pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018 – 2022/2023** (z júla 2017), v zmysle ktorej sa (od 1.8.2017) do jedného právneho rámca spojili dva programy – *Školský program pre ovocie a zeleninu* a *Školský program pre mlieko*. Jej ciele majú napomôcť zvýšiť konzumáciu uvedených potravinových komodít a výrobkov z nich u detí, vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity. Cieľovými skupinami (na základe návrhu rezortov MPRV SR, MŠ SR, MZ SR) majú byť v období od 1.8.2017 do 31.7.2023, v rámci sektora školské ovocie a zelenina, deti vo veku 3 – 15 rokov a sektora školské mlieko a mliečne výrobky, deti a mládež vo veku 3 – 18 rokov.

V spádovom území RÚVZ Košice sa na školách realizujú *skupinové edukačné aktivity* (napr. formou výkladu s besedou, prednášky s diskusiou, panelovej diskusie, s uplatnením prvkov interaktívneho a zážitkového učenia, cvičenia s pracovnými listami, vedomostného kvízu, projekcie DVD filmu) so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR.

V kalendárnom roku 2019 (resp. v 2. polroku šk. r. 2018/2019 a 1. polroku šk. r. 2019/2020) boli edukačné aktivity realizované v materských a základných školách (na I. a II. stupni), v stredných školách vrátane gymnázií, v stredoškolských internátoch a na jednej z vysokých škôl. Na niektorých školách sa aktivity realizovali opakovane. Intervenovaných bolo spolu 434 detí z 20 materských škôl; 1210 žiakov z 50 ZŠ; 493 študentov z 13 SŠ a 12 študentov z 1 VŠ.

V nadväznosti na metodický pokyn ÚVZ SR na realizáciu edukácie v súvislosti s plnením „Školského programu“ (s účinnosťou od septembra 2018) a s určením pre RÚVZ

v SR, zostavili a rozposlali sme ponuku sprievodných zdravotno-výchovných aktivít s dvoma informačnými letákmi (na témy "Dôverujte mlieku – je kvalitné a zdravé" a "Zdravie a krása sa skrýva v ovoci a zelenine", z edície RÚVZ Bratislava 2018) oprávneným vzdelávacím zariadeniam v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. MŠ, ZŠ, SŠ, školám zabezpečujúcim špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, zapojeným do uvedeného programu (e-mailom dňa 12.10.2018). Ponuka sa vzťahuje na obdobie šk. rokov 2018/2019 až 2022/2023 a na okruhy aktivít, ktoré z hľadiska preventívno-edukačných cieľov a foriem výkonu (intervenčné prístupy edukačného, poradenského, resp. informačno-propagačného charakteru, s prevahou skupinového pôsobenia) sú tematicky prierezové, uplatniteľné v ideovo príbuzných projektoch, t. j. nielen v menovanom školskom programe, ale aj v celoslovenskom internetovom kurze zdravého životného štýlu „*Hravo ži zdravo*“; v projekte „*Viem, čo zjem*“ celosvetového programu *Nestlé Healthy Kids*, na ktorých RÚVZ Košice participuje.

V reakcii na požiadavku ÚVZ SR a predmetnú *Stratégiu SR pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018 – 2022/2023*, zaslali sme odpoveď/podklad – aktualizovaný text aj s kontaktmi za RÚVZ Košice, v súvislosti s prezentovaním činnosti na internetovej stránke „Školského programu“ – www.skolskeovocie.sk, v sekcii Aktivity: Inšpirácie z regionálnych úradov verejného zdravotníctva z pohľadu poradní zdravia (emailom 22.2.2019).

V školskom roku 2019/2020 sme sa zapojili do 4. ročníka celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu spoločnosti Nestlé na podporu zdravej výživy detí „*Nestlé Healthy Kids Global Programme*“, resp. „*Nestlé pre zdravie detí*“). Organizátorom projektu je Neuropea, s. r. o., Bratislava, odborným garantom ÚVZ SR, s odporúčaním MŠVVŠ SR. Zámerom projektu je popularizácia zdravého spôsobu života, zdravej výživy a pohybovej aktivity. Realizuje sa na zaregistrovaných základných školách SR, v danom ročníku s prioritným určením pre žiakov III. – VII. ročníka ZŠ (t. j. žiakom vo veku 8 – 12 rokov). Vykonávateľmi edukačných aktivít sú lektori z RÚVZ v SR a pedagógovia zapojených škôl.

Na uvedenom projekte sme boli účastní už od jeho 1. ročníka (ktorý mal ešte pilotný charakter), so zapojením RÚVZ na krajskej úrovni.

V rámci prípravnej etapy 4. ročníka sme sa zúčastnili pracovného stretnutia k metodike projektu „*Viem, čo zjem*“, ktorého organizátormi boli ÚVZ SR v spolupráci s Neuropea, s. r. o., Bratislava a RÚVZ Zvolen (s konaním na RÚVZ so sídlom vo Zvolene dňa 17.9.2019).

Vzdelávacie aktivity tohto ročníka projektu začali prvou lekciou „*Hygiena potravín*“ a na prihlásených školách je zabezpečovaná prostredníctvom pracovníkov RÚVZ v SR. V územnej pôsobnosti RÚVZ Košice je miestom konania aktivít 9 košických ZŠ. Počas novembra a decembra 2019 bolo na 6 z 9 škôl prostredníctvom lektoriek z RÚVZ Košice intervenovaných 20 tried, s celkovou účasťou 395 žiakov (z III. – VI. roč.). Po ukončení výučby prvej lekcie na každej z intervenovaných škôl bol, na základe požiadavky ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., zasielaný na ÚVZ SR „Záznam o priebehu školenia“.

V rámci spolupráce **RÚVZ Košice** (Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu; Odboru hygieny výživy – Poradne správnej výživy) a **O. Z. Slovenská sieť proti chudobe** (angl. skr. SAPN) bol **vypracovaný projekt výskumu** pod názvom „*Dostupnosť zdravého životného štýlu u obyvateľov Slovenskej republiky ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (Spotreba potravín, ich kvalita a stravovacie návyky v kontexte príjmu, statusu, sociálneho environmentu)*“.

Prípravná fáza v roku 2016 zahŕňala komunikáciu a pracovné stretnutia so zainteresovaným externým subjektom SAPN (objednávateľ/realizátor projektu), internú spoluprácu v rámci RÚVZ Košice (zostavovateľ/realizátor projektu) a:

- spracovanie anotácie výskumného projektu;
- zostavenie projektu a metodiky (t. j. nástroja pre zber dát – dotazník/rozhovor).

V roku 2017 bola uskutočnená prieskumná činnosť – zber dát anonymným dotazníkom na vybranom súbore respondentov (zabezpečilo SAPN). Na vyhodnocovaní dát z prieskumu participovali oba spolupracujúce subjekty (RÚVZ Košice a SAPN), sólovo podľa jednotlivých okruhov dotazníka (uvedená etapa trvá). V rámci RÚVZ Košice, na Odbore podpory zdravia a výchovy k zdraviu boli dáta z dotazníkového prieskumu – 24-hodinových jedálničkov respondentov zadávané do programu Alimenta 4.3e. V nadväznosti na to sa Odbor hygieny výživy podieľal na zhodnocovaní generovaných výstupov z uvedeného programu (t. j. vyhodnocovaní nutričného zloženia a energetického príjmu z celodennej stravy respondentov vo vzťahu k Odporúčaným výživovým dávkam pre obyvateľstvo v SR – 9. revízie). Zo strany Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu boli spolupracujúcej organizácii SAPN (v zmysle dohody) zaslané všetky vyhodnotené jedálničky respondentov, v celkovom počte 298. Respondentom, ktorí vyplnili 24-hodinový jedálny lístok, bola ponúknutá možnosť konzultovať zistené výsledky a odporúčania zo strany Poradne správnej výživy pri RÚVZ Košice.

V roku 2018 (v mesiacoch apríl a august) pokračovala medzi RÚVZ Košice a SAPN pracovná komunikácia (e-mailom/tel. a osobnými stretnutiami). Týkala sa postupu prác na projekte (t. j. metodiky/vyhodnocovania dát z prieskumnej činnosti, zo zhodnotených jedálničkov a súvisiacich aktivít).

Nadväzujúc na túto spoluprácu bola realizovaná aktívna účasť na vedeckej konferencii 40. dni zdravotnej výchovy MUDr. Ivana Stodolu na tému *Nové trendy v oblasti podpory zdravého životného štýlu* (Trnava 6.6. – 7.6.2018). Účasť bola zabezpečená formou posteru a plnotextového príspevku do konferenčného zborníka. Bibliografický odkaz na príspevok je nasledovný: Schnitzerová, E.: Zdravý životný štýl – s dôrazom na dostupnosť potravín a niektoré životné návyky – u obyvateľov Košického kraja ohrozených chudobou. In: Ochaba, R. (ed.). *Nové trendy v oblasti podpory zdravého životného štýlu. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie 40. dni zdravotnej výchovy MUDr. Ivana Stodolu, konanej 6. – 7. júna 2018 v Trnave.* Bratislava: Úrad verejného zdravotníctva SR, 2018, s. 126 – 132. ISBN 978-80-7159-237-2.

Získané údaje a zistenia projektu sú zdrojovým materiálom pre ďalšiu odbornú spoluprácu oboch zainteresovaných strán.

Z medzinárodných dní venovaných problematike výživy sme sa sústredili na **Svetový deň mlieka v školách – posledná streda v septembri**; **Svetový deň potravy/výživy – 16. október** a **Svetový deň diabetu – 14. november** (s témou v rokoch 2018 a 2019 „Rodina“). Prehľad informačno-propagačnej a intervenčnej činnosti vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám, ktorou sme podporili uvedené termíny, sa nachádza v **bodoch A.II.2 a 9.2**.

2. Fyzická inaktivita, dôležitosť podporovania fyzickej aktivity

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) vo vzťahu k obyvateľstvu (školskej mládeži, dospeléj populácii, seniorom) využívame najmä edukáciu, poradenstvo, výstupy cez médiá. Hlavným zámerom aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity, jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života.

Uvedená priorita NPPZ o. i. úzko súvisí s úlohou pod názvom „**Vyzvi srdce k pohybu**“, ktorá sa realizuje v rámci CINDI programu SR, bez časového obmedzenia, každé dva roky zväčša v jarnom období (pozri **bod 9.2.1**).

V súvislosti s propagáciou **Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“ – 10. máj** (zaradeného do kalendára významných dní SZO od roku 2003), ako aj plnením **Národného programu prevencie obezity – v oblasti pohybovej aktivity**, resp. **Národného akčného plánu**

v **prevencii obezity na roky 2015 – 2025 (bod 9.2)**, realizovala sa informačno-propagačná a intervenčná činnosť (edukačná, poradenská) v časovom období apríl až jún 2019. Aktivity v spádovom území RÚVZ Košice boli určené rôznym skupinám dospelaj populácie (podľa profesie, záujmu, ako aj pre širokú verejnosť). Ich prehľad z hľadiska miesta konania, formy výkonu a počtu intervenovaných osôb sa nachádza nižšie.

Informačno-propagačná činnosť v oblasti témy Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“ (10. máj) zahŕňala:

- prípravu nástennej propagácie prostredníctvom troch informačných panelov/tabúl so zámerom informovania zamestnancov a návštevníkov RÚVZ Košice o svetovom dni, a ich inštalácia vo vstupných priestoroch všetkých troch budov RÚVZ Košice;
- organizačné zabezpečenie a propagácia *Športového dňa pre zamestnancov RÚVZ Košice* v lokalite Alpinka (s konaním dňa 6.6.2019). Organizácia podujatia zahŕňala: stretnutie s prevádzkarom reštaurácie Alpinky Košice – Areálu zábavy a oddychu, Čermeľské údolie 8, Košice; sprostredkovanie informácie zamestnancom formou vývesky na informačných tabuliach a e-mailom; zostavenie zoznamu zamestnancov/účastníkov; angažovanie sa v riešení ekonomickej stránky akcie a i. Športového dňa sa zúčastnilo 94 zamestnancov RÚVZ Košice.

Popis aktivity: Spoločná pešia, resp. cyklistická turistika na vymedzenej trase z Čermeľa do areálu Alpinky. V cieľi každý z účastníkov mal možnosť dať si odmerať tlak krvi, pulzovú frekvenciu a realizovať vybrané voľné športové disciplíny kolektívneho charakteru (ako bedminton, loptové hry – volejbal, futbal či basketbal na jeden kôš), resp. priniesť si vlastné športové potreby. V rámci menu bol podávaný guláš s nealkoholickým nápojom.

Z *edukačno-poradenskej činnosti* na podporu pohybovej aktivity u obyvateľstva môžeme uviesť nasledovné príklady:

- v roku 2019 sme sa v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice; Klubom turistov mesta Košice; Základnou organizáciou Slovenského odborového zväzu Východoslovenského onkologického ústavu, a. s., Košice a Ligou proti rakovine, pobočkou Košice, podieľali na organizačnom zabezpečení športového podujatia **Onkokardioturistika – 32. ročník**, pre onkologických pacientov a rodinných príslušníkov, resp. košickú verejnosť, s konaním dňa 7.4.2019. V cieľi **jarnej časti tohto ročníka**, ktorým bol areál rekreačného strediska Alpinka, o nami ponúkané vybrané služby mobilnej Poradne zdravia (individuálne konzultácie, stanovenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku, pulzu, výpočet indexov BMI a WHR) prejavilo záujem celkovo 41 účastníkov podujatia. V **jesennej časti 32. ročníka** opäť na Alpinke sa dňa 20.10.2019 prostredníctvom mobilnej Poradne zdravia nechalo vyšetriť 35 účastníkov akcie;
- pre klientov Združenia príbuzných a priateľov a rehabilitačného strediska Radosť, Bauerova 1, Košice, sme realizovali edukáciu s poradenstvom k pohybovej aktivite, na tému: **„Prevencia osteopénie a osteoporózy pohybom“** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov na chrbticu, cvikov z programu Otago a i.), s konaním dňa 9.4.2019 (s účasťou 11 osôb);
- pri príležitosti **Európskeho/Slovenského dňa obezity – 18. máj**, s tohtoročným heslom „Zvládnime obezitu spoločne!“ (súčasť kampane Európskej asociácie pre štúdium obezity/EUSA), boli zo strany ÚVZ SR a RÚVZ na krajskej úrovni, v spolupráci s českou spoločnosťou STOB (Stop obezite) a Centrom výživy a zdravia Hygeia – Zdravotným strediskom Bratislava, realizované aktivity v sieti lekární BENU. Miestom konania poradenskej akcie RÚVZ Košice bola Lekáreň BENU na Letnej 40, v dňoch 16.5. a 17.5.2019 (viac v **bode 9.2**);
- ďalšou spoločnou športovo-osvetovou a prezentačnou akciou s Ligou proti rakovine –

pobočkou Košice bol **8. ročník** podujatia „*Radost zo života víťazí nad chorobou*“, pod záštitou prof. RNDr. P. Sováka, CSc., rektora UPJŠ v Košiciach a Mesta Košice. Akcia bola určená onkologickým pacientom a rodinným príslušníkom a konala sa v areáli Botanickej záhrady Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Mánesova 23, dňa 1.6.2019. Súčasťou programu podujatia boli rôzne aktivity, ako poradenské služby onkológov, rehabilitačné cvičenia, cvičenie jogy, súťaže pre deti a dospelých, možnosť prehliadky Botanickej záhrady spojenej s výstavou motýľov a i. Ponuku vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia (vrátane merania hladiny celkového cholesterolu) využilo celkovo 56 osôb. Pre fajčiarov bola k dispozícii mobilná Poradňa na odvykanie od fajčenia.

Z ostatnej činnosti na podporu pohybovej aktivity u obyvateľstva môžeme menovať *cyklickú edukáciu s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov* na tému: „*Prevenčia osteopénié a osteoporózy pohybom*“ a „*Vybrané prvky z kalanetiky*“ (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov). Realizuje sa viacročne, priebežne počas roka a konanie aktivít sa rozšírilo na štyri zariadenia, t. j. Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Denné centrum seniorov MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice a Kultúrne centrum Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie, viac **v bode 9.5**.

Činnosť zameraná na plnenie *Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020* je uvedená **v bode 9.8**.

3. Tabak, alkohol, drogy

Zvýšenú pozornosť v rámci primárnej prevencie drogových závislostí venujeme vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok, prioritne deťom a mládeži, ženám v reprodukčnom veku a sociálne znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Často využívanými formami sú:

- výchovno-vzdelávacia a poradenská činnosť (napr. edukácia pre rôzne vekové skupiny, výkon Poradne na odvykanie od fajčenia);
- propagačná a edičná činnosť – tvorba a distribúcia informačných materiálov pre školskú mládež, kontaktné dospelé osoby (učitelia, rodičia atď.) a iné cieľové skupiny;
- účasť na informačných kampaniach (napr. pri príležitosti významných termínov s protidrogovou tematikou);
- participácia na preventívnych programoch, projektoch, úlohách zameraných na škodlivosť návykových látok a na zmysluplné využívanie voľného času (vrátane prípravy, koordinácie, realizácie, vyhodnocovania) v spolupráci s inými subjektmi;
- pôsobenie cez mienkotvorné médiá v oblasti propagácie aktivít a spôsobu života bez drog.

Edukačná činnosť vo vzťahu k školám je zameraná na prevenciu látkových závislostí (zahrňujúc problematiku legálnych a nelegálnych drog), na prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy. Za hodnotené obdobie (rok 2019) sme v rámci územnej pôsobnosti RÚVZ Košice uskutočnili výchovno-vzdelávacie akcie na školách rôzneho stupňa (počnúc MŠ po VŠ), na viacerých opakovane. Vykonaných bolo 179 aktivít, na 65 miestach, s celkovou účasťou cca 3654 žiakov a študentov. Z didaktického hľadiska, podujatia zväčša pozostávali z teoretického výkladu, besedy, individuálnej i skupinovej práce. Rešpektujúc vekové kritérium, žiakom boli v rámci intervencií premietnuté videofilmy a distribuované zdravotno-výchovné materiály. Na prvom stupni ZŠ a v MŠ sa z hľadiska edukačných cieľov volila hravá forma oboznamovania sa s danou problematikou (využívanie prostriedkov, ako mimická bábka Adamko, maľovanky, premietnutie DVD – animovanej agitky „*Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo*“ a i). U žiakov druhého stupňa ZŠ a na SŠ sa zisťovala spätná väzba, resp. prostredníctvom dotazníkovej metódy sa mapovali názory, postoje a poznatková úroveň z problematiky drog, drogových závislostí a osobitne tabakizmu. Študenti – fajčiari (na báze

dobrovoľnosti) mali možnosť si otestovať na prístroji Smokerlyzer percentuálne množstvo alveolárneho CO vo výdychu.

V spojitosti s **informačno-propagačnou činnosťou** vo vzťahu **k významným termínom** venovaným problematike zdravia a drogovej prevencii sme reflektovali na nasledovné dni:

Pri príležitosti **Svetového dňa bez tabaku – 31. máj** sme uskutočnili zdravotno-výchovné aktivity (poradenské aj edukačné) zamerané na prevenciu tabakizmu a zanechanie fajčenia.

Akcie sa konali v časovom období od 13.5. do 26.6.2019 na nasledovných miestach:

- Spoločnosť Skanska SK, a. s., Bidovce, okres Košice-okolie – *Deň zdravia* (13.5.2019; organizátori akcie: menovaná firma, RÚVZ Košice a Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.) – v mobilnej Poradni zdravia bolo intervenovaných 32 zamestnancov, z toho 10 osôb/fajčiarov absolvovalo aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- ZŠ Postupimská 37, Košice – prednášky na tému „*Zdravý životný štýl, podpora nefajčenia*“ (13.5.2019) sa zúčastnilo 25 zamestnancov, z toho 13 osôb bolo intervenovaných v mobilnej Poradni zdravia;
- MŠ Hronská 7, Košice – *Deň otvorených dverí* (16.5.2019) – v mobilnej Poradni zdravia intervenovaných 23 záujemcov (zamestnanci a rodičia), z toho 2 osoby absolvovali aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- RÚVZ so sídlom v Košiciach, detašované pracovisko Rooseveltova 8, Košice – v stabilnej Poradni zdravia a Poradni na odvykanie od fajčenia (dňa 23.5.2019) bolo intervenovaných 7 študentov III. roč. študijného odboru Asistent výživy zo Strednej zdravotníckej školy, Moyzesova 17, Košice;
- Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – výkladu s besedou na témy „*Zdravie, životný štýl a výživa*“ a „*Prevencia tabakizmu*“ (29.5. a 30.5.2019) sa zúčastnilo 49 študentov I. roč., z toho 15 študentov bolo intervenovaných v mobilnej Poradni na odvykanie od fajčenia;
- Magna PT, s. r. o., Perínska cesta 282, Kechnec, okres Košice-okolie – *Dni zdravia* (29.5. a 30.5.2019; organizátori akcie: menovaná firma, RÚVZ Košice a Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.) – v mobilnej Poradni zdravia bolo intervenovaných 141 zamestnancov, z toho 16 osôb/fajčiarov absolvovalo aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- areál Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach, Mánesova 23, Košice – *8. ročník* prezentačnej akcie „*Radost' zo života víťazí nad chorobou*“ (1.6.2019; organizátori akcie: Liga proti rakovine, pobočka Košice, UPJŠ v Košiciach a RÚVZ Košice), s určením pre onkologických pacientov a ich rodinných príslušníkov – v mobilnej Poradni zdravia bolo intervenovaných 57 účastníkov, z toho 3 osoby/fajčiari absolvovali aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach, Mánesova 23, Košice – *Deň zdravia* (14.6.2019; organizátori akcie: UPJŠ Košice, Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s. a RÚVZ Košice) – v mobilnej Poradni zdravia bolo intervenovaných 47 zamestnancov, z toho 12 osôb/fajčiarov absolvovalo aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- Spojená škola, Vojenská 13, Košice – *Deň zdravia* (24.6.2019) – ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia na stanovenie rizika metabolického syndrómu¹. Intervenovaných bolo 35 zamestnancov, z toho 3 osoby/fajčiari absolvovali aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- OC Atrium Optima, Moldavská cesta 32, Košice – preventívno-prezentačná aktivita pre verejnosť „*Polícia deťom*“ (26.6.2019; akcia v spolupráci s KR PZ v Košiciach

a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s.) – v mobilnej Poradni zdravia bolo intervenovaných 41 záujemcov, z toho 9 osôb/fajčiarov absolvovalo aj vyšetrenie s poradenstvom v Poradni na odvykanie od fajčenia.

Pozn.: V rámci vyššie uvedených poradenských aktivít sa u záujemcov realizovala intervenčná činnosť zahrňujúca, napr. meranie tlaku krvi, pulzu; stanovenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi¹(príp. ďalších parametrov, ako HDL, triacylglycerolov, glukózy, stanovenie percenta telesného tuku a ďalšie antropometrické merania); výpočet BMI; stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) vo výdychu prístrojom Smokerlyzer; (u silných fajčiarov) meranie pľúcnych funkcií Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života (vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor); distribúciu tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.

Na RÚVZ Košice sme za účelom podpory svetového dňa a prezentácie služieb Poradne na odvykanie od fajčenia zvolili formu nástennej propagácie. Inštalovali sme tri tematické informačné tabule – vo vstupných priestoroch všetkých troch budov RÚVZ Košice – s určením pre zamestnancov a návštevníkov úradu.

Odpočet realizovaných aktivít k Svetovému dňu bez tabaku (31. máj) bol v zmysle požiadavky ÚVZ SR zaslaný e-mailom v júni 2019.

Významný termín **Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi – 26. jún** sme v spádovom území RÚVZ Košice (územné obvody okresov Košice-mesto a Košice-okolie) dali do pozornosti prioritne žiakom a študentom. Niektoré z aktivít boli zároveň venované aj **Svetovému dňu bez tabaku – 31. máj**.

Činnosť spočívala v edukačných a informačno-poradenských aktivitách so zameraním na prevenciu látkových závislostí a podporu zdravého spôsobu života (formou interaktívnych prednášok, besied, poradenstva v prevencii fajčenia, využitia výučbových pomôcok: prezentácií, drogového kufra, okuliarov simulujúcich opitost', DVD, informačno-propagačných materiálov – letákov, skladačiek od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR). V problematike prevencie tabakizmu bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (s doplnením o merania smokerlyzerom, príp. spirometrom a i.). Pri niektorých akciách sa ponúkali aj služby mobilnej Poradne zdravia (meranie koncentrácie celkového cholesterolu, resp. aj HDL, triacylglycerolov, glukózy v kapilárnej krvi, meranie tlaku krvi, pulzu, percenta telesného tuku a ďalšie antropometrické merania).¹

Akcie boli uskutočnené v časovom období od 13. 5. 2019 do 26. 6. 2019. Vykonaných bolo spolu 58 aktivít, na 20 miestach (t. j. v 9 ZŠ, 5 SŠ, 3 školských internátoch, v 1 VŠ/Botanickej záhrade, 1 firme a 1 obchodnom reťazci). Edukovaných bolo spolu 1044 osôb (z toho 577 žiakov ZŠ, 442 študentov SŠ, 25 dospelých osôb/zamestnancov ZŠ). Poradensky intervenovaných v Poradni zdravia bolo 333 osôb a v Poradni na odvykanie od fajčenia (skr. POF) 65 osôb z radov študentov/rôznych profesijných skupín/verejnosti. K spolupracujúcim inštitúciám okrem škôl a školských zariadení patrili aj Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Košiciach; Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s.; Liga proti rakovine, pobočka Košice; UPJŠ/Botanická záhrada; OC Atrium Optima Košice a Magna PT, s. r. o., Kechnec.

Prehľad edukačných a poradenských aktivít (podľa miesta, formy výkonu, témy, s časovou následnosťou):

- ZŠ Postupimská 37, Košice – *Deň otvorených dverí* (13.5.2019) – prednáška s diskusiou na tému „*Zdravý životný štýl a chronické (civilizačné) ochorenia. Podpora nefajčenia*“; *ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (na stanovenie rizika metabolického syndrómu)¹ a *Poradne na odvykanie od fajčenia*, pre 25 zamestnancov školy, z toho 13 osôb vyšetrených v Poradni zdravia a 0 osôb v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- Školský internát pri SPŠ elektrotechnickej, Komenského 42, Košice (15.5.2019) – výklad s besedou (1 vyuč. h) na tému „*Prevencia užívania tabaku*“, pre 20 študentov I. – III. ročníka;

- Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice (23.5.2019) – *ponuka služieb mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia* (meranie spirometrom, poradenstvo), pre 7 študentov III. ročníka študijného odboru Asistent výživy;
- ZŠ Kežmarská 28, Košice (28.5.2019) – 3x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy*“, celkovo pre 95 žiakov VIII. ročníka;
- SPŠ dopravná, Hlavná 113, Košice (29.5. a 30.5.2019) – Prvý výchovno-vzdelávací blok: (1x/deň) výklad s besedou „*Prevencia tabakizmu (aktívneho a pasívneho fajčenia)*“, s premietnutím DVD „*Kým stúpa dym...*“ z dielne O. Z. Športom proti drogám; *ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia* pre študentov (záujemcov/fajčiarov). Druhý výchovno-vzdelávací blok: (1x/deň) výklad s besedou „*Zdravie, životný štýl a výživa*“. Edukovaných bolo celkovo 49 študentov I. roč. (2 triedy), z toho 15 študentov bolo intervenovaných v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- Magna PT, s.r.o., Perínska cesta 282, Kechnec, okres Košice-okolie – *Dni zdravia* (29.5. a 30.5.2019; v spolupráci s menovanou firmou a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a.s.) – *ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia* (z biochemických parametrov meraný len celkový cholesterol)¹ a *Poradne na odvykanie od fajčenia*. V Poradni zdravia bolo intervenovaných 141 zamestnancov, z toho 16 aj v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- ZŠ Považská 12, Košice (31.5.2019) – 6x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy*“, celkovo pre 210 žiakov V. – IX. ročníka;
- areál Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach, Mánesova 23, Košice – 8. ročník prezentačnej akcie „*Radost zo života víťazí nad chorobou*“ (1.6.2019; organizátori akcie: Liga proti rakovine, pobočka Košice, UPJŠ Košice a RÚVZ Košice) – *ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia* (z biochemických parametrov meraný len celkový cholesterol)¹ a *Poradne na odvykanie od fajčenia*, s určením pre onkologických pacientov a ich rodinných príslušníkov. V Poradni zdravia bolo intervenovaných 57 účastníkov akcie a v Poradni na odvykanie od fajčenia 3 účastníci;
- Školský internát, Jedlíkova 11, Košice (3.6.2019) – 2x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Prevencia užívania tabaku*“, celkovo pre 48 študentov (vekovo zmiešaná skupina);
- Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice (5.6.2019) – 3x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Prevencia užívania tabaku*“, celkovo pre 65 študentov I. ročníka;
- Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice (10.6.2019) – 4x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy*“, celkovo pre 100 študentov II. ročníka;
- Stredná odborná škola, Gemerská 1, Košice (11.6.2019) – 2x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Prevencia užívania tabaku*“, celkovo pre 50 študentov II. ročníka;
- ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice (12.6.2019) – výklad s besedou (1 vyuč. h) na tému „*Primárna prevencia látkových závislostí*“, celkovo pre 35 žiakov IX. ročníka;
- ZŠ Staničná 13, Košice (12.6.2019) – 3x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „*Prevencia užívania tabaku*“, celkovo pre 80 žiakov VIII. ročníka;
- Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach, Mánesova 23, Košice – *Deň zdravia* (14.6.2019; akcia v spolupráci s UPJŠ Košice a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a.s.) – *ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia* (z biochemických parametrov meraný len celkový cholesterol)¹ a *Poradne na odvykanie od fajčenia*, s určením pre zamestnancov UPJŠ v Košiciach. Intervenovaných bolo 46 osôb v Poradni zdravia a 12 osôb v Poradni na odvykanie od fajčenia;

- Školský internát. Medická 2, Košice (17.6.2019) – 2x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na témy „Zdravý životný štýl“; „Prevenčia užívania tabaku“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, tukomer, tlakomer), celkovo pre 110 študentov (vekovo zmiešaná skupina);
- Súkromná ZŠ Užhorodská 39, Košice (20.6.2019) – 4x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „Primárna prevenčia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“, celkovo pre 72 žiakov V. – IX. ročníka (z toho 32 žiakov V. – VII. roč. malo edukáciu zameranú na prevenciu užívania legálnych drog a 40 žiakov VIII. – IX. roč. malo edukáciu zameranú na prevenciu užívania nelegálnych drog);
- Špeciálna ZŠ Vtáčkovce 2, okres Košice-okolie (21.6.2019) – výklad s besedou (1 vyuč. h) na tému „Prevenčia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“, pre 10 žiakov V. – IX. ročníka;
- ZŠ s MŠ Hlavná 79, Slanec, okres Košice-okolie (24.6.2019) – 3x výklad s besedou (po 1 vyuč. h) na tému „Prevenčia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“, celkovo pre 75 žiakov VI. – IX. ročníka;
- Spojená škola, Vojenská 13, Košice – Deň zdravia (24.6.2019) – *ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (na stanovenie rizika metabolického syndrómu)¹ *a Poradne na odvykanie od fajčenia pre zamestnancov*. Intervenovaných bolo 35 osôb v Poradni zdravia a 3 osoby v Poradni na odvykanie od fajčenia;
- OC Atrium Optima, Moldavská cesta 32, Košice – preventívno-prezentačná aktivita pre verejnosť „*Polícia deťom*“ (26.6.2019; akcia v spolupráci s KR PZ v Košiciach a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s.) – *ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia* (z biochemických parametrov meraný len celkový cholesterol)¹ *a Poradne na odvykanie od fajčenia*. Intervenovaných bolo 41 osôb v Poradni zdravia a 9 osôb v Poradni na odvykanie od fajčenia.

Oba vyššie zmienené termíny sme vopred spropagovali formou listu vo veci „**Svetový deň bez tabaku** (31. máj) a **Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi** (26. jún) – žiadosť o spoluprácu pri propagovaní významných termínov“, ktorý bol so sprievodným e-mailom zaslaný dňa 21.5.2019 vybraným subjektom v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie (t. j. základným a stredným školám, stredoškolským internátom, centrám voľného času).

Na základe požiadavky ÚVZ SR bol zaslaný prehľad zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti významného termínu *Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi – 26. jún*, realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice (3.7.2019).

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september bol z hľadiska informačno-propagačných cieľov daný do povedomia širokej verejnosti prostredníctvom informačného letáka pod rovnomenným názvom, na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinkoch Aktuality, resp. Hlavné menu – O nás – Odborné útvary – Podpora zdravia – Príspevky odboru).

Písomné boli oslovené vybrané inštitúcie v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc predmetný termín), list bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 6.9.2019. Určený bol adresátom, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i.

Výchovno-vzdelávacie aktivity v zmysle požiadavky ÚVZ SR boli zamerané na zvýšenie informovanosti o nebezpečenstvách konzumácie alkoholu počas tehotenstva a primárne určené cieľovej skupine žien od 15 do 35 rokov. Spojené boli s výkladom

a diskusiou, využitím učebných pomôcok, ako tematická prezentácia, okuliare simulujúce opitosť, premietnutie DVD filmu „Až do dna...“ a/alebo „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“, so žiakmi/štvudentmi, a realizované v:

- ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (9.9.2019), 2x výklad s besedou pre 42 žiakov VIII. a IX. ročníka (z toho 24 dievčat);
- Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice (10.9.2019) – 1x prednáška s diskusiou pre 7 študentiek IV. ročníka odboru Asistent výživy; (13.9.2019) – 1x prednáška s diskusiou pre 11 študentiek III. ročníka rovnakého odboru; (29.10.2019) – 4x výklad s besedou v rámci projektu „Svoj život si riadiš Ty“ – aktivita realizovaná v spolupráci s menovanou školou a KR PZ v Košiciach, pre 120 študentov I. ročníka; (13.11.2019) – 4x výklad s besedou v rámci školského projektu „Človek a jeho zdravie“, pre 99 študentov II. ročníka; (29.11.2019) – 1x prednáška s diskusiou pre 10 študentiek III. ročníka odboru Asistent výživy;
- ZŠ Staničná 13, Košice (18.9.2019) – 2x výklad s besedou pre 56 žiakov IX. ročníka (z toho 30 dievčat);
- Lekárska fakulta UPJŠ Košice (18.9.2019) – 1x prednáška s diskusiou pre 12 študentov (z toho 11 žien) I. ročníka Mgr. stupňa št. odboru Verejné zdravotníctvo;
- Spojená škola – ZŠ Opatovská cesta 101, Košice (7.11.2019) – organizačne zabezpečené v spolupráci s ÚPSVR Košice a KR PZ v Košiciach v rámci projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ – 3x výklad s besedou pre 24 žiakov VI. – IX. ročníka (z toho 11 dievčat) /sociálne a zdravotne znevýhodnená skupina;
- ZŠ Abovská 36, Košice (14.11.2019) – organizačne zabezpečené v spolupráci s ÚPSVR Košice v rámci projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ – 3x výklad s besedou pre 74 žiakov IX. ročníka;
- ZŠ Tomášikova 31, Košice (18.11.2019) – 3x výklad s besedou pre 72 žiakov IX. ročníka;
- Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice (16.12.2019) – 2x výklad s besedou pre cca 50 študentov (zmiešaná skupina).

Informácie o danom významnom termíne a súvisiacej problematike boli sprostredkované aj v rámci výjazdov mobilnej Poradne zdravia, konkrétne:

- dňa 10.9.2019 v rámci akcie „Deň zdravia“ pre zamestnancov Zákazníckeho centra Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Moldavská 12, Košice – edukovaných bolo 33 žien;
- dňa 11.9.2019 v rámci akcie „Deň pre vaše zdravie“, s určením pre zamestnancov a návštevníkov/klientov Úradu Košického samosprávneho kraja, Nám. Maratónu mieru 1, Košice – edukovaných bolo 76 žien.

Odpočet preventívnych aktivít realizovaných pri príležitosti *Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme (9. september)* bol v zmysle požiadavky zaslaný na ÚVZ SR (listom zo dňa 15.10.2019).

Edukačné aktivity na prevenciu fetálneho alkoholového syndrómu sú realizované priebežne počas roka, najmä na školách. Uskutočnené boli, napr. na Gymnáziu, Opatovská cesta 7, Košice (29.1.2019, v I. a II. roč., pre 42 študentov z 2 tried); v Školskom internáte pri SOŠ Ostrovského 1, Košice (5.2.2019, pre vekovo zmiešanú skupinu 21 študentov); ZŠ s vyuč. j. maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (25.2.2019, v VII. – IX. roč., pre 65 študentov); SOŠ technická, Kukučínova 23, Košice (26.2.2019, v I. a II. roč., pre 42 študentov z 2 tried); v Gymnáziu, Poštová 9, Košice (12.3.2019, v I. roč., pre 21 študentov); ZŠ L. Podjavorinskej 1 Košice (16.4.2019, v VIII. a IX. roč., pre 21 dievčat).

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme edukačno-poradenskými aktivitami dali do pozornosti žiackej/študentskej populácii ako aj seniorom. Akcie sa konali v týchto inštitúciách:

- ZŠ Belehradská 21, Košice, v dňoch 7.10.2019 (3 aktivity); 14.10.2019 (5 aktivít); 21.10.2019 (3 aktivity) – na tému „*Duševné zdravie, Alzheimerova choroba a tréning pamäti*“ (výklad s besedou), pre žiakov VIII. ročníka (v počte 50) a žiakov IX. ročníka (v počte 56); na tému „*Duševné zdravie a tréning pamäti pohybom*“ (výklad a pohybová aktivita), pre žiakov IX. ročníka (v počte 56);
- Stredná odborná škola Košice-Šaca, Učňovská 5, Košice, dňa 11.10.2019 (2 aktivity) – na tému „*Duševné zdravie*“ (výklad s besedou), pre študentov II. a III. ročníka (v celkovom počte 51);
- ZŠ s MŠ Masarykova 19, Košice, dňa 16.10.2019 (2 aktivity) – na tému „*Duševné zdravie a Alzheimerova choroba*“ (výklad s besedou), pre žiakov VIII. ročníka (v celkovom počte 45);
- Školský internát, Medická 2, Košice, 16.10.2019 (2 aktivity) – na tému „*Tréning pamäti pohybom*“ (výklad a pohybová aktivita), pre zmiešanú skupinu stredoškolských študentov (v počte 12);
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika Košice, Trieda SNP 1, Košice, dňa 23.10.2019 (1 aktivita) – na tému „*Prevenčia chronických ochorení*“ (prednáška s diskusiou), pre študentov I. roč. Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo (v celkovom počte 12).
- Komunitné centrum (Jednota dôchodcov Slovenska), Brezová 20, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 25.10.2019 (1 aktivita) – na tému „*Tréning pamäti pre každého*“ (vstupný výklad a činnosť s pracovnými listami), pre členov miestnej organizácie JDS/seniorov (v počte 21).

Činnosť v súvislosti s významným termínom **Európsky týždeň boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)** spočívala v edukačných a edukačno-poradenských aktivitách realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice (územné obvody okresov Košice-mesto a Košice-okolie), zameraných na prevenciu látkových a nelátkových závislostí (formou interaktívnych prednášok, besied, poradenstva v prevencii fajčenia, využitia výučbových pomôcok: prezentácií, drogového kufra, okuliarov simulujúcich opitost', DVD, informačno-propagačných materiálov – letákov, skladačiek od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR). V problematike prevencie fajčenia bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (doplnené meraním hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu vo výdychu smokerlyzerom; v indikovaných prípadoch funkčné vyšetrenie pľúc spirometrom a i.).

Predmetná činnosť sa začala vykonávať od 4.10.2019 a trvá do 17.12.2019. Spolu zahŕňa 78 aktivít, s realizáciou na 25 miestach (t. j. v 2 MŠ, 14 ZŠ, 6 SŠ, 1 školskom internáte, v 1 VŠ – Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika a na RÚVZ Košice). Edukovaných bolo spolu 1496 osôb (z toho 80 detí MŠ, 672 žiakov ZŠ, 702 študentov SŠ, 32 študentov VŠ a 10 vychovávateľov). K spolupracujúcim inštitúciám okrem škôl a školských zariadení patrili aj Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Košiciach (KR PZ) a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice (ÚPSVR).

Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k Európskemu týždňu boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)

P. č.	Miesto konania (inštitúcia)	Termín konania	Cieľová skupina (počet edukovaných)	Forma, názov a počet aktivít
1.	Základná škola, Ruskov 32 Ruskov, okres Košice- okolie	4.10.2019	žiaci III. a IV. ročníka (v počte 55)	(2x) výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost’).
2.	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice	9.10.2019 (2 vyuč. h)	študenti I. ročníka Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo, dennej formy štúdia na LF UPJŠ Košice (v počte 12)	(12x) seminár (celkom 12 vyuč. h) na tému „Závislosti; Ich vplyv na zdravie; Rizikové a protektívne faktory“ (učebné pomôcky: 3 výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost’).
		6.11.2019 (2 vyuč. h)		
		13.11.2019 (4 vyuč. h)		
		20.11.2019 (2 vyuč. h)		
	RÚVZ so sídlom v Košiciach, detašované pracovisko Rooseveltova 8, Košice	20.11.2019	študenti I. ročníka Bc. stupňa študijného odboru Ošetrovateľstva LF UPJŠ Košice (v počte 20)	(2x) seminár/výklad s diskusiou na témy „Prezentácia Poradne zdravia, Poradne na odvykanie od fajčenia; Základné informácie z primárnej prevencie látkových závislostí“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost’, DVD, smokerlyzer, spirometer, tlakomer, tukomer a ďalšie pomôcky pre ukážky výkonu vyšetrenia s poradenstvom).
3.	Školský internát pri SPŠ elektrotechnickej, Komenského 42, Košice	10.10.2019	vekovo zmiešaná skupina SŠ študentov (v počte 35); vychovávateľa (v počte 5)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost’).
		6.11.2019	vekovo zmiešaná skupina SŠ študentov (v počte 32); vychovávateľa (v počte 5)	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia nelátkových závislostí, šikana a kyberšikana“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia).
4.	Súkromná Základná škola Didacticus, Palackého 14, Košice	23.10.2019	žiaci VI. a VII. ročníka (v počte 32)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost’).
5.	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	24.10.2019	študenti I. ročníka 4-ročného gymnázia (v počte 65)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia nelátkových závislostí – kyberšikana“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia).
		14.11.2019	študenti I. a II. ročníka 4-ročného gymnázia (v počte 48)	(2x) výklad s besedou na tému „Prevencia drogových závislostí so zameraním na tabakizmus“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost’, smokerlyzer, DVD „Kým stúpa dym...“).
		21.11.2019	študenti prímý a kvarty 8-ročného gymnázia (v počte 64)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: 2 výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost’)
		16.12.2019	vekovo zmiešaná skupina študentov (v počte 50)	(2x) výklad s besedou na tému „Prevencia nadmerného užívania alkoholu“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „Až do dna...“, okuliare simulujúce opitost’).
6.	Spojená škola internátna Ždaňa, Abovská 244, Ždaňa, okres Košice-okolie	28.10.2019	žiaci V. až IX. ročníka ZŠ/sociálne a zdravotne	(1x) výklad s besedou na tému „Prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“

			znevýhodnená skupina (v počte 35)	(učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
7.	Spojená škola internátna Ždaňa, elokovaná pracovisko Čaňa, Osloboditeľov 26, Čaňa, okres Košice-okolie	28.10.2019	žiaci I. až IV. ročníka ZŠ/sociálne a zdravotne znevýhodnená skupina (v počte 25)	(1x) výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost', DVD agitka: „Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo“).
8.	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice	29.10.2019	študenti I. ročníka (v počte 120)	(4x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm – prevencia alkoholizmu“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia). (4x) výklad s besedou na tému „Prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost'). Aktivita realizovaná v rámci projektu „Svoj život si riadiš Ty“, v spolupráci s menovanou školou a KR PZ v Košiciach.
		13.11.2019	študenti II. ročníka (v počte 99)	(4x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm a prevencia alkoholizmu“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „Až do dna...“). Aktivita v rámci školského projektu „Človek a jeho zdravie“.
		29.11.2019	študenti III. ročníka odboru Asistent výživy (v počte 10)	(1x) prednáška s besedou na tému „Prevencia tabakizmu, užívania alkoholu a ostatných drog v tehotenstve“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia).
9.	Základná škola, Kysak 210 Kysak, okres Košice-okolie	4.11.2019	žiaci VIII. ročníka (v počte 22)	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
			žiaci VI. a VII. ročníka (v počte 41)	(1x) výklad s besedou na tému „Nelátkové závislosti – primárna prevencia“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia).
10.	Stredná odborná škola poľnohospodárstva a služieb na vidieku, Kukučínova 23, Košice	6.11.2018	študenti I. až III. ročníka (v počte 60)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: 2 výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost', smokerlyzer).
11.	Materská škola, Humenská 51, Košice	7.11.2019	deti predškolského veku, 4 – 6-ročné (v počte 40)	(2x) výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života a podpora nefajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD agitka „Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo“).
12.	Spojená škola, Opatovská cesta 101, Košice	7.11.2019	žiaci VI. až IX. ročníka ZŠ/sociálne a zdravotne znevýhodnená skupina (v počte 30)	(3x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia, DVD „Až do dna...“, okuliare simulujúce opitost'). Aktivita organizačne zabezpečená v spolupráci s ÚPSVR Košice a KR PZ v Košiciach v rámci projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“.
13.	Základná škola s materskou školou, Masarykova 19/A, Košice	13.11.2019	žiaci VIII. a IX. ročníka (v počte 35)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
14.	Základná škola, Abovská 36, Košice	14.11.2019	žiaci IX. ročníka (v počte 74)	(3x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm a prevencia alkoholizmu“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „Až do dna...“). Aktivita organizačne zabezpečená v spolupráci s ÚPSVR Košice v rámci projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“.
15.	Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice	14.11.2019	žiaci V. až IX. ročníka/sociálne znevýhodnená	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy“

			skupina (v počte 44)	(učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
16.	Špeciálna základná škola, Vtáčkovce 2, Vtáčkovce , okres Košice-okolie	15.11.2019	žiaci V. až IX. ročníka/sociálne znevýhodnená skupina (v počte 35)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia látkových závislostí</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „ <i>Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo</i> “).
17.	Základná škola, Tomášikova 31, Košice	18.11.2019	žiaci IX. ročníka (v počte 72)	(3x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia nadmerného užívania alkoholu</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „ <i>Až do dna...</i> “).
18.	Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice	19.11.2019	študenti II. ročníka (v počte 44)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
19.	Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice	20.11.2019	študenti III. ročníka (v počte 55)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Prevenčia aktívneho a pasívneho tabakizmu</i> “; „ <i>Prezentácia služieb Poradne na odvykanie od fajčenia</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, spirometer, tlakomer a ďalšie pomôcky pre ukážky výkonu vyšetrenia s poradenstvom).
20.	Materská škola, Mládežnícka 2, Košice- Šaca	21.11.2018	deti predškolského veku, 4 – 6-ročné (v počte 40)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Zdravý spôsob života a podpora nefajčenia</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, DVD „ <i>Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo</i> “, 2 druhy pracovných listov).
21.	Stredná športová škola/Osemročné športové gymnázium, Trieda SNP 104, Košice	22.11.2019	študenti kvarty/IV. OA (v počte 20)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia látkových a nelátkových závislostí</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
22.	Základná škola, Staničná 13, Košice	28.11.2019	žiaci VIII. ročníka (v počte 55)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia drogových závislostí so zameraním na legálne a nelegálne drogy</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
23.	Súkromná základná škola Kechnec 13, Kechnec, okres Košice-okolie	9.12.2019	žiaci V. až VIII. ročníka (v počte 46)	(2x) výklad s besedou na tému „ <i>Prevenčia drogových závislostí so zameraním na legálne drogy</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost', smokerlyzer).
24.	Základná škola, Drábova 3, Košice	17.12.2019	žiaci VII. až IX. ročníka (v počte 71)	(4x) výklad s besedou na tému „ <i>Prevenčia drogových závislostí so zameraním na legálne drogy</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost', smokerlyzer).

Informačno-propagačné aktivity pre verejnosť k danému termínu zahŕňali:

- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. zostavenie tematického informačno-propagačného listu vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahŕňujúc predmetný termín), s určením pre adresátov, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i. List bol inštitúciám zaslaný e-mailovou cestou dňa 6.9.2019;
- **informovanie verejnosti** prostredníctvom informácií o fetálnom alkoholovom syndróme na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Košiciach (www.ruvzke.sk), v časti Hlavné menu – Aktuality (od septembra 2019 doteraz);

- **informovanie verejnosti** prostredníctvom informácií (príp. s fotodokumentáciou) z uskutočnených aktivít, uverejňovaných na webových stránkach spolupracujúcich subjektov (škôl) – priebežne.

Odpočet aktivít k *Európskemu týždňu boja proti drogám* sme na základe požiadavky ÚVZ SR zaslali v požadovanom termíne (v decembri 2019).

V **Poradni na odvykanie od fajčenia** (skr. POF) sme v hodnotenom období poskytli poradenstvo individuálnou formou pre 320 klientov. Dominoval produktívny vek a záujem o jednorazovú intervenciu. Prehľad realizovaných aktivít POF uvádzame v **bodoch 9.2, 9.5, 9.7** a vo Výročnej správe RÚVZ Košice za rok 2019. Základné informácie o Poradni na odvykanie od fajčenia sú verejnosti k dispozícii na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Servis – Poradne zdravia).

K medzinárodnej aktivite patrila reakcia na požiadavku The **WHO** Regional Office for Europe (WHO/Europe)/Regionálneho úradu SZO pre Európu vo veci vyplnenia dotazníka SZO (angl. WHO) pod názvom „*WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2019: Compliance Questionnaire*“, zameraného na dve oblasti, t. j. na dodržiavanie zákazov reklamy, propagácie a sponzorstva tabaku, a na dodržiavanie právnych predpisov v prospech prostredia bez dymu, vzhľadom na Slovensko. Vyplnený dotazník bol zaslaný Kancelárii WHO/Europe v I. polroku 2019.

V hodnotenom období sme sa zúčastnili nižšie uvedených **odborných a vzdelávacích podujatí**, tematicky korešpondujúcich s danou prioritou, t. j.:

- XII. regionálneho odborného dňa medicínsko-technických pracovníkov v Košiciach (GeS Club, Nám. L. Novomeského 13, Košice, 27.2.2019). Organizátor: Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov v zastúpení Regionálnej komory MTP Košice. Aktívna účasť s príspevkom: Holovková, M., Fabianová, M., Gregová, S.: *Linka pomoci na odvykanie od fajčenia – súhrnná informácia*;
- zasadnutia Krajskej komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti (Okresný úrad Košice, Komenského 52, Košice, 3.4.2019). Organizátor: MV SR – OÚ Košice (účasť v rámci členstva v komisii s pôsobnosťou v rozsahu Košického kraja, zriadenej MV SR – OÚ Košice). Aktívna účasť s príspevkom: Schnitzerová, E.: *Zdravotno-výchovná akcia "Poskytnutie poradenských služieb pre zamestnancov OÚ Košice a verejnosť z radov klientov úradu": Spolupráca RÚVZ Košice a OÚ Košice*;
- zasadnutia pracovnej skupiny „Duševné zdravie a prevencia drogových závislostí“ (RÚVZ so sídlom v Trenčíne, Nemocničná 4, Trenčín, 12.4.2019). Organizátor: ÚVZ SR – Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Trenčíne (účasť v rámci členstva v skupine s pôsobnosťou pre SR, zriadené ÚVZ SR);
- odborného seminára pre medicínsko-technických pracovníkov (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice, 25.6.2019). Organizátor: RÚVZ Košice. Aktívna účasť s príspevkom: Holovková, M., Gregová, S., Fabianová, M.: *Linka pomoci na odvykanie od fajčenia – súhrnná informácia*;
- odborného seminára pre pracovníkov s VŠ vzdelaním (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice, 27.6.2019). Organizátor: RÚVZ Košice. Aktívna účasť s príspevkom: Holovková, M., Gregová, S., Fabianová, M.: *Linka pomoci na odvykanie od fajčenia – súhrnná informácia*;
- interaktívnej prednášky „Psychohygiena dňa“ – súčasť cyklu vzdelávania „Psychologická starostlivosť pre zamestnancov“ (ÚVZ SR, Trnavská cesta 52, Bratislava, 8.10.2019). Organizátor: ÚVZ SR v spolupráci s Ligou proti rakovine SR (účasť v rámci členstva v pracovnej skupine „Duševné zdravie a prevencia drogových závislostí“).

4. Zdravé pracovné a životné podmienky

a) pracovné prostredie

V rámci podpory zdravého životného štýlu na pracoviskách sme participovali ako spoluorganizátori na akciách, ako Deň zdravia, resp. Športový deň, s určením pre vybrané profesijné skupiny, pozri **body 9.1 – A.I.2, 9.2, 9.6.**

b) životné prostredie

Z významných termínov v oblasti životného prostredia bol daný do pozornosti **Svetový deň vody – 22. marec** (vyhlásený OSN v roku 1993) s témou pre rok 2019 „*Nenechať nikoho bokom*“. Odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Košice organizoval dňa 21.3.2019 pre záujemcov z radov verejnosti príjem vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov (studní) na bezplatný laboratórny rozbor v ukazovateľoch dusitany a dusičnany. Zároveň bolo poskytované odborné poradenstvo v problematike pitnej vody a kvality vody.

Každoročne na základe spolupráce s Magistrátom mesta Košice predkladáme písomný podklad pre zápis do **Kroniky mesta Košice** (stručnú charakteristiku činnosti RÚVZ Košice, zaznamenané zmeny, výsledky, ktorými sme sa podieľali na rozvoji mesta Košice za uplynulý rok). Materiál bol magistrátu postúpený v apríli 2019.

V rámci členstva pôsobíme v dvoch odborných poradných skupinách, t. j. pre **oblasť "Košice – Zdravé a čisté mesto"** a pre **oblasť "Košice – Sociálne mesto"** Programu rozvoja mesta Košice na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roka 2025 (s pôsobnosťou v rozsahu mesta Košice), zriadenej Mestom Košice.

Na medzinárodnej úrovni sme členmi **expertnej skupiny EÚ pre sociálne determinanty zdravia a nerovnosti v oblasti zdravia.**

Viacročne sa spolupracuje s ÚPSVaR Košice v problematike prevencie násilia páchaného na deťoch – v súvislosti s realizáciou cieľov **Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím** (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania a preventívnych aktivít). Účasť na odborných podujatiach v danom smere uvádza bod **9.3.** V nadväznosti na zameranie národnej stratégie a projektu, realizujeme edukačné aktivity na prevenciu kyberšikany, prevencie nelátkových závislostí a súvisiace témy (v spolupráci so školami, ÚPSVaR Košice, KR PZ Košice).

II. Špecifické opatrenia zamerané na najčastejšie vyskytujúce sa chronické neinfekčné ochorenia

1. Kardiovaskulárne ochorenia (ďalej len „KVO“)

V oblasti prevencie chronických ochorení dlhodobo participujeme na pozitívnom ovplyvňovaní zdravotného uvedomenia a zvyšovaní informovanosti obyvateľstva o rizikových faktoroch KVO.

Primárnu prevenciu KVO realizujeme najmä cestou základnej Poradne zdravia, edukačnými aktivitami na podporu zdravého spôsobu života a každoročnou propagáciou významného termínu SZO a Svetovej federácie srdca **Svetového dňa srdca – 29. september**, vyhláseného v roku 2000 (pred rokom 2012 pripomínaného v poslednú septembrovú nedeľu). V roku 2019 sme uvedený termín pripomenuli verejnosti, resp. vybraným profesijným skupinám prostredníctvom akcií mobilnej Poradne zdravia (s ponukou vybraných vyšetrení), realizovaných v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pobočkou v Košiciach a uskutočnili sa na nasledovných miestach:

- Slovenský plynárenský priemysel – distribúcia, a. s., Zákaznícke centrum, Moldavská cesta 12, Košice – „Deň zdravia“ (10.9.2019) – pre zamestnancov v počte 37

(z biochemických parametrov bol klientom vyšetrený celkový cholesterol a glukóza). Pri akcii vypomáhali študenti zo SZŠ Kukučínova 40, Košice;

- Úrad Košického samosprávneho kraja, Námestie Maratónu mieru 1, Košice – „*Deň pre vaše zdravie*“ (11.9.2019) – pre zamestnancov a návštevníkov/verejnosť, v celkovom počte 94 osôb (z biochemických parametrov bol záujemcom vyšetrený celkový cholesterol a glukóza). Pri akcii vypomáhali študenti zo SZŠ Kukučínova 40, Košice;
- Mestský jarmok v Moldave nad Bodvou, okres Košice-okolie (13.9.2019) – pre verejnosť, v poradni bolo intervenovaných 54 osôb (z biochemických parametrov bol záujemcom vyšetrený len celkový cholesterol).

ÚVZ SR a osem krajských RÚVZ v SR (vrátane RÚVZ Košice) sa prostredníctvom poradní zdravia zapojilo (od 1.7.2018) do celoslovenského projektu „*Od srdca k srdcu*“. Projekt je zameraný na skrining rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení vrátane cievnej mozgovej príhody, t. j. najmä dvoch hlavných rizikových faktorov, ako vysoký krvný tlak a najčastejší typ srdcovej arytmie – predsieňová (atriálna) fibrilácia. Generálnym partnerom projektu je spoločnosť Interpharm Slovakia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a.s. Odbornými partnermi sú Farmaceutická fakulta UK v Bratislave a Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach.

V rámci poradenskej i edukačnej činnosti v roku 2019 boli v súvislosti s projektom uskutočnené merania krvného tlaku (tlakomerom s funkciou detekcie atriálnej fibrilácie) na vzorke 624 osôb (t. j. klienti Poradne zdravia, resp. edukované osoby).

Z informačno-propagačných aktivít k danému projektu môžeme menovať nasledovné:

- zhotovenie dvoch tematických panelov v budovách RÚVZ Košice (na Rooseveltovej 8 a Ipeľskej 1 v Košiciach);
- uverejnenie informačných materiálov na webovom sídle RÚVZ Košice, v položke Aktuality, pod titulmi „*Od srdca k srdcu – projekt prevencie cievnej mozgovej príhody*“ (sprievodné slovo s prezentáciou a presmerovaním na stránku adc.sk); „*Svetový deň srdca – Projekt „Od srdca k srdcu*“ (tlačová správa ÚVZ SR);
- realizácia sprievodných edukačných aktivít (napr. na Gymnáziu M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice, dňa 9.10.2019 – formou výkladu s besedou na tému *Zdravý životný štýl a prevencia srdcovo-cievnych ochorení*, s učebnými pomôckami, ako tlakomer, tukomer, s určením pre 45 študentov prímy).

V rámci uvedenej priority bol v roku 2015 vypracovaný návrh projektu s názvom „*Zisťovanie rizika výskytu kardiovaskulárnych ochorení u vybraných cieľových skupín skriningovým vyšetrením rizikových faktorov ako aj príjmu soli zo stravy*“. Projekt je pilotný a vychádza z cieľov aktualizovaného NPPZ a plnenia uznesenia č. 1 z 3. zasadnutia Ústrednej koordinačnej rady na ochranu a podporu zdravia. Na jeho riešenie participujú odbory, ako hygiena výživy, hygiena detí a mládeže, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena životného prostredia, chemické analýzy (alternatívne odbor mikrobiológie životného prostredia). Cieľovou skupinou projektu sú zamestnanci z troch rôznych typov pracovísk (priemyselné odvetvie, materské školy a zariadenie sociálnych služieb). Obsahovo je zameraný na výživovú hodnotu a pestrosť stravy (vo vzťahu k odporúčaným výživovým dávkam) vo vybraných zariadeniach a prevenciu rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení na individuálnej/skupinovej úrovni.

Nadväzujúc na daný projekt a informačno-propagačnú oblasť smerom k materským školám, môžeme spomenúť distribúciu dvoch materiálov z edície ÚVZ SR, konkrétne letáka „*Sol' (nie) je nad zlato*“ (vyrobeného s finančnou a odbornou pomocou SZO v rámci Dvojročnej dohody o spolupráci s MZ SR na roky 2018-2019) a pexesa „*Zdravé a nezdravé potraviny*“.

2. *Diabetes mellitus* (ďalej len „DM“)

Podľa NPPZ základnou formou prevencie DM je racionalizácia životného štýlu a vytvorenie podmienok pre realizáciu zdravého životného štýlu (pravidelná a primeraná fyzická aktivita, racionálna energeticky vyvážená strava, kde zdrojom živín sú tzv. zdravé potraviny), redukcia telesnej hmotnosti (v prípade nadváhy alebo obezity), redukcia stresu.

Príkladom boli aktivity pri príležitosti významného termínu Medzinárodnej diabetickej federácie (skr. IDF), podporovaného SZO, *Svetového dňa diabetu – 14. november*. V rokoch 2018 a 2019 s témou „Rodina“, cieľom podporiť úlohu rodiny v manažmente, starostlivosti, prevencii a vzdelávaní o diabete.

Informačno-propagačná činnosť zahŕňala:

- písomne oslovenie vybraných inštitúcií v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, formou listu vo veci: „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc *Svetový deň diabetu – 14. november*), rozposlaného e-mailom dňa 6.9.2019;
- inštalovanie monotematického informačného panela k svetovému dňu vo vstupných priestoroch budov RÚVZ Košice;
- prezentačný materiál pod názvom „*Svetový deň diabetu – 14. november*“, z edície RÚVZ Košice, na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Aktuality/Archív), s určením pre verejnosť.

Edukačné aktivity (v mesiacoch október až december 2019) boli zamerané viactematicky, napr. ako *Zdravý spôsob života, Zdravá výživa, Prevencia chronických ochorení* a pod. Vykázané sú v **bodoch 9.1 (A.I.1, A.I.2); 9.2; 9.5; 9.6**.

Mimo uvedeného termínu sme realizovali, napr. aktivitu v Strednej odbornej škole – Szakközépiskola, Hlavná 54, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (3.6.2019) – výklad s besedou na tému „*Diabetes mellitus*“, pre študentov I. ročníka v počte 24.

3. *Vybrané nádorové ochorenia*

Na prevencii nádorových ochorení sa podieľame hlavne poradenskou činnosťou a účasťou na edukačných kampaniach. V aktivitách spolupracujeme najmä s neziskovou organizáciou Ligou proti rakovine, pobočkou Košice a Klubom turistov „Medicína“ Košice, viac v **bodoch 9.1 – A.I.2, 9.2**.

Zdravotno-výchovnou činnosťou sme podporili významný termín *Svetový deň rakoviny – 4. február*, vyhlásený Medzinárodnou úniou proti rakovine. V roku 2019 sa tento termín niesol v duchu hesla „*Ja som a ja budem*“. Cieľom bolo vzbudiť v jednotlivcoch zamyslenie sa nad tým, ako môžu oni sami konať v záujme prevencie rakoviny a šíriť túto myšlienku ďalej. Realizované aktivity boli dvojakého druhu:

1. Informačno-propagačná činnosť:

- zostavenie tematických informačných panelov (t. j. nástenné vystavenie informačných materiálov), za účelom propagácie svetového dňa a poskytnutia informácií o prevencii rakoviny, vo vstupných priestoroch všetkých troch budov RÚVZ Košice (v ústrednom pracovisku na Ipeľskej 1 a v dvoch detašovaných pracoviskách: Rooseveltova 8 a Senný trh 4 v Košiciach), s určením pre zamestnancov úradu a verejnosť;
- prostredníctvom informačných materiálov k svetovému dňu a primárnej prevencii rakoviny na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Hlavné menu – Odborné útvary – Podpora zdravia);
- distribúcia informačno-propagačných materiálov spojená s konzultáciami, resp. odborným poradenstvom so zameraním na primárnu prevenciu onkologických

ochorení, s určením pre všetkých klientov základnej Poradne zdravia, ktorí poradňu navštívili v mesiaci február 2019.

2. Skupinová edukačná činnosť – prostredníctvom interaktívnych prednášok s besedou, najmä pre cieľovú skupinu žiakov základných a stredných škôl a študentov LF UPJŠ v Košiciach, z čoho môžeme spomenúť napríklad:
 - výklad s besedou na tému „*Prevencia rakoviny*“ v ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, pre žiakov VII. – IX. roč. (v počte 45) dňa 28.1.2019, v spojení s DVD „Kým stúpa dym...“ (2 vyuč. h);
 - výklad s besedou na tému „*Prevencia rakoviny*“ v Školskom internáte pri SOŠ Ostrovského 1, Košice, pre vekovo zmiešanú skupinu študentov (v počte 21) dňa 5.2.2019, v spojení s DVD „Kým stúpa dym...“;
 - prednáškové vstupy na tému „*Prevencia onkologických ochorení*“ (v rámci seminárov február – marec 2019) pre študentov I. roč. bakalárskeho štúdia odboru Verejné zdravotníctvo na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (v počte 10);
 - prednáška s diskusiou na tému „*Prevencia rakoviny*“ v Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, pre vekovo zmiešanú skupinu študentov (v počte 95) dňa 4.6.2019, v spojení s DVD „Kým stúpa dym...“ (2 vyuč. h).

V aktuálnych otázkach *verejného zdravia, verejného zdravotníctva a v problematike prevencie chronických neinfekčných ochorení* sme sa zúčastnili viacerých odbornovo-vzdelávacích podujatí na národnej i medzinárodnej úrovni. Napríklad išlo o:

- celoslovenská porada vedúcich odborov podpory zdravia/výchovy k zdraviu (RÚVZ so sídlom v Prešove, J. Hollého 5, Prešov, 14.3. – 15.3.2019). Organizátor: ÚVZ SR – Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Prešove. Aktívna účasť s prednáškou: Kollárová, J.: *Detstvo bez násilia – realizácia projektu v rámci Košíc a výmena skúseností z realizácie s inými RÚVZ v SR*;
- odborná konferencia „Preventívna medicína VIII.“ (Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, Bratislava, 27.3.2019). Organizátor: Slovenská lekárska komora v spolupráci so Slovenskou komorou iných zdravotníckych pracovníkov. Aktívna účasť s prednáškou: Kollárová, J.: *Podpora zdravia z pohľadu WHO, jej pôsobenie na Slovensku a nové trendy vo svete*;
- pracovné stretnutie výkonného a poradného tímu „Coalition of Partners“ na posilnenie systémov verejného zdravotníctva v Európe (UN City, pracovisko WHO Europe, Marmorvej 53, Kodaň, Dánsko, 29. – 30.4.2019). Organizátor: WHO;
- konferencia/verejná odborná diskusia „Ako vyliečiť Slovenské zdravotníctvo“ (hotel Color, Pri Starom mýte 1, Bratislava, 3.10.2019). Organizátor: Nadácia Antona Tunegu v spolupráci s Konrad Adenauer Stiftung;
- odborná konferencia „8th International Colloquium on Advances in Nursing Science“ (Hotel Rome Pisana, Taliansko, 10.10. – 12.10.2019). Organizátor: Agentúra Innovinc International, USA;
- Národný okrúhly stôl (diskusia) „Aktuálny stav profesionalizácie pracovnej sily vo verejnom zdravotníctve“, v rámci 6. konferencie SAVEZ (hotel Yasmin, Tyršovo nábrežie 1, Košice, 25.10.2019). Organizátor: Ministerstvo zdravotníctva SR;
- Okrúhly stôl na tému „Koalícia partnerov pre verejné zdravotníctvo“ (Trnavská univerzita, aula Pazmáneum, Univerzitné nám. 1, Trnava, 5.11.2019). Organizátor: Ministerstvo zdravotníctva SR;

- XV. patientsky seminár v rámci XXIII. košických chemoterapeutických dní – konferencia edukačného charakteru s medzinárodnou účasťou o antimikrobiálnej a antineoplastickej chemoterapii, podpornej liečbe a molekulárnej biológii, pod záštitou ministerky zdravotníctva SR, doc. MUDr. A. Kaľavskej, PhD.; dekana LF Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prof. MUDr. D. Pellu, PhD. a generálnej riaditeľky VOÚ, a. s., MUDr. N. Džunkovej (Magistrát mesta Košice, Trieda SNP 48/A, Košice, 30.11.2019). Organizátori: Slovenská chemoterapeutická spoločnosť; Slovenská onkologická spoločnosť; Slovenská lekárska spoločnosť – Sekcia onkologických sestier; Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Košice; Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek; LF UPJŠ v Košiciach; Liga proti rakovine – pobočka Košice. Aktívna účasť formou prezentácie mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia – ponukou služieb účastníkom podujatia;
- seminár k prevencii onkologických ochorení, pri príležitosti Roka prevencie (hotel Mercure, Žabotova 2, Bratislava, 2.12. – 3.12.2019). Organizátor: Úrad verejného zdravotníctva SR;
- Okrúhly stôl na tému „Koalícia partnerov pre verejné zdravotníctvo – stretnutie pracovnej skupiny“ (RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Cesta k nemocnici 1, Banská Bystrica, 18.12.2019). Organizátor: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Oblasť B. Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu infekčných ochorení

V súvislosti s danou oblasťou, nami uskutočnené zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané hlavne na zvyšovanie informovanosti mladej generácie ohľadom prevencie sexuálne prenosných nákaz, infekcie HIV/AIDS, ochorení preventabilných očkovaním, významu očkovania a v neposlednom rade na zmenu ich postojov a správania v možných rizikových situáciách (pozri **body 6.7** i **6.1** a **6.9**).

Na prevencii infekcie HIV/AIDS sme sa podieľali realizáciou aktivít v súlade s vybranými úlohami *Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020* (ďalej len *NPP HIV/AIDS v SR*), t. j. bodu 5. *Aktivity na zabezpečenie plnenia úloh NPP HIV/AIDS – bodu 5.1. Preventívne aktivity – Aktivity č. 1, 3, 4, 5 a doplnkovo 15*. Ich odpočet je uvedený nižšie, resp. v rámci bodu **6.7** tejto správy.

Medziodborová úloha Programov a projektov ÚVZ v SR pod č. **6.7 Prevencia HIV/AIDS**, t. j. preventívno-edukačné programy/aktivity rôzneho charakteru pre mládež, nadväzuje na zmienený NPP HIV/AIDS v SR a participujú na nej pracovníci odborov epidemiológie, podpory zdravia, hygieny detí a mládeže a lekárskej mikrobiológie.

Edukačné aktivity realizované na školách v roku 2019 (**tab. 1**) mali charakter teoretického výkladu s besedou, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom a boli zamerané na témy, ako *Dospievanie; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Prevencia sexuálne prenosných nákaz vrátane infekcie HIV/AIDS; význam Poradne prevencie HIV/AIDS* (dve posledné menované témy s určením pre starších žiakov ZŠ, študentov SŠ/VŠ a i.). Na základných školách boli aktivity organizované zväčša osobitne pre chlapcov a dievčatá. Predmetná problematika bola zakomponovaná i do širšieho tematického rámca – *Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí*.

Uskutočnených bolo celkovo **122 edukačných aktivít** (z toho 63 na ZŠ, 44 na SŠ a ŠI, 11 na VŠ, 1 v DeD, 1 v ZPP-RS). **Intervenovaných** bolo **spolu 2977 osôb** (1563 žiakov z **27 ZŠ**; 1337 študentov z **12 SŠ** a z **2 ŠI**, 32 študentov z **1 VŠ**, 40 zamestnancov, resp. dospelých klientov z **1 ZPP-RS** a **1 DeD** a 5 zamestnancov z jedného ŠI), pozri **tab. 1**.

Tab. 1**Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho, reprodukčného zdravia a súvisiacim témam na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice v roku 2019**

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	17.1.2019 ⁽¹⁾ 17.4.2019 ⁽²⁾	Gymnázium, Opatovská cesta 7, Košice	I. roč. (4-ročného gymnázia)/45 ⁽¹⁾ ; príma a sekunda (8-ročného gymnázia)/40 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
2.	28.1.2019 ⁽¹⁾ 25.2.2019 ⁽²⁾	ZŠ s vyuč. jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	VII. roč./67 ⁽¹⁾ VIII. roč./52 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 2 ⁽²⁾
3.	31.1.2019	Obchodná akadémia, Polárna 1, Košice	I. – III. roč./65	3
4.	14.3.2019 ⁽¹⁾ 3.12.2019 ⁽²⁾	Špeciálna základná škola, Rovníková 11, Košice	VII. roč./35 ⁽¹⁾ V. – IX. roč./45 ⁽²⁾	1 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
5.	20.3.2019	Škola úžitkového výtvarníctva, Jakobyho 15, Košice	II. roč./55	2
6.	27.3.2019 ⁽¹⁾ 26.11.2019 ⁽²⁾	Školský internát, Medická 2, Košice	vekovo zmiešané skupiny študentov SŠ mesta Košice/250 ⁽¹⁾ a 60 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
7.	28.3.2019	Združenie príbuzných a priateľov a rehabilitačné stredisko Radosť, Bauerova 1, Košice	15 dospelých osôb (12 klientov, 3 zamestnanci)	1
8.	15.4.2019 ⁽¹⁾ 21.5.2019 ⁽²⁾	ZŠ s MŠ M. R. Štefánika, Budimír 11, okres Košice-okolie	VII. – VIII. roč./48 ⁽¹⁾ IX. roč./55 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 4 ⁽²⁾
9.	16.4.2019	ZŠ Hroncova 23, Košice	IV. roč./35	2
10.	16.4.2019	ZŠ E. Podjavorinskej 1 (Luník IX), Košice	VII. a IX. roč./45	2
11.	29.4.2019	ZŠ E. Fullu, Maurerova 21, Košice	IV. roč./45	2
12.	3.5.2019 ⁽¹⁾ 4.6.2019 ⁽²⁾	ZŠ Belehradská 21, Košice	IX. roč./23 ⁽¹⁾ VII. roč./30 ⁽²⁾	1 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
13.	20.5.2019 ⁽¹⁾ 22.5.2019 ⁽²⁾	Gymnázium, Poštová 9, Košice	II. roč./87 ⁽¹⁾ II. roč./62 ⁽²⁾	4 ⁽¹⁾ 4 ⁽²⁾
14.	28.5.2019	ZŠ Kežmarská 28, Košice	VIII. roč./95	3
15.	31.5.2019	ZŠ Považská 12, Košice	V. – IX. roč./105	3
16.	3.6.2019	ZŠ Severná 21, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	IX. roč./30	1
17.	3.6.2019	Stredná odborná škola – Szakközépiskola, Hlavná 54, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	I. roč./24	1
18.	10.6.2019	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	I. – III. roč./50	2
19.	11.6.2019	Stredná odborná škola, Gemerská 1, Košice	II. roč./50	2
20.	12.6.2019	ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice	IX. roč./35	1
21.	13.6.2019	ZŠ Tomášikova 31, Košice	IX. roč./48	2
22.	20.6.2019	ZŠ Užhorodská 39, Košice	VIII. – IX. roč./40	2
23.	21.6.2019 ⁽¹⁾ 15.11.2019 ⁽²⁾	Špeciálna ZŠ, Vtáčkovce 2, okres Košice-okolie	V. – IX. roč./10 ⁽¹⁾ V. – IX. roč./35 ⁽²⁾	1 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
24.	24.6.2019	ZŠ s MŠ Hlavná 79, Slanec, okres Košice-okolie	VI. – IX. roč./75	3

25.	26.7.2019	Detský domov (Centrum pre deti a rodiny), Uralská 1, Košice	zamestnanci DeD a profi rodičia/25	1
26.	4.10.2019	ZŠ Ruskov 32, okres Košice-okolie	III. – IV. roč./55	2
27.	9.10.2019 ⁽¹⁾ 6.11.2019 ⁽²⁾ 13.11.2019 ⁽³⁾ 20.11.2019 ^(4,5)	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Trieda SNP 1, Košice ^(1, 2, 3, 4) LF UPJŠ – RÚVZ Košice, detašované pracovisko Rooseveltova 8, Košice ⁽⁵⁾	I. roč. – Mgr. st., študijný odb. VZ/12 ^(1, 2, 3, 4) I. roč. – Bc. st., študijný odb. Ošetrovateľstvo/20 ⁽⁵⁾	2 ⁽¹⁾ 2 ⁽²⁾ 4 ⁽³⁾ 2 ⁽⁴⁾ 1 ⁽⁵⁾
28.	10.10.2019	Školský internát pri SPŠ elektrotechnickej Košice, Komenského 42, Košice	vekovo zmiešaná skupina študentov/35; vychovávatelia/5	2
29.	28.10.2019	Spojená škola internátna Ždaňa/Speciálna ZŠ internátna, Abovská 244, Ždaňa, okres Košice-okolie	V. – IX. roč./35	1
30.	28.10.2019	Spojená škola internátna Ždaňa/Speciálna ZŠ internátna, elokované pracovisko Čaňa, Osloboditeľov 26, Čaňa, okres Košice-okolie	I. – IV. roč./25	1
31.	29.10.2019 ⁽¹⁾ 29.11.2019 ⁽²⁾	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice	I. roč./142 ⁽¹⁾ III. roč./10 ⁽²⁾	4 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
32.	4.11.2019	ZŠ Kysak 210, Kysak, okres Košice-okolie	VIII. roč./22	1
33.	6.11.2019 ⁽¹⁾ 2.12.2019 ⁽²⁾	Stredná odborná škola poľnohospodárstva a služieb na vidieku, Kukučínova 23, Košice	I. – III. roč./60 ⁽¹⁾ I. roč./54 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 2 ⁽²⁾
34.	13.11.2019	ZŠ s MŠ Masarykova 19, Košice	VIII. – IX. roč./35	2
35.	14.11.2019	Spojená škola (Špeciálna ZŠ) Odborárska 2, Košice	V. – IX. roč./44	2
36.	19.11.2019	Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice	II. roč./44	2
37.	21.11.2019 ⁽¹⁾ 10.12.2019 ⁽²⁾	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	príma a kvarta (8-ročného gymnázia)/64 ⁽¹⁾ ; I. roč. (4-ročného gymnázia)/46 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 2 ⁽²⁾
38.	27.2.2019 ⁽¹⁾ 22.11.2019 ⁽²⁾ 9.12.2019 ⁽³⁾	Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice	IV. roč. (maturitný)/39 ⁽¹⁾ ; kvarta/IV. OA (8-ročného gymnázia)/20 ⁽²⁾ ; IV. roč. (maturitný)/35 ⁽³⁾	2 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾ 2 ⁽³⁾
39.	27.11.2019 ⁽¹⁾ 28.11.2019 ⁽²⁾	ZŠ Staničná 13, Košice	VII. roč./42 ⁽¹⁾ VIII. roč./55 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 2 ⁽²⁾
40.	29.11.2019	ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie	VIII. – IX. roč./50	2
41.	4.12.2019	ZŠ s MŠ Masarykova 19, Košice	IX. roč./28	1
42.	5.12.2019 ⁽¹⁾ 17.12.2019 ⁽²⁾	ZŠ Drábova 3, Košice	VIII. – IX. roč./50 ⁽¹⁾ VII. – IX. roč./71 ⁽²⁾	2 ⁽¹⁾ 4 ⁽²⁾
43.	9.12.2019	Súkromná ZŠ, Kechnec 13, Kechnec, okres Košice-okolie	V. – VIII. roč./46	2
44.	12.12.2019	ZŠ Požiarnická 3, Košice	IX. roč./52	2
SPOLU		1563 žiakov 27 ZŠ, 1337 študentov 12 SŠ a 2 ŠI, 32 študentov 1 VŠ a 45 osôb v produktívnom veku z 3 inštitúcií		122

Pozn.: ¹Prvá akcia v poradí. ²Druhá akcia v poradí. ³Tretia akcia v poradí. ⁴Štvrtá akcia v poradí. DeD – detský domov.

Tlačené zdravotno-výchovné materiály boli distribuované na školy súbežne s realizovanými edukačnými aktivitami. Najčastejšie išlo o tieto tituly:

- *Prečo ma puberta neminie?* Košice: RÚVZ, 2011,
- *Prečo povedať drogám „NIE“!* Košice: RÚVZ, 2015.

Väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít **u sociálne znevýhodnených skupín** detí a mládeže bola širšie tematicky ladená. Uskutočnené boli na piatich základných školách, najmä u žiakov z druhého stupňa (t. j. na ZŠ *L. Podjavorinskej 1, Luník IX; Spojenej škole – Špeciálnej ZŠ Odborárska 2 v Košiciach; Spojenej škole internátnej Ždaňa – Špeciálnej ZŠ internátnej, Abovská 244, Ždaňa* ako aj na *elokovanom pracovisku v Čani, Osloboditeľov 26*; a napokon na *Špeciálnej ZŠ Vtáčkovce 2 v okrese Košice-okolie*), s celkovou účasťou 194 žiakov. Edukácia bola orientovaná na témy, ako *Zdravý spôsob života, Prevencia drogových závislostí* (u niektorých skupín s využitím výučbových pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť).

Edukačné aktivity zamerané špecificky na *problematiku dospievania, výchovu k zodpovednému partnerstvu, rodičovstvu*; na *primárnu prevenciu infekcie HIV/AIDS; prevenciu pohlavne prenosných infekcií* (s určením pre starších žiakov), sme realizovali v dvoch základných školách (t. j. na *Špeciálnej ZŠ Rovníková 11 a ZŠ L. Podjavorinskej 1, Luník IX, v Košiciach*), celkovo pre 90 žiakov, a v Detskom domove/Centre pre deti a rodiny, *Uralská 1, Košice*, s účasťou 25 zamestnancov/profi rodičov (**tab. 2**).

Tab. 2

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho a reprodukčného zdravia na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice, u žiakov z marginalizovaného prostredia, v roku 2019

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	14.3.2019 ⁽¹⁾ 3.12.2019 ⁽²⁾	Špeciálna základná škola, Rovníková 11, Košice	VII. roč./35 ⁽¹⁾ V. – IX. roč./45 ⁽²⁾	1 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
2.	16.4.2019	ZŠ L. Podjavorinskej 1 (Luník IX), Košice	VII. a IX. roč./45	2
3.	21.6.2019 ⁽¹⁾ 15.11.2019 ⁽²⁾	Špeciálna ZŠ, Vtáčkovce 2, okres Košice-okolie	V. – IX. roč./10 ⁽¹⁾ V. – IX. roč./35 ⁽²⁾	1 ⁽¹⁾ 1 ⁽²⁾
4.	26.7.2019	Detský domov (Centrum pre deti a rodiny), Uralská 1, Košice	zamestnanci DeD a profi rodičia/25	1
5.	28.10.2019	Spojená škola internátna Ždaňa/Špeciálna ZŠ internátna, Abovská 244, Ždaňa, okres Košice- okolie	V. – IX. roč./35	1
6.	28.10.2019	Spojená škola internátna Ždaňa/Špeciálna ZŠ internátna, elokované pracovisko Čaňa, Osloboditeľov 26, Čaňa, okres Košice- okolie	I. – IV. roč./25	1
7.	14.11.2019	Spojená škola (Špeciálna ZŠ) Odborárska 2, Košice	V. – IX. roč./44	2
SPOLU 274 žiakov ZŠ a 25 zamestnancov, profi rodičov z DeD				11

Pozn.: ¹Prvá akcia v poradí. ²Druhá akcia v poradí. DeD – detský domov.

V rámci *masmediálneho vplyvu* sú informácie (príp. s fotodokumentáciou) o uskutočnených aktivitách, o problematike prevencie infekcie HIV/AIDS a súvisiacich témach uverejňované priebežne na webových sídlach a facebookových stránkach spolupracujúcich subjektov, nevynímajúc webové sídlo RÚVZ Košice. Stručný popis Poradne prevencie HIV/AIDS pri RÚVZ Košice je na stránke úradu umiestnený permanentne (v priečinku Servis – Poradne zdravia).

Svetový deň AIDS – 1. december (vyhlásený SZO v roku 1988) bol v roku 2019 zameraný na tému „Komunity zohrávajú nezastupiteľnú úlohu“, s dôrazom na význam komunity – dôležitého piliera v podpore a pomoci a na zvyšovanie povedomia verejnosti o tomto ochorení, o možnostiach preventívnych vyšetrení, o zariadeniach venovaných prevencii, liečbe a starostlivosti o ľudí s HIV/AIDS.

V rámci informačno-propagačnej činnosti boli písomne oslovené vybrané inštitúcie v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, formou listu vo veci: „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahŕňujúc *Svetový deň boja proti AIDS – 1. december*), rozposlaného e-mailom dňa 6.9.2019.

Školskej populácii bol uvedený termín daný do pozornosti prostredníctvom edukačných aktivít na témy „*Prevencia infekcie HIV/AIDS*“; „*Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu*“ a „*Prevencia pohlavne prenosných infekcií*“ (na 14 ZŠ, 5 SŠ, 2 ŠI a 1 VŠ). Uskutočnených bolo celkovo 47 aktivít v období od 4.10. do 17.12.2019. **Intervenovaných bolo spolu 1297 osôb**, z toho 690 na ZŠ, 570 na SŠ a ŠI, 32 na VŠ a 5 vychovávateľov na jednom ŠI.

Výchovno-vzdelávacou činnosťou vo vzťahu k školám (vrátane informačno-propagačnej činnosti) sme participovali na **13. ročníku celoslovenskej kampane Červené stužky** (s trvaním od 2. septembra do 1. decembra 2019, t. j. *Svetového dňa boja proti AIDS*). Kampaň sa realizovala pod záštitou *Kancelárie SZO na Slovensku*, s podporou *MŠVVaŠ SR* (v rámci rozvojového projektu „*Zdravie a bezpečnosť v školách 2019*“), pod odbornou garanciou *MZ SR* a v spolupráci s ďalšími inštitúciami. Akciami uvedenými v odpočte NPP HIV v SR v bode 5.1 – ods. Aktivita č. 1, 3 a 4 sme zároveň podporili plnenie Aktivity č. 15 pod názvom *Celoslovenská školská preventívna kampaň „Červené stužky“*.

Informovanie širokej verejnosti bolo zabezpečené prostredníctvom umiestnenia informácie pod titulom „*Svetový deň boja proti AIDS*“ na webovom sídle RÚVZ Košice (v časti Hlavné menu – Aktuality), z edície ÚVZ SR (zo dňa 27.11.2019).

V Poradni prevencie HIV/AIDS v roku 2019 bolo pracovníkmi Odboru lekárskej mikrobiológie vykonaných 217 sérologických vyšetrení, všetky boli negatívne. Súčasťou vyšetrenia v poradni je odber krvi, predtestové a potestové poradenstvo a založenie karty klienta.

V súvislosti s **Európskym imunizačným týždňom (od 24. do 30. apríla 2019)**, angl. skr. EIW – so sloganom „*Predchádzať – chrániť – očkovať*“ sa organizoval **14. ročník kampane** SZO pre zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania ako najjednoduchšej, bezpečnej a efektívnej forme prevencie prenosných ochorení. Tento ročník bol pod heslom „*Vaccine heroes*“, „*Hold podporovateľom očkovania*“, ideovo nadväzoval na predošlé ročníky so zameraním na opatrenia, ktoré je potrebné prijať, aby bola zabezpečená primeraná ochrana pred výskytom a šírením závažných infekčných nákaz v európskom regióne.

V oblasti propagácie témy a hesla kampane pre verejnosť boli z našej strany uskutočnené nasledovné aktivity:

- na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Aktuality) bol uverejnený titul „*Európsky imunizačný týždeň – 14. ročník*“ (sprievodné slovo, odkaz na stránku SZO, jeden poster a dva informačné letáky z edície SZO, jeden leták od ECDC a jeden informačný leták pod názvom „*Európsky imunizačný týždeň 2019: Očkovanie –*

ochrana pred nákazami: Poradňa očkovania pri RÚVZ so sídlom v Košiciach“, reedícia 2019 od kol. Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ Košice;

- umiestnenie informačných panelov k predmetnej kampani vo vestibuloch RÚVZ Košice (t. j. ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk);
- e-mailovou cestou boli oslovené štyri skupiny adresátov (materské/rodičovské centrá, komunitné centrá, materské a základné školy v územných obvodoch okresov Košice-mesto a Košice-okolie), formou informácie o Európskom imunizačnom týždni a zaslaním odkazov na informačné materiály uverejnené na webovom sídle RÚVZ Košice, so žiadosťou o spoluprácu v propagačnej oblasti (s odoslaním dňa 24.4.2019);
- e-mailovou cestou bol obdobne oslovený koordinátor projektu Zdravé regióny pre mesto Košice a okres Košice-okolie, so žiadosťou o spoluprácu v propagačnej oblasti, za účelom využitia tematických letákov v rómskych osadách v rámci poradenskej činnosti;
- zdravotno-výchovné aktivity (formou výkladu s besedou, resp. prednášky s diskusiou) sa konali v 3 základných školách (aj pre sociálne znevýhodnené skupiny žiakov), na 1 strednej škole, 1 vysokej škole a v 1 špecializovanom zariadení sociálnych služieb v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice, t. j. konkrétne v:
 - ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice – MČ Luník IX (2.4.2019) – 2 besedy na tému „Zdravý životný štýl, hygiena, riziká prenosu infekčných nákaz: Význam očkovania“, s premietnutím DVD „Rodina a medziľudské vzťahy“ – intervenovaných spolu 40 žiakov V. a VII. Roč.; (16.4.2019) – 2 besedy na tému „Prevenčia drogových závislostí, riziká prenosu infekčných nákaz: Význam očkovania“, s premietnutím DVD „Aj my Rómovia dokážeme veľké veci“ – s účasťou 45 žiakov VII. a IX. ročníka;
 - ZPP Radosť, o. z., rehabilitačné stredisko, Bauerova 1, Košice (4.4.2019) – prednáška s diskusiou na tému „Infekčné nákazy, choroby z nečistoty“ – s účasťou 15 klientov centra v produktívnom veku; (11.4.2019) – prednáška na tému „Očkovanie“ – s účasťou 20 klientov centra v produktívnom veku;
 - LF UPJŠ v Košiciach, Trieda SNP 1, Košice (11.4.2019; 2.5.2019) – 3 bloky formou prednášky s diskusiou na tému „Význam očkovania, kolektívna imunita, mýty o očkovaní“, spojená s vyplňaním dotazníka efektivity v rámci projektu „Očkovanie hrou“ – s účasťou 8 študentiek I. ročníka odboru Verejné zdravotníctvo, bakalárskeho stupňa;
 - ZŠ s MŠ M. R. Štefánika, Budimír 11, okres Košice-okolie (15.4.2019) – 2 besedy na tému „Prevenčia drogových závislostí, riziká prenosu infekčných nákaz: Význam očkovania“, s premietnutím DVD „Starostlivosť o vlastné zdravie“ – intervenovaných spolu 48 žiakov VII. a VIII. roč.;
 - Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice (25.4.2019) – 2 prednášky s diskusiou na tému „Očkovanie“ – s účasťou 23 študentiek III. a IV. ročníka odboru Asistent výživy; (31.5.2019) – 4 prednášky s diskusiou na tému „Očkovanie – prevencia pohlavne prenosných nákaz“ a realizácia projektu „Očkovanie hrou“ spolu s vyplňaním dotazníka efektivity s účasťou 84 študentov štyroch tried II. ročníka;
 - Špeciálnej ZŠ Inžinierska 24, Košice (2.5.2019) – 2 besedy na tému „Význam očkovania“ – s účasťou 35 žiakov I. a II. stupňa.

Odpočet aktivít k *Európskemu imunizačnému týždňu* bol zaslaný interne Odboru epidemiológie RÚVZ Košice v máji 2019.

11. ročník kampane „Umývaj si ruky – zachrániš život“ v rámci programu SZO „Čistá starostlivosť je bezpečná starostlivosť“, s tohtoročným heslom „Bezpečná zdravotná

starostlivosť pre všetkých – je to vo vašich rukách“, ktorý sa uskutočnil pri príležitosti **Svetového dňa hygieny rúk – 5. mája (2019)**, so zámerom poukázať na význam správnej hygieny a dezinfekcie rúk v rámci prevencie šírenia infekcií nielen v zdravotníckych zariadeniach, sme podporili propagačnou formou popri edukačných aktivitách na školách a činnosti Poradne zdravia v mesiaci máj 2019.

V spolupráci s Odborom epidemiológie sme pokračovali v plnení úlohy č. **6.9 „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania – Očkovanie hrou“**, ktorá je súčasťou Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR na rok 2019 a ďalšie roky a vyplynula zo štúdie realizovanej v roku 2013 pod názvom *„Identifikácia najčastejších faktorov ovplyvňujúcich postoj rodičov a budúcich rodičov k očkovaniu“*. Gestorom úlohy je RÚVZ Komárno.

V zmysle manuálu k pilotnému projektu cieľovou skupinou sú študenti vyšších ročníkov stredných škôl. V našej územnej pôsobnosti bolo vzdelávanie interaktívnou formou realizované v období od 11.4.2019 do 31.5.2019, prostredníctvom zamestnancov Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia. Intervenovaných bolo celkovo 92 študentov z dvoch škôl rôzneho stupňa, konkrétne študenti I. ročníka bakalárskeho štúdia v odbore Verejné zdravotníctvo Lekárskej fakulty UPJŠ, Košice, v priestoroch RÚVZ Košice (v počte 8) dňa 11.4. a 2.5.2019; študenti II. ročníka Strednej zdravotníckej školy, Moyzesova 17, Košice (v počte 84) dňa 31.5.2019. Efekt intervencie bol overovaný formou vyplnenia dotazníka I. (pred edukáciou) a dotazníka II. (po edukácii). Celkovo bolo vyplnených 184 dotazníkov (I. a II.). Podľa pokynov z vyššie uvedeného školenia boli vyplnené dotazníky zaslané na RÚVZ so sídlom v Komárne.

So zámerom prevencie a zvýšenia informovanosti verejnosti v otázkach ako sa chrániť pred kliešťom a ochoreniami, ktoré najčastejšie prenáša (lymská borelióza, kliešťová encefalitída), boli dva informačné letáky s titulom *„Ako sa chrániť pred kliešťom – deti“* a *„Ako sa chrániť pred kliešťom – verejnosť“* (produkcie ÚVZ SR a Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb) umiestnené na webovej stránke RÚVZ Košice (v položke Aktuality – Archív príspevkov). Intervencia na báze osobného kontaktu sa spolu s distribúciou informačných letákov vykonáva priebežne na akciách edukačného i poradenského charakteru pre rôzne cieľové skupiny.

9.1.1 Sledovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky

V súvislosti s aktualizovaným Národným programom podpory zdravia a podľa metodického pokynu ÚVZ SR sme sa v roku 2019 zapojili do dotazníkového prieskumu **Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR**, ktorý sa realizuje periodicky (naposledy v rokoch 2013 a 2016). Prieskum je zameraný na najzávažnejšie rizikové faktory spôsobu života a ich výskyt v populácii. Umožňuje porovnanie ukazovateľov, ktoré sa týkajú hodnotenia vlastného zdravia, názorov, postojov a návykov slovenskej populácie. Výber respondentov sa realizoval podľa vopred stanovených kritérií (veková štruktúra, pohlavie, bydlisko – mesto, vidiek). Použitou metódou bol anonymný dotazník obsahujúci 89 položiek, ktorý na báze dobrovoľnosti a podľa určenej kvóty vyplnilo 104 respondentov (52 mužov a 52 žien). Zber dát sa uskutočnil v mesiacoch máj až auguste 2019. Údaje z dotazníkov boli zadané do súboru (vytvorenej masky) v programe Excel. Kompletná databáza bola v termíne (do októbra 2019) zaslaná na ÚVZ SR k štatistickému vyhodnoteniu. Výsledky prieskumu budú súčasťou správy o zdravotnom stave obyvateľstva SR, ktorá sa zostavuje každé tri roky. Predmetná správa toho času ešte nie je k dispozícii.

V danej úlohe budeme pokračovať podľa metodického usmernenia gestora.

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Činnosť v súvislosti s plnením akčného plánu je možné charakterizovať z viacerých

hľadisk. Formou individuálneho a skupinového poradenstva (včítane telefonických konzultácií) sa podieľame na aktivitách PCOPZ, ktoré zahŕňajú organizovanie a uskutočňovanie akcií pre verejnosť, pracovné kolektívy, seniorov združujúcich sa v denných centrách (predtým kluboch dôchodcov) a i.

V rámci prevencie chronických ochorení a realizácie individuálneho poradenstva bolo v roku 2019 v Poradni zdravia vyšetrených spolu 1641 osôb, z toho 497 mužov a 1144 žien. Práca bola zameraná najmä na monitoring zdravotného stavu klientov, ktorí poradňu navštívili. U klientov v počte 117 (13 mužov a 104 žien) bola odobratá kapilárna krv na vyšetrenie parametrov sledovaných pri metabolickom syndróme (glukóza, celkový cholesterol, HDL, triacylglyceroly), prístrojom Reflotron, a boli im uskutočnené aj antropometrické merania s určením percenta tuku v tele a meranie krvného tlaku. Klienti zároveň vyplnili dotazník, týkajúci sa životného štýlu. Na základe nameraných hodnôt sa individuálne hodnotili výsledky a hľadali možnosti pozitívneho ovplyvnenia zníženia rizika metabolického syndrómu (ďalej len *MS*). U ostatných klientov bola z kapilárnej krvi vyšetrená len hladina celkového cholesterolu, resp. aj hladina glukózy, a uskutočnené antropometrické merania s určením percenta tuku v tele a meranie krvného tlaku. Všetkým klientom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo.

Analýza výsledkov vyšetrení všetkých klientov poradne

Rizikový faktor	Počet dotazovaných	Spolu	Muži	Ženy
OPZ rok 2019				
Fajčenie	počet dotazovaných	1641	497	1144
	z toho fajčiarov	241	102	139
	percentuálne vyjadrenie	14,69	20,52	12,15
BMI	počet vyšetrených	1597	486	1111
	nadváha – BMI ≥ 25 , <30	546	206	340
	percentuálne vyjadrenie	34,19	42,39	30,60
	obezita – BMI ≥ 30	256	89	167
	percentuálne vyjadrenie	16,03	18,31	15,03
Krvný tlak	počet vyšetrených	1569	485	1084
	z toho TK $\geq 140/90$ mmHg	289	118	171
	percentuálne vyjadrenie	18,42	24,33	15,77
Cholesterol celkový (skr. CCH)	počet vyšetrených	1597	486	1111
	z toho CCH $\geq 5,2$ mmol/l	745	165	580
	percentuálne vyjadrenie	46,65	33,95	52,21
Glukóza	počet vyšetrených	1597	486	1111
	z toho glukóza $\geq 6,0$ mmol/l	45	15	30
	percentuálne vyjadrenie	2,82	3,09	2,70
Fyzická aktivita	počet dotazovaných	276	64	212
	žiadna	34	11	23
	rekreačná	138	21	117
	pravidelná	104	32	72

V spolupráci s rôznymi inštitúciami v regióne sme realizovali akcie s ponukou služieb základnej Poradne zdravia (t. j. vyšetrenie celkového cholesterolu, resp. ďalších biochemických parametrov z kapilárnej krvi; meranie vybraných antropometrických ukazovateľov; tlaku krvi, pulzu s následným individuálnym poradenstvom) a Poradne na odvykanie od fajčenia (t. j. stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu vo výdychu fajčiara prístrojom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie Spirometrom a zistenie stupňa závislosti od nikotínu prostredníctvom dotazníkových metód s následným individuálnym poradenstvom). Riziko chronických neinfekčných ochorení (najmä srdcovocievnych) bolo zisťované na základe už zmieneného vyšetrenia biochemických a antropometrických parametrov a stanovenia výsledného rizikového skóre v Teste Zdravé srdce. Mimo Testu Zdravé srdce máme evidovaných/zhodnotených 87 klientov z dvoch akcií,

pri ktorých poradenské služby boli poskytnuté anonymne a v užšom rozsahu/bez vyšetrenia biochemických parametrov z kapilárnej krvi (jedna akcia na pôde Univerzity veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach, v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pre 75 klientov, pozri nižšie tab.1; druhá akcia v Lekárni BENU na Letnej 40 v Košiciach, pre 12 klientov).

Účasťou na preventívnych programoch verejného zdravotníctva (pozri bod **9.1 – A.I.1**), spolupracujeme v rámci PCOPZ v poradenskej činnosti s Odborom hygieny výživy – Oddelením fyziológie výživy.

Z hľadiska prehľadu, poradenské služby *pre rôzne cieľové skupiny klientov* sme prezentovali na týchto akciách:

V spolupráci s *Ligou proti rakovine, pobočkou Košice* a ďalšími partnermi, ako napr. Klub turistov „Medicína“ Košice, Klub turistov mesta Košice, sme sa v roku 2019 podieľali na usporiadaní troch osvetovo-turistických akcií s určením pre onkologických pacientov, príbuzných a turistov z radov ostatnej verejnosti.

Prvou v poradí bola *Onkokardioturistika (32. ročník – jarná časť)* v areáli rekreačného strediska Alpinka, dňa 7.4.2019. O služby mobilnej Poradne zdravia (individuálne konzultácie, stanovenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie tlaku krvi, pulzu, výpočet indexov BMI, WHR) prejavilo záujem celkovo 41 účastníkov podujatia.

Druhou spoločnou akciou s Ligou proti rakovine bol 8. ročník športovo-osvetového podujatia „*Radosť zo života víťazí nad chorobou*“, usporiadaný pre onkologických pacientov, ich rodinných príslušníkov a priateľov. Akcia sa konala v priestoroch Botanickej záhrady Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Mánesova 23, dňa 1.6.2019. Vybrané vyšetrenia s poradenstvom boli poskytnuté pre 56 účastníkov, z toho 3 osoby využili poradenstvo na odvykanie od fajčenia.

V II. polroku 2019 sme sa podieľali na organizačnom zabezpečení *jesennej časti Onkokardioturistiky (32. ročníka)* pre košickú verejnosť, opäť s konaním v areáli Čermel' – Alpinka, dňa 20.10.2019. Prostredníctvom mobilnej Poradne zdravia (pozri ponuku služieb v *jarnej časti* podujatia) bolo intervenovaných celkovo 35 účastníkov.

Participovali sme aj na konferencii edukačného charakteru s medzinárodnou účasťou – XV. patientsky seminár v rámci XXIII. košických chemoterapeutických dní (Magistrát mesta Košice, Trieda SNP 48/A, Košice, 30.11.2019). Organizátormi boli: Slovenská chemoterapeutická spoločnosť; Slovenská onkologická spoločnosť; Slovenská lekárska spoločnosť – Sekcia onkologických sestier; Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek; Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Košice; LF UPJŠ Košice; Liga proti rakovine – pobočka Košice. Účastníkom podujatia sme prezentovali vybrané služby mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia (stanovenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie tlaku krvi, pulzu, výpočet indexov BMI, WHR, individuálne konzultácie). O služby prejavilo záujem 68 osôb.

V spolupráci so *Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou v Košiciach* (ďalej len *VšZP*) sme v hodnotenom období uskutočnili spoločné akcie mobilnej Poradne zdravia s konaním na 15 miestach. Dominovala orientácia na klientelu najmä v produktívnom veku z rôznych profesií. Pri niektorých aktivitách boli oslovené záujmové skupiny, resp. verejnosť. Klientom boli poskytnuté služby zahrňujúce individuálnu konzultáciu v otázkach ozdravenia spôsobu života, meranie celkového cholesterolu (príp. ďalších parametrov) z kapilárnej krvi, pulzu, krvného tlaku, výpočet BMI, WHR, percenta telesného tuku a u fajčiarov poradenstvo na odvykanie od fajčenia. Na realizovaných akciách bolo prostredníctvom mobilnej Poradne zdravia intervenovaných spolu 813 klientov, z toho 292 mužov a 521 žien. Prehľad akcií z hľadiska konkrétneho miesta konania a početnosti klientov základnej Poradne zdravia podľa pohlavia a vekových kategórií ako aj početnosti klientov Poradne na odvykanie od fajčenia uvádza **tab. 1**.

Tab. 1 Poradenské aktivity realizované v spolupráci so VŠZP, a. s., krajskou pobočkou Košice

P. č.	Dátum	Miesto konania (inštitúcia)	Klienti základnej Poradne zdravia (PZ) podľa pohlavia a vekových skupín						SPOLU podľa pohlavia		SPOLU	Počet fajčiarov z počtu klientov základnej PZ – klienti POF		
			do 30 r.		31 – 64 r.		od 65 r.		M	Ž		M	Ž	Spolu
			M	Ž	M	Ž	M	Ž						
1.	8.4.2019	Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach, Komenského 73, Košice <i>(Deň zdravia – pre študentov a zamestnancov)</i>	23	52	0	0	0	0	23	52	75	5	10	15
2.	29.4.2019	Východoslovenská energetika, a. s., Mlynská 31, Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	3	6	16	37	0	0	19	43	62	0	0	0
3.	13.5.2019	Skanska SK, a.s. – Bidovce <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	8	0	19	5	0	0	27	5	32	9	1	10
4.	29.5. – 30.5.2019	Magna PT, s.r.o., Perínska cesta 282, Kechnec <i>(Dni zdravia – pre zamestnancov)</i>	16	5	88	32	0	0	104	37	141	52	11	63
5.	14.6.2019	Botanická záhrada Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Mánesova 23 <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov univerzity)</i>	1	2	8	33	1	2	10	37	47	0	0	0
6.	26.6.2019	OC Atrium Optima, Moldavská cesta 32, Košice, <i>(„Polícia detom“ – prezentačná akcia pre verejnosť, realizovaná v spolupráci s KR PZ v Košiciach)</i>	6	4	13	13	4	1	23	18	41	3	6	9
7.	17.7.2019	Hypermarket Tesco Košice, Napájadlá 16 Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	0	2	1	8	0	0	1	10	11	0	0	0
8.	30.08.19	Obecný úrad Košické Ofšany, Košické Ofšany 118, okres Košice-okolie <i>(Dni obce – Poradňa zdravia pre občanov a zamestnancov OcÚ)</i>	0	3	5	19	6	6	11	28	39	2	1	3
9.	10.9.2019	SPP – distribúcia, a.s., Zákaznícka kancelária Košice, Moldavská cesta 12, Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	1	7	3	26	0	0	4	33	37	1	4	5
10.	11.9.2019	Úrad Košického samosprávneho kraja, Námestie Maratónu mieru 1, Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov a verejnosť)</i>	0	4	13	45	5	27	18	76	94	10	3	13
11.	13.9.2019	Mestský úrad Moldava n/B., Školská 2, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, Mestský jarmok <i>(Deň zdravia – pre verejnosť)</i>	2	2	7	20	5	18	14	40	54	6	8	14
12.	22.10.2019	VŠZP, a. s., krajská pobočka Košice, Senný trh 4, Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	1	1	6	40	0	2	7	43	50	0	3	3
13.	26.10.2019	O.Z. Akčné ženy – verejná akcia „Pre zdravé ženy“, Spoločenský pavilón, Tr. SNP 61, Košice <i>(Deň otvorených dverí pre verejnosť)</i>	1	12	1	51	0	1	2	64	66	0	7	7
14.	29.11.2019	Allianz, Slovenská poisťovňa, a. s., pobočka Košice, Štúrova 7, Košice <i>(Poradňa zdravia pre zamestnancov)</i>	0	2	3	30	0	2	3	34	37	0	3	3
15.	4.12.2019	ESET, s.r.o., Aupark Tower, Protifašistických bojovníkov 11, Košice <i>(Deň zdravia – pre zamestnancov)</i>	5	1	21	0	0	0	26	1	27	6	1	7
SPOLU			67	103	204	359	21	59	292	521	813	94	58	152

Vysvetlivky: M – muž, Ž – žena; POF – Poradňa na odvykanie od fajčenia

V spolupráci s **Úradom Košického samosprávneho kraja**, so **Slovenským Červeným krížom**, **územným spolkom Košice-mesto** (ďalej len **SČK**) a ďalšími inštitúciami (ako **Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.**, **krajská pobočka v Košiciach**; **Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice** a i.) sme participovali na **preventívnom osvetovom podujatí**,

organizovanom v priestoroch zmieneneho **Úradu KSK**, Nám. Maratónu mieru 1, Košice, dňa 11.9.2019, s určením pre zamestnancov úradu a verejnosť.

RÚVZ Košice prezentovalo **poradenské služby** mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia, s ponukou vybraných fyzikálnych, antropometrických a biochemických vyšetrení (napr. stanovenie tlaku krvi, pulzu; hmotnostného percenta telesného tuku; indexov BMI a WHR; koncentrácie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi; u fajčiarov stanovenie koncentrácie alveolárneho oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu vo vydychovanom vzduchu; u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc pomocou Spirometra; vyplňanie anamnestických dotazníkov a následné poradenstvo v oblasti zdravého spôsobu života). O poradenské služby a vyšetrenia prejavilo záujem **94** účastníkov. SČK prispelo do programu podujatia prezentáciou ukážok poskytovania predlekárskej prvej pomoci s využitím zdravotníckych pomôcok a špeciálnej resuscitačnej figuríny.

Ďalšia spolupráca *so Slovenským Červeným krížom, územným spolkom Košice-mesto* a inštitúciami, ako *Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., krajská pobočka v Košiciach; Facilitas, n. o., Košice a i.*, sa týkala podujatia „**Deň otvorených dverí**“ v Dome SČK, Komenského 19, Košice, s konaním dňa 6.10.2019, s určením pre zamestnancov a návštevníkov z radov verejnosti a pozvaných. Účasť RÚVZ Košice spočívala **v preventívnej poradensko-edukačnej a informačno-propagačnej činnosti**. V ponuke boli vybrané služby mobilnej Poradne zdravia (skr. PZ), zamerané na biochemické vyšetrenie kapilárnej krvi na celkový cholesterol, meranie krvného tlaku, pulzu, antropometrické merania s určením percenta tuku v tele, indexov BMI a WHR. V rámci Poradne na odvykanie od fajčenia (skr. POF) bolo v ponuke stanovenie koncentrácie alveolárneho oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu vo vydychovanom vzduchu u fajčiarov, v prípade silnej závislosti od nikotínu aj vyšetrenie funkcie pľúc pomocou Spirometra. Súčasťou výkonov oboch poradní bolo vyplňanie anamnestických dotazníkov s následným poradenstvom v oblasti zdravého spôsobu života a distribúciou informačno-propagačných materiálov (letákov, brožúr, plagátov) rôzneho tematického zamerania, určenia a edície. O poradenské služby a vyšetrenia prejavilo záujem celkovo **20** klientov, z toho v POF boli vyšetrení 2 fajčiari.

Obe zmienené podujatia boli zamerané na podporu a zvyšovanie zdravotného povedomia a prevenciu vybraných rizikových faktorov spôsobu života. Ich súčasťou bola aj distribúcia informačno-propagačných materiálov (letákov, brožúr, plagátov) rôzneho tematického zamerania.

Výber z činnosti *k* niektorým **významným termínom**:

Pri príležitosti **Európskeho/Slovenského dňa obezity – 18. máj**, s tohtoročným heslom „*Zvládnime obezitu spoločne!*“ (súčasť kampane Európskej asociácie pre štúdium obezity/EUSA), boli zo strany ÚVZ SR a RÚVZ na krajskej úrovni, v spolupráci s českou spoločnosťou STOB (Stop obezite) a Centrom výživy a zdravia Hygeia – Zdravotným strediskom Bratislava, realizované aktivity v sieti lekární BENU. Štvrtý ročník kampane bol zameraný na zvýšenie povedomia verejnosti o obezite, jej rizikách a prevencii zdravým spôsobom života. Miestom konania akcie v Košiciach bola Lekáreň BENU na Letnej 40, v dňoch 16.5. a 17.5.2019. Mobilnou Poradňou zdravia bolo vyšetrených 11 záujemcov (9 žien, 2 mužov) vo veku 35 – 67 rokov. Náplňou poskytnutých služieb bolo meranie krvného tlaku, pulzu; analýza „zloženia tela“ bioimpedančným prístrojom/analytickou váhou InBody (s výstupmi o telesnej hmotnosti, BMI, WHR, telesnom tuku, svalovej hmote, kostnej hmote, telesnej vode, bazálnom metabolizme a i.), s následnou interpretáciou výsledkov; odborné poradenstvo v oblasti výživy, vhodného spôsobu stravovania, pohybovej aktivity a spôsobu života klienta a distribúcia informačno-propagačných materiálov z predmetnej oblasti (napr. „*Zdravý tanier – Viete, čo si dnes dáte?*“ z edície ÚVZ SR a Kancelárie SZO v SR, rôzne tituly z edície spoločnosti STOB). Daný významný termín bol vopred

propagovaný na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Aktuality).

Z ďalších významných termínov, ku ktorým sme vykázali činnosť, môžeme spomenúť **Svetový deň mlieka v školách – posledná streda v septembri** a **Svetový deň potravy – 16. október**, pri príležitosti ktorých sme edukačné aktivity, spojené s distribúciou informačných materiálov, uskutočnili v:

- ZŠ L. Fullu, Maurerova 21, Košice, na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu“, pre 55 žiakov VII. až IX. ročníka a pre 34 žiakov I. ročníka (4 aktivity v dňoch 26.9. a 27.9.2019);
- ZŠ Belehradská 21, Košice, na tému „Zdravá výživa, zdravý životný štýl“, pre 28 žiakov V. roč. (1 aktivita dňa 2.10.2019) a pre 22 žiakov V. roč. (1 aktivita dňa 16.10.2019);
- MŠ Oštepová 1, Košice, na tému „Zdravá výživa (význam mlieka) a životný štýl“, pre 45 detí predškolského veku (2.10.2019);
- Súkromnej MŠ Kmeťova 23, Košice, na tému „Zdravá výživa a životný štýl“, pre 10 detí predškolského veku (2.10.2019);
- ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, na tému „Zdravá výživa, zdravý životný štýl“, pre 100 žiakov VI. roč. (6 aktivít dňa 7.10.2019);
- Súkromnej MŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice, na tému „Zdravá výživa a životný štýl“, pre 22 detí predškolského veku (8.10.2019);
- Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice, na tému „Zdravý životný štýl“ (s meraním tlaku krvi, pulzu, výpočtom indexu BMI), pre 45 študentov prímý (2 aktivity dňa 9.10. 2019);
- MŠ Boliarov, okres Košice-okolie, na tému „Zdravá výživa (význam mlieka) a životný štýl“, pre 15 detí predškolského veku (11.10.2019);
- ZŠ Krosnianska 2, Košice, na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu“ pre 44 žiakov VIII. ročníka (2 aktivity dňa 15.10.2019);
- ZŠ Staničná 13, Košice, na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu“ pre 40 žiakov VII. ročníka (1 aktivita dňa 16.10.2019);
- MŠ Repíková 58, Košice-Šebastovce, na tému „Zdravá výživa (význam mlieka) a životný štýl“, pre 15 detí predškolského veku (17.10.2019);
- MŠ Jasov 62, okres Košice-okolie, na tému „Zdravá výživa a životný štýl“, pre 22 detí predškolského veku (21.10.2019);
- Spojená škola internátna Ždaňa, elokované pracovisko Čaňa, Osloboditeľov 26, Košice-okolie, na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na prevenciu fajčenia“, pre 25 žiakov 1. stupňa (2 aktivity dňa 28.10.2019);
- MŠ Zuzkin park 2, Košice, na tému „Zdravá výživa a životný štýl“, pre 15 detí predškolského veku (29.10.2019).

Zdravotno-výchovné aktivity pri príležitosti **Svetového dňa obezity – 11. október (2019)**, primárne určené dospelšej populácii, boli realizované v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie.

Činnosť spočívala v *edukačno-poradenských* a *informačno-propagačných* aktivitách (vykonávaná bola formou *všeobecného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne zdravia; *špecializovaného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia a Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity; ako aj formou *výchovno-vzdelávacích akcií*, ako výklad s besedou na tému podpora zdravého spôsobu života a prevencia obezity, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice).

Akcie boli uskutočnené v časovom období od 3.10.2019 do 24.10.2019 (pozri prehľad). Vykonaných bolo spolu 37 aktivít, na 14 miestach (t. j. v 1 ZŠ, 2 SŠ, 1 ŠI, 1 VŠ, 1 SČK, 1 zdravotná poisťovňa, 1 kultúrne centrum, 4 DC, 1 KC, 1 rekreačné stredisko).

Edukovaných bolo spolu **245 osôb** (z toho 44 žiakov ZŠ, 130 študentov SŠ, 12 študentov VŠ, 59 seniorov). *Poradensky intervenovaných* v Poradni zdravia vrátane Poradne na odvykanie od fajčenia bolo **145 osôb** a v Poradni na optimalizáciu pohybovej aktivity bolo **71 osôb** (z radov študentov, zamestnancov, seniorov, záujmových skupín, verejnosti).

Prehľad edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivít (zoraďené časovo, podľa miesta konania):

- Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice, v dňoch 3.10.; 10.10.; 17.10.; 24.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne) – **Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – **ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **25** cvičencov); **tamtiež dňa 18.10.2019 (1 aktivita) – Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia** (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **11**);
- Slovenský Červený kríž územný spolok Košice-mesto, Komenského 19, Košice, dňa 6.10.2019 (1 aktivita) – **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia** (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – pre **verejnosť** (osoby vo veku nad 18 rokov) a **zamestnancov SČK** (v celkovom počte **20** osôb).
- Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice, dňa 7.10.2019 (2 aktivity) – **Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – **ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **5** cvičencov);
- Kultúrne centrum Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie, v dňoch 8.10.2019 a 23.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne) – **Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – **ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – pre **seniorov/záujemcov** (v počte **11** cvičencov);
- Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, v dňoch 9.10. a 23.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne) – **Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – **ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **12** cvičencov); **rovnako v tomto centre dňa 23.10.2019 (2 aktivity) – Poradenstvo vo výžive a pohybovej aktivite – prevencia obezity** (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie cielej zostavy cvikov) – **ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **6** cvičencov);
- Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice, dňa 9.10.2019 (2 aktivity) – **téma Zdravý životný štýl a prevencia obezity** (výklad s besedou; meranie tlaku krvi, pulzu; vybraných antropometrických parametrov – telesná výška, hmotnosť, obvod pása; výpočet indexu telesnej hmotnosti – BMI) – celkovo pre **45 študentov** príme; **rovnako v tomto centre dňa 17.10.2019 (2 aktivity) – Prevencia chronických ochorení vrátane obezity** (výklad s besedou) – celkovo pre **55 študentov** sexty a septímy;
- Základná škola Krosnianska 2, Košice, dňa 15.10.2019 (2 aktivity) – **téma Zdravý životný štýl a prevencia obezity** (výklad s besedou; meranie tlaku krvi, pulzu; ukážka merania vybraných antropometrických parametrov, ako telesná výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet indexu telesnej hmotnosti/BMI, na prítomnom pedagógovi) – celkovo pre **44 žiakov** VIII. ročníka;
- Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice, dňa 15.10.2019 (1 aktivita) – **téma Prevencia chronických ochorení vrátane obezity** (výklad s besedou) – celkovo pre **7 študentov** IV. ročníka

- študijného odboru Asistent výživy; rovnako v tejto škole dňa 18.10.2019 (1 aktivita) – celkovo pre **11 študentov** III. ročníka študijného odboru Asistent výživy;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika Košice, Trieda SNP 1, Košice, dňa 16.10.2019 (1 aktivita) – téma *Prevenčia chronických ochorení a prevencia obezity* (prednáška s diskusiou) – celkovo pre **12 študentov** I. roč. Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
 - Školský internát, Medická 2, Košice, dňa 16.10.2019 (2 aktivity) – *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – *ponuka služieb Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela) – celkovo pre **12 stredoškolských študentov/záujemcov** (zmiešaná skupina);
 - Rekreačné stredisko Alpinka, Košice, dňa 20.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 32. ročník – jesenná časť* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice, Klubom turistov mesta Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – pre **onkologických pacientov** a ich **rodinných príslušníkov** (v celkovom počte **35** osôb).
 - Denné centrum MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice, dňa 21.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo) – pre **seniorov/klientov DC** (v počte **8**);
 - Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., pobočka Košice, Senný trh 1, Košice, dňa 22.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo) – pre **zamestnancov** (v celkovom počte **50**);
 - Komunitné centrum (Jednota dôchodcov Slovenska), Brezová 20, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 25.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo) – pre **členov miestnej organizácie JDS/senióri** (v počte **21**).

¹ Ponúkané služby a sledované parametre pri štandardnom vyšetrení: *biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátoru Reflotron; meranie pulzu, tlaku krvi s možnosťou detekcie atriálnej fibrilácie; vyplnenie dotazníka k projektu prevencie cievnej mozgovej príhody/primárneho skriningu rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení „Od srdca k srdcu“; meranie percenta telesného tuku; výpočet indexu telesnej hmotnosti (BMI), indexu centrálnej obezity (WHR); u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) vo výdychu prístrojom Smokerlyzer, u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.*

² Ponúkané služby a sledované parametre pri vybraných vyšetreniach: *biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu, resp. i/alebo glukózy z kapilárnej krvi analyzátorom Accutrend Plus; ostatné zložky diagnostickej a poradenskej časti sú zachované ako pri štandardnom vyšetrení, pozri poznámku pod bodom 1.*

Odpočet realizovaných aktivít k *Svetovému dňu obezity (11. október)* bol zaslaný e-mailom dňa 25.10.2019, v zmysle požiadavky ÚVZSR.

Výchovno-vzdelávaciu činnosť uplatňujeme najmä vo vzťahu k deťom a mládeži s cieľom zvyšovať ich zdravotné uvedomenie zvlášť v problematike zdravého životného štýlu s akcentom na správnu výživu a podporu pohybovej aktivity, čo patrí k často preferovaným zdravotno-výchovným témam, pozri aj **body 9.1, 9.6**. Aktivity realizujeme priebežne, i mimo významných termínov.

Príkladom informačno-propagačnej činnosti a vzdelávania vo vzťahu k školám je aj organizovanie a praktická realizácia exkurzií na pôde RÚVZ Košice – Odboru podpory zdravia a PCOPZ (v základnej Poradni zdravia a Poradni na odvykanie od fajčenia). V hodnotenom období o takúto formu spolupráce prejavili záujem, napr. LF UPJŠ Košice, resp. SZŠ Moyzesova 17, Košice. Súčasťou exkurzie bola edukácia (prednáška s diskusiou) k téme „*Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia RÚVZ Košice*“, spojená s praktickými ukážkami vybraných služieb základnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia, a s možnosťou ich absolvovať.

Na základe spolupráce a dopytu po poradenských službách, navštívili sme s mobilnou

Poradňou zdravia šesť škôl a poskytli sme zamestnancom, príp. rodičom, iným záujemcom vyšetrenia s poradenstvom v štandardnom rozsahu, resp. vyšetrenia vybraných parametrov. Išlo o tieto školy: Špeciálna ZŠ Vojenská 13, Košice (24.6.2019, s účasťou 35 klientov); SOŠ Gemerská 1, Košice (2.7.2019, s účasťou 13 pedagógov); MŠ Hronská 7, Košice (4.10.2019, s účasťou 23 osôb/pedagógovia, rodičia); MŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie (18.11.2019, s účasťou 19 osôb/rodičia, zamestnanci); LF UPJŠ Košice (v dňoch 9.12. – 13.12.2019, s účasťou 141 študentov); ZŠ Košická Belá 235, okres Košice-okolie (13.12.2019, s účasťou 12 klientov).

Obdobne, vo veci spolupráce nás oslovilo O. Z. Youth for Equality, ktoré realizovalo v Košiciach vzdelávací projekt „*Mládežnícka výmena/Youth exchange: Dance it Out!*“ programu Erasmus+, so zameraním na prevenciu nadhmotnosti, obezity a podporu zdravého spôsobu života, formou prednášok, diskusií, zážitkových aktivít, propagácie športu a tanca u mládeže. V rámci uvedeného projektu zástupcovia menovaného združenia so skupinou mladých ľudí/študentov (vo veku 17 – 25 rokov, v počte 26) z krajín Turecko, Španielsko, Litva, Chorvátsko, ČR a SR navštívili RÚVZ Košice (16.7.2019), za účelom účasti na nami usporiadanej edukačno-poradenskej akcii. Jej náplňou bola prednáška s diskusiou na tému *Zdravý životný štýl* (s dôrazom na zásady správnej výživy, prevenciu chronických ochorení a prevenciu závislostí). Nadväzovala ponuka vybraných služieb základnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia (meranie krvného tlaku a pulzu, antropometrické merania, určenie indexu BMI, percenta telesného tuku, hodnotenie rizika abdominálnej obezity a i.). Uvedená aktivita bola propagovaná cez webové sídlo daného združenia.

Vyššie uvedenými aktivitami súčasne participujeme na plnení **úlohy č. 4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025** (skr. NAPPO) – priority **a) Podpora zdravého štartu do života**. Zameranie danej priority stavia na výchovnom vplyve poradenskej a konzultačnej činnosti v oblasti zdravého spôsobu života, prevencie obezity a ponuke služieb Poradne zdravia inštitúciám/zariadeniam, ako školy, materské/rodičovské centrá a pod. a kontaktným cieľovým skupinám (matky, rodičia, učitelia).

Na základe požiadavky ÚVZ SR sme vo februári 2019 predložili odpočet plnenia úloh vyplývajúcich z predmetného *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*, a to *prioritnej oblasti Podpora zdravého štartu do života*, za časové obdobie od januára 2018 do konca roka 2018, v požadovanom tabuľkovom formáte, spracovaný za Košický kraj.

S mobilnou Poradňou zdravia sme intervenovali aj iné cieľové skupiny. Napríklad **vo vzťahu k seniorom** sme na základe dopytu v hodnotenom období navštívili Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (s účasťou 8 osôb); Komunitné centrum/JDS Poproč, Brezová 20, Poproč (s účasťou 15 osôb); DC MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice (s účasťou 15 osôb); O. Z. ZPP a RS Radosť, Bauerova 1, Košice (1.3.2019, s účasťou 15 osôb). U klientov v uvedených zariadeniach boli uskutočnené zväčša štandardné kompletne vyšetrenia vrátane poradenstva so zhodnotením rizika výskytu metabolického syndrómu.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Úloha sa plní bez časového obmedzenia, s organizovaním kampane raz za dva roky.

V roku 2019 sme sa zapojili do 8. ročníka celonárodnej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie „*Vyzvi srdce k pohybu*“. Cieľom predmetnej akcie je upriamiť pozornosť verejnosti na význam pohybu vo voľnom čase, ako dôležitého faktora v podpore zdravia a v prevencii civilizačných ochorení. Kampaň je intervenčným projektom, ktorý sa realizuje v rámci SZO – CINDI programu SR a jej gestorom na národnej úrovni je RÚVZ v Banskej Bystrici. Záštitu nad kampaňou prevzali Úrad verejného zdravotníctva SR

a Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť. Súčasťou kampane je súťaž, ktorá prebieha v čase od 25.3. do 16.6.2019 (s určením pre osoby nad 18 rokov, s možnosťou zapojenia detských podporovateľov vo veku 7 – 18 rokov).

Účasť RÚVZ Košice, ako riešiteľského pracoviska, zahŕňala propagačné a intervenčné aktivity rôzneho cieľového určenia, realizované aj v spolupráci s inými regionálnymi inštitúciami a médiami.

Propagácia a poradenstvo k súťaži, s distribúciou plagátov a prihlášok do súťaže, sa vykonávalo priebežne, najmä ako súčasť edukačných aktivít k zdravému spôsobu života a akcií mobilnej Poradne zdravia, s určením pre rôzne cieľové skupiny (z hľadiska veku, profesie, záujmu, ako aj pre širokú verejnosť). Účastníci súťaže mali možnosť absolvovať v Poradni zdravia vstupné a výstupné vyšetrenie (t. j. pred a po súťaži).

V rámci informačno-propagačnej činnosti sme v úvode kampane písomne oslovili a požiadali o spoluprácu v oblasti propagácie viaceré inštitúcie. Sprievodný list s metodickým usmernením a webovými odkazmi na propozície súťaže (plagát a účastnícky list/prihlášku) sme zaslali rôznym inštitúciám v regióne Košíc (25.3.2019). K osloveným patrili, napr. školy rôzneho stupňa (ZŠ, SŠ, VŠ), školské internáty, študentské domovy, miestna samospráva (Úrad Košického samosprávneho kraja; Magistrát mesta Košice; miestne úrady MČ v Košiciach a vybrané obecné a mestské úrady v okrese Košice-okolie) a ďalšie subjekty (centrá voľného času; Kulturpark v Košiciach; mestské kultúrne strediská v Medzeve a Moldave nad Bodvou; vybrané športové útvary v regióne Košíc; Jednota dôchodcov Slovenska; denné centrá seniorov; materské/rodičovské centrá; knižnice v Košiciach; KR PZ v Košiciach; KR HaZZ v Košiciach; Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., pobočka Košice; Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., pobočka Košice; Sociálna poisťovňa, pobočka Košice; Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice; Tepláreň Košice, a. s.; Tepelné hospodárstvo, s. r. o.; U.S. Steel Košice, s. r. o.; Východoslovenská energetika, a. s.; T-Systems Slovakia, s. r. o.; Magna PT, s. r. o., Kechnec a i.

Informovanie verejnosti bolo zabezpečené aj cez webové sídlo RÚVZ Košice, príspevkom pod názvom „Vyzvi srdce k pohybu 2017 – celonárodná súťaž“, t. j. sprievodnou informáciou vlastnej produkcie a priloženými plagátmi s prihláškou z edície gestora kampane (v priečinku Hlavné menu – Aktuality).

Oznam o kampani bol daný do pozornosti aj zamestnancom RÚVZ Košice formou nástennej propagácie na informačných tabuliach úradu, ako aj prostredníctvom e-mailovej distribučnej služby (25.3.2019).

Doručené vyplnené účastnícke listy na RÚVZ Košice za spádový región boli zaslané gestorovi úlohy – RÚVZ Banská Bystrica za účelom centrálného vyhodnotenia aj žrebovania o ceny (v júni 2019). Na základe analýzy účastníckych listov z celého Slovenska (spolu bolo 465, z toho 441 splnilo podmienky súťaže), z hľadiska účasti podľa krajov, v poradí 2. miesto patrí Košickému kraju (s 99 účastníkmi súťaže). Okresu Košice patrí 2. miesto v početnosti detských podporovateľov (9 z 21). Žrebovanie cien 8. ročníka kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ sa uskutočnilo 24.9.2019 pod dohľadom notára. Vylosovaných bolo 10 cien pre dospelých účastníkov a 5 cien pre detských podporovateľov (pozri www.vzbb.sk).

9.3 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Úloha súvisí s Revidovaným akčným plánom Dekády začleňovania rómskej populácie na roky 2015-2020 (s prioritou Zdravie) a so Stratégiou Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 (s oblasťou zabezpečenia výchovy k zdraviu u obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád, zameranej na prevenciu ochorení, zvýšenie zdravotného povedomia a podporu zdravého životného štýlu).

Z odborných podujatí, resp. aktivít zameraných na problematiku marginalizovaných skupín a súvisiace témy, na ktorých sme v hodnotenom období participovali, môžeme spomenúť napríklad:

- multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod okresu Košice-mesto – k Národnému projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné nám. 9, Košice, 7.3.2019). Organizátor: ÚPSVaR Košice;
- odborný seminár „Ochrana detí pred násilím – multidisciplinárna spolupráca v praxi“, pod záštitou riaditeľky Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násillia na deťoch, Mgr. M. Vargovej a rektora VŠZaSP sv. Alžbety, n. o., Bratislava, Dr. h. c. prof. MUDr. V. Krčméryho, DrSc. (Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., Bratislava, detašované pracovisko Bl. Metoda Dominika Trčku, Partizánska 23, Michalovce, 21.3.2019). Organizátori: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce; VŠZaSP sv. Alžbety, n. o., Bratislava, detašované pracovisko Bl. M. D. Trčku Michalovce a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR;
- multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod okresu Košice-okolie – k Národnému projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné nám. 9, Košice, 27.3.2019). Organizátor: ÚPSVaR Košice;
- multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod okresov Košice-mesto a Košice-okolie k problematike násillia páchaného na deťoch, v rámci Národného projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné nám. 9, Košice, 20.5.2019). Organizátor: ÚPSVaR Košice;
- odborný seminár pre medicínsko-technických pracovníkov (RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, 25.6.2019). Organizátor: RÚVZ so sídlom v Košiciach. Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J.: *Kyberšikana – charakteristika a možný vplyv na zdravie*;
- odborný seminár pre pracovníkov s VŠ vzdelaním (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice, 27.6.2019). Organizátor: RÚVZ Košice. Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J.: *Kyberšikana – charakteristika a možný vplyv na zdravie*;
- multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod okresov Košice-mesto a Košice-okolie k problematike násillia páchaného na deťoch, v rámci Národného projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“ (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné nám. 9, Košice, 28.10.2019). Organizátor: ÚPSVaR Košice;
- v reakcii na požiadavku ÚVZ SR vo veci súčinnosti na pripravovanom projektovom zámere projektu *Zdravé komunity na roky 2020 – 2022* (pre ďalšie pôsobenie asistentov osvetly zdravia v marginalizovaných rómskych komunitách), zaslali sme zoznam zadefinovaných lokalít za Košický kraj, v ktorých je najhoršia zdravotno-hygienická situácia (e-mailom vo februári 2019);
- spolupráca so školami s vyššou koncentráciou žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ako Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice; Špeciálna ZŠ Rovníková 11, Košice; ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice (Luník IX) – kde uplatňujeme cyklické vzdelávanie žiakov v rôznych témach; Spojená škola (Špeciálna ZŠ) Odborárska 2, Košice; v okrese Košice-okolie: ZŠ Hlavná 346, Nižná Myšľa; Špeciálna ZŠ Vtáčkovce 2, Vtáčkovce a v neposlednom rade Spojená škola internátna Ždaňa (Špeciálna ZŠ internátna), Abovská 244, Ždaňa a elokované pracovisko v Čani (Špeciálna ZŠ internátna Osloboditeľov 26, Čaňa). Edukačná činnosť smerom k žiakom bola vykonávaná jednorazovo i opakovane na témy, ako zdravý spôsob života a hygiena životného prostredia, stomatohygiena, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu, prevencia závislostí, prevencia kyberšikany, poskytovanie

predlekárskej (laickej) prvej pomoci a i. Spolupráca sa rozvíja aj s detskými domovmi/centrami pre deti a rodiny v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice, vo výkone zdravotno-edukačných aktivít pre klientov/deti a mládež, zamestnancov zariadení ako aj profesionálnych rodičov.

9.4 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom v Slovenskej republike

V preventívnom pôsobení sa sústreďujeme najmä na nižšie vekové kategórie, resp. špecifické sociálne skupiny obyvateľstva – nachádzajúce sa vo zvýšenom riziku vzniku závislostí. Výchovno-vzdelávacie prístupy z tematického hľadiska zameriavame na predchádzanie problémom súvisiacim s alkoholom a inými návykovými látkami, na podporu abstinentského spôsobu života, resp. situačnej abstinencie vo vzťahu k alkoholu, na podporu zdravého životného štýlu.

V oblasti primárnej prevencie závislostí a prevencie užívania alkoholu aktuálne dominuje edukačno-poradenská a informačno-propagačná činnosť, pri ktorej spolupracujeme s regionálnou štátnou správou, samosprávou, školami a inými inštitúciami, organizáciami. Edukačnú činnosť orientujeme na *skupinové intervenčné metódy* (teoretický výklad spojený s besedou doplnený o aktivizačné prvky, ako práca v skupinách, panelová diskusia, premietnutie videofilmu, tvorba a distribúcia propagačno-náučných materiálov a i.).

Z *informačno-propagačnej činnosti* môžeme spomenúť účasť na *edukačnom programe BECEP* (využívajúci formu edukačnej kampane a výchovných opatrení). Realizuje sa na základe Národného plánu SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2011 – 2020. Aktivity v rámci programu BECEP sú zamerané na prevenciu rizika požitia alkoholu, omamných látok, liečiv počas vedenia vozidla, na používanie reflexných a ochranných prvkov, cyklistických prilb a na prevenciu dopravných úrazov prioritne u detí a mládeže.

Ďalšie informácie pozri v **bode 9.1 – A.I.3.**

9.5 Národné a regionálne aktivity v oblasti plnenia úloh Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020

Na podporu stratégie aktívneho starnutia sme zdravotno-výchovnú činnosť (poradenskú spojenú s edukáciou) vo vzťahu k seniorom v denných centrách (ďalej len *DC*), resp. ostatných zariadeniach upriamili najmä na oblasť zdravého životného štýlu.

Propagačnou a intervenčnou formou sme podporili štyri *informačné kampane*:

1. „**Týždeň mozgu – Brain Awareness Week**“ (11. – 17. marec 2019), celosvetovo organizovanú od roku 1996, na Slovensku po dvanásť krát. Iniciátormi na národnej úrovni boli Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Centrum MEMORY, n. o. a Neuroimunologický ústav SAV. Záštitu nad kampanou prevzal ÚVZ SR. Jej hlavným zámerom bolo zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, prevenciu mozgových ochorení a o tréning pamäťových a kognitívnych schopností človeka. V rámci našej účasti sme akciu dali do povedomia verejnosti rôzneho veku viacerými druhmi aktivít, pozri prehľad nižšie:
 - **edukačné aktivity** (výklad s besedou/prednáška s diskusiou) **s prezentáciami, vedomostné a kognitívne aktivity pre verejnosť** (t. j. pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a VŠ, osoby produktívneho veku, seniorov) **na nasledovné témy**:
 - *Prevencia tabakizmu. Propagácia kampane Týždeň mozgu 2019* – Súkromná SOŠ Postupimská 37, Košice (4.3.2019) – pre **55 študentov** I. a II. roč.;
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – Obecná knižnica, Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie (4.3.2019) – pre **55 dospelých osôb** z radov verejnosti (účastníci edukácie) a **33 osôb** intervenovaných v Poradni zdravia;
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – ZŠ Požiarnická 3, Košice (8.3.2019) – pre **7 žiakov** VIII. roč.; taktiež (18.3.2019) – pre **8 žiakov** VIII. roč.;

- *Propagácia kampane Týždeň mozgu 2019* – RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8 (detašované pracovisko), Košice (11.3.2019) – pre **8 študentov** III. roč. odb. VZ na LF UPJŠ Košice; tamtiež téma *Žijeme život prospievajúci mozgu? Mozog náš každodenný* (12.3.2019) – pre **73 študentov** I. roč. a **2 pedagogičky** SZŠ Moyzesova 17, Košice; tamtiež téma *Charakteristika celonárodnej kampane Týždeň mozgu* (14.3.2019) – pre **8 študentov** I. roč. odb. VZ na LF UPJŠ Košice;
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice (11.3.2019) – **5 seniorov**/účastníkov pohybovej aktivity; tamtiež (20.3.2019) – pre **14** záujemcov o Poradňu zdravia a **11** účastníkov pohybovej aktivity (**seniori**); tamtiež (13.3.2019) – pre **6** účastníkov pohybovej aktivity a **8** účastníkov edukácie (**seniori**);
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – DC MC Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (11.3.2019) – pre **11 seniorov**/účastníkov pohybovej aktivity; tamtiež (14.3.2019) – pre **6** účastníkov pohybovej aktivity; **14** účastníkov edukácie (**seniori**);
 - *Fetálny alkoholový syndróm. Informácia ku kampani Týždeň mozgu 2019* – Gymnázium, Poštová 9, Košice (12.3.2019) – pre **75 študentov** II. roč.;
 - *Zdravý spôsob života: Mozog náš každodenný* – ZŠ Belehradská 21, Košice (12.3.2019) – pre **90 žiakov** IV. roč.;
 - *Prevenčia tabakizmu. Propagácia kampane Týždeň mozgu 2019* – Konzervatórium J. Adamoviča, Exnárova 8, Košice (14.3.2019) – pre **65 študentov** I. a II. roč.;
 - *Propagácia kampane Týždeň mozgu 2019* – SZŠ Moyzesova 17, Košice (14.3.2019) – pre **23 študentov** III. a IV. roč.;
 - *Dospievanie, puberta: Mozog náš každodenný* – ŠZŠ Rovníkova 11, Košice (14.3.2019) – pre **35 žiakov** VII. roč.;
 - *Vplyv nezdravého životného štýlu na činnosť mozgu* – Spojená škola internátna, Abovská 244, Ždaňa, Košice-okolie (18.3.2019) – pre **40 žiakov** 2. stupňa ZŠ;
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (18.3.2019) – pre **30** účastníkov edukácie; **7** účastníkov pohybovej aktivity (**seniori**);
 - *Týždeň mozgu 2019: Vedomostné a kognitívne aktivity* – ZŠ Staničná 13, Košice (19.3.2019) – pre **9 žiakov** VIII. roč.; tamtiež (22.3.2019) – pre **8 žiakov** VIII. roč.; tamtiež (26.3.2019) – pre **8 žiakov** VIII. roč.; tamtiež (2.4.2019) – pre **8 žiakov** VIII. roč.;
 - *Primárna prevencia drogových závislostí. Vplyv návykových látok na činnosť mozgu a centrálného nervového systému* – Škola úžitkového výtvarníctva, Jakobyho 15, Košice (20.3.2019) – pre **55 študentov** II. roč.;
 - *Zdravý životný štýl, prevencia porúch výživy. Propagácia kampane Týždeň mozgu 2019* – SOŠ technická, Kukučínova 23, Košice (21.3.2019) – pre **62 študentov** I. – III. roč.;
 - *Vplyv nezdravého životného štýlu na činnosť mozgu* – Spojená škola internátna Ždaňa, elokované pracovisko Čaňa, Osloboditeľov 26, Čaňa, okres Košice-okolie (22.3.2019) – pre **74 žiakov** I. – IX. roč.;
- **pohybovo-tanečné aktivity – tréning pamäti pohybom** (kalanetika a cvičenie proti osteoporóze pre seniorov so vstupným výkladom):
- DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice (11.3., 20.3., 13.3.2019) – celkovo pre **22 seniorov**;
 - DC MC Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (11.3., 14.3.2019) – celkovo pre **17 seniorov**;
 - DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (18.3.2019) – pre **7 seniorov**;
- **ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia** (pre verejnosť, resp. seniorov z denných centier):
- Obecná knižnica, Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie (4.3.2019) – **33 dospelých osôb** z radov verejnosti;
 - DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice (20.3.2019) – pre **14 seniorov**;
- **propagácia kampane** umiestnením titulu „*Medzinárodná kampaň Týždeň mozgu 11. – 17. marca 2019*“ **na webovom sídle** RÚVZ Košice (v priečinku Aktuality), s presmerovaním na stránku Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti, s určením pre verejnosť (počnúc marcom 2019 doteraz);

- **propagácia kampane formou nástenných informačných panelov** s titulom „*Týždeň mozgu 2019*“ v priestoroch vestibulu ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk RÚVZ Košice, s určením pre zamestnancov a stránky úradu (marec – apríl 2019);
- **zaslanie informácie s ponukou aktivít** vo veci „*Kampaň Týždeň mozgu 2019*“ e-mailovou cestou pre 5 detských domovov/centier pre deti a rodiny v košickom regióne (dňa 11.3.2019).

Na akciách RÚVZ Košice pri príležitosti „*Týždňa mozgu 2019*“ sa zúčastnilo **913** intervenovaných osôb (287 žiakov ZŠ, 408 študentov SŠ, 16 študentov VŠ, 112 seniorov (z denných centier), 90 osôb z radov verejnosti (rôzneho veku) a ďalší, t. j. zamestnanci RÚVZ, verejnosť a i. (nezahrnutí do počtu).

Na základe požiadavky bola pred začatím kampane zaslaná prihláška aktivít do kampane „*Týždeň mozgu 2019*“ za RÚVZ Košice (e-mailom 5.3.2019) pre ÚVZ SR a Slovenskú Alzheimerovu spoločnosť. Rovnakým adresátom bol zaslaný aj odpočet činnosti – súhrn aktivít v rámci menovanej kampane (formou vyplneného dotazníka a priloženej fotodokumentácie z vybraných akcií) za RÚVZ Košice (e-mailom 15.4.2019) – t. j. po ukončení nami naplánovaných aktivít).

O aktivity tohto zamerania je záujem, preto v informovaní verejnosti sa pokračuje i mimo kampane.

2. ***Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“ (10. máj)***, bol propagovaný v širšom časovom rámci. Činnosť mala informačný, edukačný i poradenský charakter, bola venovaná rôznym vekovým kategóriám vrátane seniorov. Konkretizáciu aktivít uvádza aj **bod 9.1 (A.I.2)**. Pre seniorov v troch denných centrách a v jednom kultúrnom dome bola organizovaná *cyklická edukácia s poradenstvom k pohybovej aktivite* na tému: „*Prevencia osteopénie a osteoporózy pohybom*“ a „*Vybrané prvky z kalanetiky*“ (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov). Aktivity sa konali od 2.5.2019 do 30.5.2019. K cvičeniu „*Pohybom proti osteoporóze*“ (s konaním v Dennom centre MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Dennom centre seniorov MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Dennom centre MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice a v Kultúrnom dome Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie) bolo uskutočnených spolu 13 skupinových stretnutí s celkovým počtom 138 účastí (s priemernou účasťou cca 11 osôb/1 akcia). Cvičenie kalanetiky (v Dennom centre MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Dennom centre seniorov MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Dennom centre MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice) bolo realizované celkom 8-krát, so súhrnným počtom 53 účastí (s priemernou návštevnosťou cca 7 osôb/1 akcia).
3. Aktivity pri príležitosti významných termínov: ***Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september)/Mesiac Alzheimerovej choroby (september); Medzinárodný deň starších (1. október)/Mesiac úcty k starším (október); Svetový deň osteoporózy (20. október)***, boli primárne určené dospelaj populácii a realizované v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie. Činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (vykonávaná bola formou *všeobecného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne zdravia; *špecializovaného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia a Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity; ako aj formou *výchovno-vzdelávacích akcií*, ako výklad s besedou na témy korešpondujúce s významnými termínmi, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice). Akcie boli uskutočnené v časovom období od 5.9.2019 do 5.11.2019. Vykonaných bolo spolu 111 aktivít, na 20 miestach (t. j. v 3 ZŠ, 3 SŠ, 1 VŠ, 1 ŠI, 1 SČK, 1 zdravotná poisťovňa, 2 kultúrne centrá, 4 DC, 1 KC,

1 rekreačné stredisko, 1 RTVS, RÚVZ KE). **Edukovaných** bolo spolu **683 osôb** (z toho 195 žiakov ZŠ, 176 študentov SŠ, 12 študentov VŠ, 300 seniorov). **Poradensky intervenovaných** v Poradni zdravia vrátane Poradne na odvykanie od fajčenia bolo **243 osôb** a v Poradni na optimalizáciu pohybovej aktivity bolo **312 osôb** (z radov študentov, zamestnancov, seniorov, záujmových skupín, verejnosti). Prehľad aktivít v rámci vyššie uvedených významných termínov je štruktúrovaný do štyroch oblastí činností.

– **Ponuka služieb mobilnej Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (skupinová intervencia v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukcii telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela):

- v Dennom centre MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice, v dňoch 16.9.; 23.9.; 7.10.; 14.10.; 21.10.; 28.10.; 4.11.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybom proti osteoporóze* (teoretický výklad s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo **pre 71 seniorov/klientov** denného centra (DC); taktiež v dňoch 12.9.; 19.9.; 26.9.; 3.10.; 10.10.; 17.10.; 24.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **45 seniorov/klientov** DC;
- v DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice, v dňoch 23.9.; 7.10.; 21.10.; 28.10.; 4.11.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybom proti osteoporóze* (teoretický výklad s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **23 seniorov/klientov** DC; taktiež dňa 7.10.2019 (2 aktivity), na tému *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **5 seniorov/klientov** DC;
- Kultúrne centrum Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie, v dňoch 24.9.; 1.10.; 8.10.; 15.10.; 22.10.; 29.10.; 5.11.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybom proti osteoporóze* (teoretický výklad s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **74 osôb** (z toho 73 seniorov a 1 osoba/žena v **produktívnom veku**); taktiež v dňoch 8.10.2019 a 23.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **11 osôb** (z toho 10 seniorov a 1 osoba/žena v **produktívnom veku**);
- DC MČ Košice--Sídliisko KVP, Cottbuská 36, Košice, v dňoch 16.9.; 23.9.; 7.10.; 14.10.; 21.10.; 28.10.; 4.11.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému; *Pohybom proti osteoporóze* (teoretický výklad s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **55 seniorov/klientov** DC; taktiež v dňoch 25.9.; 9.10.; 23.10.2019 (po 2 aktivity v každom termíne), na tému *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **16 seniorov/klientov** DC;
- Školský internát, Medická 2, Košice, dňa 16.10.2019 (2 aktivity), na tému *Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky* (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov) – celkovo pre **12 stredoškolských študentov/záujemcov** (zmiešaná skupina).

– **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia** (individuálna intervencia s poskytnutím vybraných, resp. štandardných vyšetrení) – v rámci všetkých vyššie uvedených významných termínov:

- RTVS Košice – Slovenský rozhlas, Moyzesova 7, Košice (Deň otvorených dverí), dňa 5.9.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)¹ – celkovo pre **23 návštevníkov** z radov verejnosti (osoby vo veku nad 18 rokov) a **zamestnancov**;
- Slovenský Červený kríž územný spolok Košice-mesto, Komenského 19, Košice, dňa 6.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)¹ – celkovo pre **20 návštevníkov** z radov verejnosti (osoby vo veku nad 18 rokov) a **zamestnancov**;

- Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov Mieru 2, Košice, dňa 18.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo)² – celkovo pre 11 **seniorov**/klientov DC;
- Rekreačné stredisko Alpinka, Košice, dňa 20.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia v rámci akcie Onkokardioturistika 32. ročník – jesenná časť* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)¹ – v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice, Klubom turistov mesta Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice. Spolupracujúcimi inštitúciami boli zabezpečené poradenské služby v oblasti prevencie rakoviny a organizovaná pešia túra z Čermeľa na Alpinku. Počet intervenovaných bolo **35 osôb** nad 18 rokov/**onkologických pacientov**, ich **rodinných príslušníkov**;
- Denné centrum MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice, dňa 21.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo)² – celkovo pre **8 seniorov**/klientov DC;
- Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., pobočka Košice, Senný trh 1, Košice, dňa 22.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo)² – celkovo pre **50 zamestnancov**;
- Komunitné centrum (Jednota dôchodcov Slovenska), Brezová 20, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 25.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia* (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu a poradenstvo), *spojená s tréningom pamäti* – celkovo pre **21 členov miestnej organizácie JDS/seniorov**;
- Kulturpark, Kukučínova 2, Košice (Preventívna akcia „Pre zdravie ženy“, dňa 26.10.2019 (1 aktivita) – *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)¹ – v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pobočkou Košice. Počet intervenovaných bolo **75 osôb** nad 18 rokov (**zamestnankyne a ženy** z radov verejnosti).

Poznámky:

¹ *Ponúkané služby a sledované parametre pri vybraných vyšetreniach: biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátoru Accutrend Plus; meranie pulzu, tlaku krvi s možnosťou detekcie atriálnej fibrilácie; vyplnenie dotazníka k projektu prevencie cievnej mozgovej príhody/primárneho skriningu rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení „Od srdca k srdcu“; meranie percenta telesného tuku; výpočet indexu telesnej hmotnosti (BMI), indexu centrálnej obezity (WHR); zistenie anamnézy cez dotazník k TZS; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) vo výdychu prístrojom Smokerlyzer, u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.*

² *Pri vyšetreniach na riziko metabolického syndrómu sú ponúkané štandardné služby (obsahujúce stanovenie širšieho spektra biochemických parametrov a všetky vyšetrenia uvedené pri pozn. 1). Biochemickým vyšetrením sa zisťuje koncentrácia celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátoru Reflotron.*

- **Edukačné aktivity na školách** rôzneho stupňa pri príležitosti *Svetového dňa Alzheimerovej choroby (21. september), Svetového dňa duševného zdravia (10. október), Svetového dňa osteoporózy (20. október)*:
 - Základná škola Belehradská 21, Košice, v dňoch 7.10. (1 aktivita); 14.10. (3 aktivity); 21.10. (1 aktivita), na tému *Duševné zdravie, Alzheimerova choroba a tréning pamäti* (výklad s besedou; letáky k Alzheimerovej chorobe; dotazník porúch pamäti od Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti; hlavolamy; testy perciepcie) – celkovo pre **50 žiakov** VIII. ročníka a **56 žiakov** IX. ročníka;
 - Stredná odborná škola Košice-Šaca, Učňovská 5, Košice, dňa 11.10.2019 (2 aktivity), na tému *Duševné zdravie* (výklad s besedou) – celkovo pre **51 študentov** II. a III. ročníka;
 - ZŠ Krosnianska 2, Košice, dňa 15.10.2019 (2 aktivity), na tému *Zdravý životný štýl a Svetový deň Alzheimerovej choroby* (výklad s besedou a s ukázkami tréningov pamäti) – celkovo pre **44 žiakov** VIII. ročníka;
 - Základná škola s materskou školou Masarykova 19, Košice, dňa 16.10.2019 (2 aktivity), na tému *Duševné zdravie a Alzheimerova choroba* (výklad s besedou, letáky k Alzheimerovej chorobe; dotazník porúch pamäti od Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti; hlavolamy; testy perciepcie) – celkovo pre **45 žiakov** VIII. ročníka;

- Gymnázium M. R. Štefánika (8-ročné), Nám. L. Novomeského 4, Košice, dňa 17.10.2019 (2 aktivity), na tému *Prevenčia chronických ochorení* (výklad s besedou) – celkovo pre **55 študentov** sexty a septimy; tamtiež (4-ročné), dňa **23.10.2019** (2 aktivity), na tému *Prevenčia osteoporózy* (výklad s besedou) – celkovo pre **40 študentov** II. ročníka;
- Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice, dňa 22.10.2019 (1 aktivita), na tému *Prevenčia chronických ochorení* (výklad s besedou) – celkovo pre **7 študentov** IV. ročníka študijného odboru Asistent výživy; tamtiež dňa 25.10.2019 (1 aktivita) – celkovo pre **11 študentov** III. ročníka študijného odboru Asistent výživy.
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika Košice, Trieda SNP 1, Košice, dňa 23.10.2019 (1 aktivita), na tému *Prevenčia chronických ochorení* (prednáška s diskusiou) – celkovo pre **12 študentov** I. roč. Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo.

– **Informačno-propagačná činnosť:**

- **propagácia** termínov „Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september), Medzinárodný deň starších (1. október), Svetový deň osteoporózy (20. október), prostredníctvom nástenného vystavenia informačných materiálov v **priestoroch** vestibulu ústredného **pracoviska RÚVZ Košice** (Ipeľská 1) a oboch detašovaných pracovísk (Rooseveltova 8 a Senný trh 4), s určením pre zamestnancov úradu a verejnosť (17.9.2019 – 3 aktivity);
- **umiestnenie titulu** „Svetový deň Alzheimerovej choroby – 21. september“ **na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Košiciach**, v priestoroch Aktuality (t. j. odkaz s presmerovaním na stránku Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti), od 16.9.2019 doteraz;
- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. zostavenie tematického informačno-propagačného listu vo veci „**Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít**“ (zahrňujúc predmetné termíny), s určením pre adresátov, ako materské školy, základné školy, stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i. List bol inštitúciám zaslaný e-mailovou cestou dňa 6.9.2019.

Odpočet realizovanej činnosti k uvedeným termínom bol zaslaný v zmysle požiadavky ÚVZ SR (e-mailom dňa 6.11.2019).

Výjazdovou formou činnosti **Poradne optimalizovania pohybovej aktivity** (skr. POPA – pri RÚVZ Košice zriadená v roku 2019) sa zintenzívňuje spolupráca so zariadeniami sociálnych služieb v oblasti edukačno-poradenských aktivít zameraných na „**Prevenciu osteopénié a osteoporózy pohybom**“ a „**Kalanetiku**“.

Pre klientov/seniorov z dvoch denných centier v Košiciach (ďalej len „DC“), menovite DC pri MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (od roku 2015) a DC pri MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice (od mája 2016), sa realizujú opakované stretnutia (cca v týždňových intervaloch), ktorých náplňou je podpora pohybovej aktivity cez krátky cvičebný program na posilnenie pohybového systému (v tempe primeranom veku a zdravotnému stavu účastníkov). V roku 2018 sa v tomto smere začala spolupráca s DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice a v roku 2019 s Kultúrnym domom Vyšná Myšľa, okres Košice-okolie.

V hodnotenom období:

- v DC MČ Košice-Sever sa uskutočnilo 61 stretnutí/skupinových poradenstiev (v období od 10.1.2019 do 2.12.2019), z toho 29 aktivít na prevenciu osteoporózy s celkovým počtom 319 účastí (s priemernou účasťou cca 11 osôb/1 akciu) a 32 cvičení kalanetiky s celkovým počtom 220 účastí (s priemernou účasťou cca 7 osôb/1 akciu);
- v DC MČ Košice-KVP sa uskutočnilo 61 stretnutí/skupinových poradenstiev (v období od 9.1.2019 do 2.12.2019), z toho 32 aktivít na prevenciu osteoporózy s celkovým počtom 216 účastí (s priemernou účasťou cca 7 osôb/1 akciu) a 29 cvičení kalanetiky s celkovým počtom 148 účastí (s priemernou účasťou cca 5 osôb/1 akciu);
- v DC MČ Košice-Dargovských hrdinov sa uskutočnilo 25 stretnutí/skupinových poradenstiev (v období od 14.1.2019 do 25.11.2019), z toho 19 aktivít na prevenciu

osteoporózy s celkovým počtom 116 účastí (s priemernou účasťou cca 6 osôb/1 akciu) a 6 cvičení kalanetiky s celkovým počtom 28 účastí (s priemernou účasťou cca 5 osôb/1 akciu);

- v Kultúrnom dome vo Vyšnej Myšli, okres Košice-okolie, sa uskutočnilo 28 stretnutí/skupinových poradenstiev (v období od 7.5.2019 do 3.12.2019), z toho 24 aktivít na prevenciu osteoporózy s celkovým počtom 318 účastí (s priemernou účasťou cca 13 osôb/1 akciu) a 4 cvičenia kalanetiky s celkovým počtom 24 účastí (s priemernou účasťou cca 6 osôb/1 akciu).

Za všetky štyri uvedené zariadenia sme v roku 2019 evidovali (prezenčne) spolu 66 klientov/cvičencov.

Z hľadiska vzdelávania, pre potreby zabezpečenia adekvátneho regionálneho pôsobenia, zúčastnili sme sa nasledovného odborného podujatia:

- odborný seminár pre MTP pracovníkov (RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, 25.6.2019). Organizátor: RÚVZ so sídlom v Košiciach. Aktívna účasť s prednáškou: Schnitzerová, E., Šmídeková, I.: *Podpora zdravia pohybom vo vybraných DC seniorov v Košiciach*;
- odborný seminár pre pracovníkov s VŠ vzdelaním (RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, 27.6.2019). Organizátor: RÚVZ so sídlom v Košiciach. Aktívna účasť s prednáškou: Schnitzerová, E., Šmídeková, I.: *Podpora zdravia pohybom vo vybraných DC seniorov v Košiciach*;
- 9. zasadnutie pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov (RÚVZ so sídlom v Poprade, Zdravotnícka 3, Poprad, 12.9.2019). Organizátor: Úrad verejného zdravotníctva SR v spolupráci s RÚVZ so sídlom v Poprade (účasť v rámci členstva v skupine s pôsobnosťou pre SR, zriadenej ÚVZ SR).

9.6 CINDI program SR

Pre sprostredkovanie aktuálnych zdravotno-výchovných informácií slúžia iniciatívy rozmanitého charakteru (vo vzťahu k inštitúciám, pri hromadných akciách dostupných verejnosti, v prístupe k jednotlivcom), ako aj prostriedky masmediálnej komunikácie (tlač, rozhlas, televízia, internet).

Plnenie cieľa na regionálnej úrovni predstavujú najmä intervenčné aktivity v zmysle individuálnej i populačnej stratégie vo vzťahu k úlohám č. **9.1** „Národný program podpory zdravia“, **9.2** „Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“.

Medzi vybrané skupiny adresného pôsobenia, so zámerom vytvárania odborného potenciálu pre šírenie zdravotno-výchovných informácií, patrili pedagógovia, dobrovoľníci z radov matiek/rodičov, seniorov, rómski aktivisti, ale i poslucháči vysokoškolského štúdia, odboru Verejné zdravotníctvo na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Prostredníctvom poradenstva vykonávaného na individuálnej i skupinovej úrovni, zameraného na znižovanie hypertenzie nefarmakologickou cestou, resp. ovplyvňovanie zložiek životného štýlu, podieľame sa na aktivitách základnej mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia.

Rozsiahla je edukačná činnosť – rôzne zdravotno-výchovné aktivity, prioritne orientované na školskú mládež (uvedené napr. v **bode 9.1**). Z hľadiska prístupu, dominovali *skupinové intervenčné metódy* – prednášková činnosť doplnená o aktivizačné metódy, uskutočnená na aktuálne témy prevencie (zdravý životný štýl a výživa; stomatohygiena; prevencia látkových a nelátkových závislostí; prevencia kyberšikany; podpora duševného zdravia; environmentálna výchova; prvá pomoc a prevencia úrazov; výchova k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu; prevencia pohlavne prenosných nákaz a infekcie HIV/AIDS; prevencia vybraných infekčných ochorení – chrípky, vírusovej hepatitídy typu A; prevencia vybraných chronických neinfekčných ochorení atď.). Kvôli zvýšeniu účinnosti

nášho vplyvu tvoríme a distribuujeme propagačno-náučný materiál najmä letáky a plagáty, využívame videoprojekciu, uplatňujeme rôzne formy skupinovej práce, spätnej väzby a pod.

Konzultačnú, resp. poradenskú činnosť v oblasti zdravotno-výchovnej metodiky, práce s informačno-propagačným materiálom (letáky, plagáty, brožúry) a v oblasti výpožičky videofilmov z našej filmotéky, poskytujeme na požiadanie, resp. podľa aktuálnosti.

Dlhoročne spolupracujeme s občianskymi iniciatívami, ktoré združujú ľudí v poproduktívnom veku, ako sú denné centrá (kluby dôchodcov). Podobne je tomu v prípade mladých rodičov s deťmi, ktorí sa zapájajú do činnosti v materských/rodinných centrách.

So všeobecne kladnou odozvou sa stretávajú naše intervencie smerom k pracovným kolektívom, napr. u zamestnancov samosprávy, škôl, súkromnoprávneho sektora, kde majú pomerne pravidelnú periodicitu.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných *v rámci kalendára významných termínov* je informovať verejnosť (laickú či odbornú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti.

Napríklad v súvislosti s významným termínom SZO „*Svetový deň zdravia – 7. apríl*“ a požiadavkou ÚVZ SR, zaslali sme návrh/plán zdravotno-výchovných aktivít za RÚVZ Košice (Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu), e-mailom dňa 27.3.2019.

Činnosť k tomuto termínu pozostávala z *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivít* (formou všeobecného poradenstva v rámci mobilnej Poradne zdravia; špecializovaného poradenstva v rámci mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia; formou edukačných akcií na podporu zdravého spôsobu života, zdravej výživy, pohybovej aktivity, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice).

Ťažiskovou aktivitou bola zdravotno-výchovná akcia „*Poskytnutie poradenských služieb pre zamestnancov Okresného úradu Košice a verejnosť z radov klientov úradu*“ (v priestoroch OÚ Košice, 8.4.2019). K prípravným krokom patrilo:

- spracovanie oznamu/obežníka pre spoluorganizátora (Okresný úrad Košice) a účastníkov akcie;
- zabezpečenie e-mailovej distribúcie a nástennej propagácie obežníka pre účastníkov v mieste konania akcie (v spolupráci s OÚ Košice)
- aktívna účasť na zasadnutí Krajskej komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti, v rámci členstva (Okresný úrad Košice, 3.4.2019).

Na zmienenom zasadnutí komisie formou príspevku bolo prezentované zameranie plánovanej zdravotno-výchovnej akcie, ktorá bola zahrnutá do plánu úloh komisie na rok 2019, ako spolupráca subjektov RÚVZ Košice a OÚ Košice v oblastiach zvyšovania zdravotného povedomia, ozdravenia spôsobu života a prevencie tabakizmu.

Miestom konania akcie bolo Klientske centrum na OÚ Košice (1. posch.), Komenského 52, Košice. Ponuka vybraných služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia bola záujemcom k dispozícii 8.4.2019 v čase od 9:00 do 14:30 h.

Ponúkané služby a sledované parametre: biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátora Accutrend Plus; meranie pulzu, tlaku krvi s možnosťou detekcie atriálnej fibrilácie; vyplnenie dotazníka k projektu prevencie cievnej mozgovej príhody/prímárneho skríningu rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení „Od srdca k srdcu“; meranie percenta telesného tuku; výpočet indexu telesnej hmotnosti (BMI), indexu centrálnej obezity (WHR); u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) vo výdychu prístrojom Smokerlyzer, u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.

Sumárny štatistický prehľad základných výkonov, ktoré sa realizovali u klientov/návštevníkov Poradne zdravia v „Deň zdravia“ na OÚ Košice (8.4.2019) bol e-

mailovou cestou zaslaný dňa 3.5.2019. Poradensky intervenovaných bolo 68 osôb (14 mužov, 54 žien), v priemernom veku 49,5 rokov.

Ďalšie edukačno-poradenské aktivity (formou výkladu s besedou, s učebnými pomôckami: prezentácia, tlakomer, tukomer, resp. ponuky služieb mobilnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia) sa konali na nasledovných miestach:

- ZŠ Podjavorinská 9, Košice, dňa 2.4.2019, na tému *Zdravý životný štýl* (2x výklad s besedou) – celkovo pre 40 žiakov V. – VII. ročníka;
- Školský internát, Medická 2, Košice, dňa 10.4.2019, na tému *Zdravý životný štýl* (2x výklad s besedou, spojené s meraním tlaku krvi a pulzu, stanovením BMI) – pre vekovo zmiešanú skupinu 155 študentov;
- ZŠ Belehradská 21, Košice, dňa 9.4.2019, na tému *Psychohygienu a zdravý životný štýl* (6x výklad s besedou) – celkovo pre 130 žiakov VII. a IX. ročníka;
- ZŠ s MŠ M. R. Štefánika, Budimír 11, okres Košice-okolie, dňa 15.4.2019, na tému *Zdravý životný štýl* (2x výklad s besedou) – celkovo pre 52 žiakov VII. a VIII. ročníka;
- Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach, Komenského 73, Košice, dňa 8.4.2019 – *ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s. krajskou pobočkou Košice – pre zamestnancov a študentov (v počte 75 záujemcov).

Na základe dlhoročne realizovaného a osvedčeného projektu „*Zdravotno-výchovné pôsobenie u detí predškolského veku – stomatohygienu*“, v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice pretrváva záujem o osvetu *v oblasti ústneho zdravia* zo strany škôl aj iných inštitúcií. Aktivity sú vykonávané najmä na materských a základných školách (na mnohých opakovane) a určené sú nielen deťom a žiackej/študentskej populácii, ale aj učiteľom a rodičom, podľa požiadaviek.

Pri príležitosti významného termínu *Svetový deň ústneho zdravia – 20. marec*, vyhláseného Svetovou organizáciou zubných lekárov, boli realizované aktivity primárne pre deti a mládež.

Edukačná činnosť zameraná na podporu ústneho zdravia a propagáciu termínu sa v regióne Košíc vykonávala v období od 5.2. do 24.3.2019. Aktivity sa konali v 2 MŠ a v rámci nich bolo intervenovaných spolu 60 detí MŠ. Súčasťou edukácie bola distribúcia informačno-propagačných materiálov k danej tematike (letákov, skladačiek, maľovaniek), od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR. Prehľad škôl a školských zariadeniach, kde sme uskutočnili aktivity, uvádza nasledujúca tabuľka.

P. č.	Zdravotno-výchovné aktivity k Svetovému dňu ústneho zdravia (20. marec) – prehľad navštívených škôl a školských zariadení
1.	MŠ Ovručská 14, Košice (2 aktivity, edukovaných 35 detí predškolského veku)
2.	MŠ Ždaňa 243, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 25 predškolského veku)

Pre propagačné účely je na webovom sídle RÚVZ Košice (v časti Hlavné menu – Aktuality) pre verejnosť určený prezentačný materiál pod titulom „*Svetový deň ústneho zdravia 20. marec: Všetko sa začína tu! Zdravé ústa. Zdravé telo.*“ (z edície Kancelárie SZO v SR a Slovenskej komory zubných lekárov), so sprievodným slovom a ponukou edukačných aktivít.

K ďalšiemu významnému dňu *Európsky deň ústneho zdravia – 12. september*, vyhláseného Radou Európskych dentistov, sme listom vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc predmetný termín), kontaktovali rôznych adresátov, ako materské školy, základné školy, stredné školy, stredoškolské internáty, centrá

voľného času, detské domovy, miestnu samosprávu a denné centrá, Jednotu dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i. List bol inštitúciám zaslaný e-mailovou cestou dňa 6.9.2019. Záujem o edukáciu zo strany škôl bol veľký, preto sa aktivity realizovali v širšom časovom období. Konali sa v 18 školách a školských zariadeniach (SŠ, ZŠ, MŠ), kde bolo edukovaných celkovo 718 detí/žiacov. Prehľad škôl a školských zariadení, kde sme uskutočnili aktivity, uvádza nasledujúca tabuľka.

P. č.	Zdravotno-výchovné aktivity k Európskemu dňu ústneho zdravia (12. september) – prehľad navštívených škôl a školských zariadení
1.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice (1 aktivita, edukovaných 25 žiakov I. roč.)
2.	ZŠ s VJM – Alapiskola, Čsl. armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 32 žiakov VIII. a IX. roč.)
3.	MŠ Cottbuská 34, Košice (2 aktivity, edukovaných 58 detí predškolského veku)
4.	MŠ Oštepová 1, Košice (2 aktivity, edukovaných 31 detí predškolského veku)
5.	MŠ Humenská 51, Košice (2 aktivity, edukovaných 35 detí predškolského veku)
6.	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, (2 aktivity, edukovaných 53 študentov prímý a sekundy)
7.	MŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 18 detí predškolského veku)
8.	ZŠ Krosnianska 2, Košice (2 aktivity, edukovaných 42 žiakov VI. roč.)
9.	ZŠ Ruskov 32, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 44 žiakov I. – II. roč.)
10.	MŠ Park Angelinum 7, Košice (1 aktivita, edukovaných 30 detí predškolského veku)
11.	ZŠ s MŠ Masarykova 19, Košice (1 aktivita, edukovaných 35 detí predškolského veku)
12.	ZŠ Krosnianska 4, Košice (2 aktivity, edukovaných 45 žiakov I. roč.)
13.	MŠ Ždaňa 243, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 15 detí predškolského veku)
14.	MŠ Zuzkin park 2, Košice (1 aktivita, edukovaných 25 detí predškolského veku)
15.	ZŠ Belehradská 21, Košice (4 aktivity, edukovaných 100 žiakov I. roč.)
16.	Súkromná MŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice (2 aktivity, edukovaných 45 detí predškolského veku)
17.	ZŠ E. Fullu, Maurerova 21, Košice (3 aktivity, edukovaných 65 žiakov I. roč.)
18.	MŠ Repíková 58, Košice (1 aktivita, edukovaných 20 detí predškolského veku)

Mimo uvedených významných dní sa aktivity k ústnej hygiene uskutočnili v ZPP a rehabilitačnom stredisku Radosť (pre 15 dospelých klientov); v MŠ Žiacka 18, Košice (pre 40 detí); MŠ Dénešova 53, Košice (pre 25 detí); MŠ Čaksová 1, Nižný Klátov, okres Košice-okolie (pre 20 detí), ZŠ Krosnianska 2, Košice (pre 65 žiakov I. roč.).

Spolupráca so školami v danej oblasti je priebežne propagovaná cez príspevky na ich webových stránkach (najmä MŠ, ZŠ).

Popis činnosti k ďalším významným termínom sa nachádza v bodoch **9.1, 9.2, 9.5**.

Pre potreby odborného-metodického usmernenia sa konala celoslovenská porada vedúcich odborov/oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu (na RÚVZ so sídlom v Prešove, Hollého 5, Prešov, v dňoch 14.3. – 15.3.2019), ktorej sme sa aktívne zúčastnili prednáškovým príspevkom do programu (Kollárová, J.: *Detstvo bez násilia – realizácia projektu v rámci Košíc a výmena skúseností z realizácie s inými RÚVZ v SR*). Organizátorom porady bol ÚVZ SR – Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci s RÚVZ Prešov.

V rámci vnútroúradného vzdelávania, aktívne sme prispeli do programu odborných seminárov pre pracovníkov s VŠ vzdelaním a pre MTP pracovníkov, organizovaných na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Tituly prezentovaných príspevkov, tematicky korešpondujú so zameraním programu CINDI a sú uvedené v **bodoch 9.1 – A.I.3; 9.3; 9.5; 9.8**.

9.7 Akčný plán realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2017 – 2020

V súlade s predmetným akčným plánom – v oblasti zníženia dopytu po drogách a priority zameranej na preventívne programy, naša účasť spočíva v priebežnom zabezpečení

a realizácii aktivít formou výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti zdravého životného štýlu, v oblasti prevencie závislostí od legálnych a nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak, iné drogy) a v problematike nelátkových závislostí. Prehľad realizovaných preventívnych aktivít uvádza **bod 9.1 – A.I.3.**

9.8 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017 – 2020 (skratka NAPPPA)

Predmetný akčný plán vychádza zo Stratégie pohybovej aktivity SZO pre Európsky región na roky 2016 – 2025, z Globálneho akčného plánu SZO pre prevenciu a kontrolu neprenosných ochorení 2013 – 2020, Aktualizovaného NPPZ v SR, Koncepcie štátnej politiky v oblasti športu – Slovenského športu 2020 ako aj z iných dokumentov, týkajúcich sa podpory pohybovej aktivity. Hlavným zámerom NAPPPA na roky 2017 – 2020 je zlepšenie úrovne verejného zdravia podporou pohybovej aktivity a znižovanie ovplyvniteľných rizikových faktorov súvisiacich s nedostatočnou pohybovou aktivitou.

V roku 2018 sme začali participovať na prvej z dvoch multisektorových úloh NAPPPA:

- 5.1.1 „*Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolákov, testovanie telesnej zdatnosti a držania tela: Hodnotenie úrovne pohybovej aktivity, stravovacích návykov a životného štýlu v súvislosti s nameranými ukazovateľmi: Edukácia so zameraním na podporu vhodnej pohybovej aktivity a zlepšenie životosprávy*“;
- 5.1.3 „*Testovanie telesnej zdatnosti, hodnotenie držania tela a meranie antropometrických ukazovateľov u žiakov základných škôl: Hodnotenie úrovne pohybovej aktivity, stravovacích návykov a životného štýlu v súvislosti s nameranými ukazovateľmi: Edukácia so zameraním na podporu vhodnej pohybovej aktivity a zlepšenie životosprávy*“.

Gestormi oboch úloh sú MZ SR, ÚVZ SR a riešiteľmi RÚVZ v SR. Plnenie na národnej úrovni začalo v školskom roku 2017/2018. Cieľovou skupinou boli študenti I. ročníka (pre vstupný prieskum) a III. ročníka (pre výstupný prieskum v šk. roku 2019/20) stredných škôl (gymnázií, stredných odborných škôl s maturitou a bez maturity) – súbor 60 študentov na každý RÚVZ v SR. V školskom roku 2018/2019 boli ďalšou cieľovou skupinou žiaci VIII. roč. základných škôl – súbor 60 žiakov na každý RÚVZ v SR (podľa metodiky).

Etapu zberu vstupných dát na vybraných SŠ sa cez RÚVZ v SR realizovala v II. polroku šk. roka 2017/2018 (v triedach I. roč.), resp. v I. polroku šk. roka 2018/2019 (počnúc septembrom, v triedach II. roč.). Následne (v rámci edukačnej časti úlohy) sa zo strany RÚVZ podľa kapacitných možností ponúkli zapojeným školám prednášky/besedy na tému „Benefity optimálnej pohybovej aktivity“.

V regióne Košíc v zmysle metodiky k úlohe č. **5.1.1** boli v septembri 2018 prostredníctvom **RÚVZ Košice** oslovené a informované štyri stredné školy v Košiciach, ktoré boli do tejto výskumno-prieskumnej akcie vybrané náhodne. V týchto školách sa následne realizovala distribúcia informovaných súhlasov pre zákonných zástupcov študentov II. roč./probandov. K daným školám patrili: Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice (38 študentov); Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice (21 študentov); Gymnázium, Park mládeže 5, Košice (24 študentov); Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice (20 študentov). Celkovo sa na plnení úlohy 5.1.1 realizácie NAPPPA zúčastnilo 103 študentov (47 chlapcov, 56 dievčat).

V rámci uvedenej úlohy sa u študentov vykonali nasledovné vyšetrenia a úkony:

- biochemické vyšetrenia rizikových faktorov srdcovo-cievnych ochorení, t. j. stanovenie koncentrácie celkového cholesterolu, glukózy, triacylglycerolov, HDL, LDL z kapilárnej krvi) ako aj vybrané antropometrické vyšetrenia, ako meranie telesnej výšky, hmotnosti,

obvodu pása, bokov, stanovenie BMI, WHR, WHtR, meranie tlaku krvi, pulzu, viscerálneho tuku, telesného a podkožného tuku (bodystatom, kaliperom), kostrového svalstva a bazálneho metabolizmu;

- hodnotenie držania tela, flexibility tela, testovanie telesnej zdatnosti realizáciou kondičného testu (Ruffierov test) s použitím športových hodínok, zisťovanie vitálnej kapacity pľúc (spirometrom);
- vyplňanie dotazníka životného štýlu (súčasť celoslovenského monitoringu vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolákov), pozostávajúceho z 51 položiek vrátane identifikačných. Dotazník bol rozdelený na niekoľko sekcií, ako životná pohoda, zdravie, pohybová aktivita, výživa, pitný režim, stravovacie návyky, komunikačné technológie, závislosti a demografické údaje.

Výsledky z vyššie uvedených vyšetrení ako aj informácie z osobnej, rodinnej anamnézy a o spôsobe stravovania boli vpisované do záznamového listu probanda. Údaje zo záznamového listu boli zadávané do „šablón“, určených ako doklad o výsledkoch vyšetrení pre zúčastnených študentov. Na to nadväzovalo odborné poradenstvo s odporúčaniami v zmysle zásad zdravého spôsobu života, k dispozícii boli informačno-edukačné materiály.

Vyšetrené parametre a údaje z dotazníka sa zadávali do mustry, ktorá bola odoslaná na RÚVZ v Spišskej Novej Vsi (v novembri 2018) a zadávali sa taktiež do Testu zdravé srdce (pre adolescentov), vytvoreného pre účely NAPPPA.

V úlohe 5.1.1 sa bude pokračovať cca o dva roky od vstupného testovania/prieskumu.

Etapa zberu vstupných dát na vybraných ZŠ sa cez RÚVZ v SR realizovala v II. polroku šk. roka 2018/2019 (v triedach VIII. roč.). Následne (v rámci edukačnej časti úlohy) sa zo strany RÚVZ podľa kapacitných možností ponúkli zapojeným školám prednášky/besedy na tému „Benefity optimálnej pohybovej aktivity“.

V regióne Košíc v zmysle metodiky k úlohe č. **5.1.3** boli vo februári 2019 prostredníctvom **RÚVZ Košice** oslovené a informované štyri základné školy v Košiciach, ktoré boli do tejto výskumno-prieskumnej akcie vybrané náhodne. V týchto školách sa následne realizovala distribúcia informovaných súhlasov pre zákonných zástupcov žiakov VIII. roč./probandov. K daným školám patrili: ZŠ Požiarnická 3, Košice (15 žiakov); ZŠ Staničná 13, Košice (33 žiakov); ZŠ M. Lechkého, ul. J. Pavla II. 1, Košice (11 žiakov); ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice (27 žiakov). Celkovo sa na plnení úlohy 5.1.3 realizácie NAPPPA zúčastnilo 86 žiakov (36 chlapcov, 50 dievčat).

V rámci uvedenej úlohy sa vykonali u žiakov vyšetrenia a úkony ako pri úlohe č. 5.1.1 (pozri vyššie), okrem kapilárneho odberu krvi na biochemické vyšetrenie (ten sa týkal len študentov stredných škôl).

Výsledky z vyššie uvedených vyšetrení ako aj informácie z osobnej, rodinnej anamnézy a o spôsobe stravovania boli vpisované do záznamového listu probanda. Údaje zo záznamového listu boli zadávané do „šablón“, určených ako doklad o výsledkoch vyšetrení pre zúčastnených študentov. Na to nadväzovalo odborné poradenstvo s odporúčaniami v zmysle zásad zdravého spôsobu života, k dispozícii boli informačno-edukačné materiály.

Vyšetrené parametre a údaje z dotazníka sa zadávali do mustry, ktorá bola odoslaná na RÚVZ v Spišskej Novej Vsi (v júli 2019) a zadávali sa taktiež do Testu zdravé srdce (pre adolescentov), vytvoreného pre účely NAPPPA.

Čiastkový výstup z projektu bol prezentovaný pre odbornú verejnosť na nasledovných podujatiach:

- XII. regionálny odborný deň medicínsko-technických pracovníkov v Košiciach (GeS Club, Nám. L. Novomeského 13, Košice, 27.2.2019). Organizátor: Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov v zastúpení Regionálnej komory MTP Košice.

Aktívna účasť s príspevkom: Šmídeková, I., Zajacová, A.: *Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity – informácia o plnení*;

- odborný seminár pre MTP pracovníkov (RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, 25.6.2019). Organizátor: RÚVZ so sídlom v Košiciach. Aktívna účasť s prednáškou: Šmídeková, I., Zajacová, A.: *Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity – informácia o plnení*;
- odborný seminár pre pracovníkov s VŠ vzdelaním (RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, 27.6.2019). Organizátor: RÚVZ so sídlom v Košiciach. Aktívna účasť s prednáškou: Šmídeková, I., Zajacová, A.: *Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity – informácia o plnení*.